

การออกแบบนิทรรศการเรื่อง
การจำกัดสิทธิต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย
EXHIBITION DESIGN ON LIMITED RIGHTS OF LGBT COMMUNITY'S IN THAILAND

นายอัครเดช ยอดสุวรรณ

ศิลปนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต
สาขาวิชาศิลปะ ภาควิชาศิลปะ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง
ปีการศึกษา 2561

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ใบอนุญาตศิลปินพันธ์

การออกแบบนิทรรศการเรื่อง

การจำกัดสิทธิต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย

EXHIBITION DESIGN ON LIMITED RIGHTS OF LGBT COMMUNITY'S IN THAILAND

นายอัครเดช ยอดสุวรรณ
MR. AKKARADECH YODSUWAN

ภาควิชาศิลปะ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

อนุมัติให้ศิลปินพันธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปะ

อาจารย์ที่ปรึกษาศิลปินพันธ์

พรพิศ อนุกรม วันที่ 30/6/2562

(อาจารย์พรรณศรี ชูอารยะประทีป)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หัวข้อศิลปนิพนธ์	การออกแบบนิทรรศการเรื่อง การจำกัดสิทธิต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย EXHIBITION DESIGN ON LIMITED RIGHTS OF LGBT COMMUNITY'S IN THAILAND
ชื่อ	นายอัครเดช ยอดสุวรรณ
สาขาวิชา	นิเทศศิลป์
ภาควิชา	นิเทศศิลป์
คณะ	สถาปัตยกรรมศาสตร์
ปีการศึกษา	2561
อาจารย์ที่ปรึกษา	อาจารย์พรรณศรี ชูอารยะประทีป

บทคัดย่อ

ในปัจจุบัน ทุกคนเริ่มคุ้นเคยกับคำว่า “ความหลากหลายทางเพศ” เพราะมันไม่ใช่ประเด็นใหม่ทางสังคม แต่เป็นประเด็นที่ประชาชนเริ่มมีบทบาทในการขับเคลื่อนมากขึ้น โดยเฉพาะเรื่องสิทธิความเท่าเทียมทางเพศที่มีการเรียกร้องกันมากกว่าครึ่งศตวรรษ ซึ่งถ้าหากมองแบบผิวเผินจะเห็นว่าสังคมไทยยอมรับความหลากหลายทางเพศมากเป็นอันดับต้นๆ ของเอเชีย แต่ในทางกฎหมายนั้นกลับสวนทางกัน ทั้งการตกเป็นเหยื่อของความรุนแรง อคติสังคมที่มีต่อเพศ การกีดกันสิทธิขั้นพื้นฐานในการดำรงชีวิต หรือการเรียกร้องให้มีกฎหมายต่างๆ เกี่ยวกับความเท่าเทียมทางเพศอย่างแท้จริง

ศิลปนิพนธ์นี้ได้มีการรวบรวมเนื้อหาทางกฎหมาย กฎเกณฑ์ ข้อบังคับ และการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย ถ่ายทอดออกมาในลักษณะของนิทรรศการชื่อว่า “เท่าเทียม” ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม นำเสนอจากส่วนที่เล็กที่สุดคือ สิทธิมนุษยชน ระบบการศึกษา การประกอบอาชีพ สถาบันครอบครัว ไปจนถึงส่วนที่ใหญ่ที่สุดคือทัศนคติของคนในสังคม เพื่อให้ผู้เข้าชมได้ตระหนักถึงความไม่เท่าเทียมกันของเพื่อนมนุษย์ และเกิดแรงสนับสนุนผลักดันร่างกฎหมายให้ขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้ในอนาคตต่อไป

กิตติกรรมประกาศ

ขอบคุณตัวเองที่พยายามอย่างถึงที่สุดไม่ว่าจะเจออุปสรรคมากมายขนาดไหน ยังใจสู้และไม่
ท้อถอยจนทำงานออกมาสำเร็จ เสร็จ จบ สมบูรณ์ดังที่ใจหวัง แม้จะล่าช้าไปบ้างแต่ก็ได้รับการผลักดัน
จากอาจารย์ที่ปรึกษา ขอขอบคุณอาจารย์พรรณศรี ชูอารยะประทีป (ครูแดง) ที่ให้กำลังใจและต่อสู้กับ
งานนี้จนออกมาเป็นรูปเป็นร่างจนได้ ขอขอบคุณคณาจารย์อีกหลายๆ ท่านที่ติชมผลงานและช่วยกันแก้จุด
บกพร่องในการนำเสนองานแต่ละครั้ง ขอขอบคุณคุณแม่ คุณยาย คุณอา น้องสาวและเพื่อนที่ให้ยืมเงินมาใช้
เป็นค่าใช้จ่ายในการทำศิลปนิพนธ์นี้ส่วนหนึ่ง ขอขอบคุณเพื่อนๆ ที่มานั่งทำงานด้วยกันจนติดดินไม่ว่าจะ
ที่ตึกบูรณาการหรือหอประชุมสถาบัน ขอขอบคุณร้านปรี้นซ์เจเน วันจันทร์ โรงพิมพ์ และ FBT ที่ทำให้
การผลิตเสร็จสิ้นไปได้ด้วยดี ขอขอบคุณทุกคนที่ตามมาชมผลงานทั้งจากทวิตเตอร์ หรือเพื่อนๆ เพราะถือ
เป็นกำลังใจที่ดีมาก ขอขอบคุณที่ชอบงานเราและมาแลกเปลี่ยนทัศนคติกันอย่างสนุกสนาน และท้ายที่สุด
ขอบคุณหมอคูที่เป็นที่พึ่งทางใจในยามจิตตกเกือบตลอดทั้งการทำงานที่ผ่านมา

อัครเดช ยอดสุวรรณ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพประกอบ.....	จ
สารบัญแผนภูมิ.....	ซ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ.....	1
1.3 ขอบเขตของโครงการ.....	2
1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย.....	2
2 การศึกษาเรื่องเพศ.....	3
2.1 ความหมายของเพศ.....	3
2.2 เพศศึกษาในการศึกษาไทย.....	6
2.3 เพศศึกษาในการศึกษาต่างประเทศ.....	11
3 สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย.....	14
3.1 สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ.....	14
3.2 สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย.....	17
4 การจำกัดสิทธิต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย.....	20
4.1 การรับเลือดบริจาคจากชายรักร่วมเพศ.....	20
4.2 สิทธิและสวัสดิการสังคมของเพศชายขอบ.....	22
4.3 ความเท่าเทียม อคติ และการเลือกปฏิบัติหลังลูกกรง.....	24
4.4 การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุจากอัตลักษณ์ทางเพศ.....	25
4.5 พระราชบัญญัติคู่ชีวิตกับสิทธิที่ขาดหายไป.....	26

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและโครงสร้างอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่	หน้า
5	แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิความเท่าเทียมของ LGBT ในไทย..... 31
5.1	มุมมองของตนเองและสังคมไทยต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ..... 31
5.2	แบบสอบถามสำหรับเพศชายและเพศหญิง..... 32
5.3	แบบสอบถามสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ..... 39
5.4	มุมมองทัศนคติที่มีต่อ LGBT/ความในใจ..... 46
6	การออกแบบและการจัดนิทรรศการ..... 48
6.1	นิทรรศการ (Exhibition)..... 48
6.2	การออกแบบนิทรรศการ..... 49
6.3	การจัดนิทรรศการ..... 53
6.4	การออกแบบกราฟิกสำหรับนิทรรศการ..... 56
6.5	ตัวอย่างนิทรรศการอ้างอิง..... 57
7	การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น..... 59
7.1	แนวคิดของนิทรรศการ..... 59
7.2	กลุ่มเป้าหมาย..... 60
7.3	ขอบเขตของงาน..... 60
7.4	แนวทางการออกแบบ..... 60
7.5	เนื้อหาภายในนิทรรศการ..... 64
8	การออกแบบและพัฒนาแบบร่าง..... 67
	67
8.1	การออกแบบ Corporate identity ของนิทรรศการ..... 79
8.2	การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการและการจัดวางเนื้อหา..... 97
9	ผลงานสำเร็จ..... 97
9.1	สัญลักษณ์นิทรรศการ..... 99
9.2	สื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ..... 105
9.3	ภาพจำลองนิทรรศการ..... 112
10	บทสรุปและข้อเสนอแนะ..... 113
บรรณานุกรม.....	114

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาแล้งต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญภาพประกอบ

ภาพที่		หน้า
2.1	ภาพ ลักษณะของผู้ชายและผู้หญิงในหนังสือเรียน.....	7
2.2	ภาพ การเบี่ยงเบนทางเพศในหนังสือเรียน.....	8
2.3	ภาพ เนื้อหาเรื่องเพศในหนังสือเรียนแบบใหม่.....	10
2.4	ภาพ หลักสูตรเรื่องความหลากหลายในสหรัฐอเมริกา.....	11
2.5	ภาพ Tom Torlakson.....	12
2.6	ภาพ Sahaj International School.....	13
3.1	ภาพ อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย.....	16
3.2	ภาพ กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์การออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิ LGBT ไทย.....	17
4.1	ภาพ แบบกรอกการรับบริจาคเลือด.....	21
4.2	ภาพ การเกณฑ์ทหารของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ.....	23
4.3	ภาพ เจ็อนไซแห่งการสมรส.....	26
4.4	ภาพ ได้วันประกาศการร่างกฎหมายการแต่งงานเพศเดียวกัน.....	30
6.1	ภาพ นิทรรศการ “I went to MoMA and...”.....	57
6.2	ภาพ นิทรรศการ “ชายหญิงสิ่งสมมุติ”.....	58
7.1	ภาพ Mood board แนวทางที่ 1.....	61
7.2	ภาพ Mood board แนวทางที่ 2.....	62
7.3	ภาพ Mood board แนวทางที่ 3.....	63
8.1	ภาพ การออกแบบสัญลักษณ์แนวทางที่ 1.....	67
8.2	ภาพ การออกแบบสัญลักษณ์แนวทางที่ 2.....	68
8.3	ภาพ การออกแบบสัญลักษณ์แนวทางที่ 3.....	68
8.4	ภาพ สัญลักษณ์ที่ถูกใช้งานจริงในนิทรรศการ.....	69
8.5	ภาพ สัญลักษณ์ชื่อโซนมีเสียงไม่มีสิทธิ์.....	70
8.6	ภาพ สัญลักษณ์ชื่อโซนเพศศึกษาไม่ศึกษาเพศ.....	70
8.7	ภาพ สัญลักษณ์ชื่อโซนสร้างจุดยืนไม่มีที่ยืน.....	71
8.8	ภาพ สัญลักษณ์ชื่อโซนคูชีวิตไม่มีสิทธิ์คู่กัน.....	71
8.9	ภาพ สัญลักษณ์ชื่อโซนเปิดตัวไม่เปิดใจ.....	72
8.10	ภาพ การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 1.....	72
8.11	ภาพ การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 2.....	73
8.12	ภาพ การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 3.....	74
8.13	ภาพ การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 4.....	74

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและแจ้งต่ออ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่	หน้า
8.14 ภาพ การกำหนดจำนวนหน้าและ Sketch layout คู่มือสำหรับเข้าชมงาน.....	75
8.15 ภาพ Layout จริงของคู่มือสำหรับเข้าชมงาน.....	75
8.16 ภาพ กระดาษการ์ดอิงค์เจ็ทเมทัลลิกโฮโลกราฟิค 225 แกรม.....	76
8.17 ภาพ การออกแบบบัตรสำหรับเข้าชมงาน.....	76
8.18 ภาพ คลิปสัมภาษณ์จำนวน 23 ท่าน.....	77
8.19 ภาพ ตัวอย่างคลิปสัมภาษณ์จริง.....	77
8.20 ภาพ การออกแบบเสื้อยืดที่ระลึก.....	78
8.21 ภาพ การออกแบบกระเป๋าผ้าที่ระลึก.....	78
8.22 ภาพ การออกแบบหมวกที่ระลึก.....	79
8.23 ภาพ การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 1.....	79
8.24 ภาพ การออกแบบโครงสร้างภายในนิทรรศการครั้งที่ 1.....	80
8.25 ภาพ การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 2.....	81
8.26 ภาพ การออกแบบโครงสร้างภายในนิทรรศการครั้งที่ 2.....	81
8.27 ภาพ การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 3.....	82
8.28 ภาพ การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 1.....	83
8.29 ภาพ การออกแบบกราฟิก Timeline ความเท่าเทียมที่ปรากฏในกฎหมายไทย.....	83
8.30 ภาพ การออกแบบกราฟิก Interactive wall ข้อขัดแย้งในกฎหมายไทย.....	84
8.31 ภาพ การออกแบบกราฟิก สังคมไทยให้ความเท่าเทียมกับ LGBT หรือไม่.....	84
8.32 ภาพ การออกแบบกราฟิก กำแพงเสียง.....	84
8.33 ภาพ การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 2.....	85
8.34 ภาพ การออกแบบกราฟิก วิวัฒนาการของผู้เรียน.....	85
8.35 ภาพ การออกแบบกราฟิก ตอบคำถามตามตำราเรื่องเพศ.....	86
8.36 ภาพ การออกแบบกราฟิก LGBT ศึกษา.....	86
8.37 ภาพ การออกแบบกราฟิก ครูผู้สอนให้รู้ว่ากะเทยเป็นครูไม่ได้.....	86
8.38 ภาพ การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 3.....	87
8.39 ภาพ การออกแบบกราฟิก จุดยืนการทำงาน (ด้านนอก).....	87
8.40 ภาพ การออกแบบกราฟิก จุดยืนการทำงาน (พื้น).....	88
8.41 ภาพ การออกแบบกราฟิก จุดยืนการทำงาน (ด้านใน).....	88
8.42 ภาพ การออกแบบกราฟิก คนเลิกงานไม่เท่ากับงานเลิกเพศ.....	89
8.43 ภาพ การออกแบบกราฟิก โอกาสในกรอบ.....	89
8.44 ภาพ การออกแบบกราฟิก สถาบันครอบครัว.....	90
8.45 ภาพ การออกแบบกราฟิก วงกตแห่งเพศ (ทางเข้า).....	91

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่	หน้า
8.46 ภาพ การออกแบบกราฟิก วงกตแห่งเพศ (ด้านใน).....	91
8.47 ภาพ การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 4.....	92
8.48 ภาพ การออกแบบกราฟิก สิทธิที่ไม่ควรคู่กัน.....	92
8.49 ภาพ การออกแบบกราฟิก แต่งงานเพศเดียวกันถูกกฎหมายในต่างประเทศ.....	93
8.50 ภาพ การออกแบบกราฟิก ความรักในรูปสื่อ.....	93
8.51 ภาพ การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 5.....	94
8.52 ภาพ การออกแบบกราฟิก ทศนคติของสังคม.....	95
8.53 ภาพ การออกแบบกราฟิก กฎหมายบังคับใช้อะไร.....	95
8.54 ภาพ การออกแบบกราฟิก ร่วมเป็นอีกเสียงเพื่อความเท่าเทียมในอนาคต.....	96
8.55 ภาพ การออกแบบกราฟิก พื้นที่เปิดใจ.....	96
8.56 ภาพ การออกแบบกราฟิก เท่าหรือเทียม.....	96
9.1 ภาพ สัญลักษณ์นิตรรศการเท่าเทียม.....	97
9.2 ภาพ สัญลักษณ์นิตรรศการเท่าเทียมบนสิ่งพิมพ์.....	98
9.3 ภาพ โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์.....	99
9.4 ภาพ คู่มือสำหรับเข้าชมงาน.....	100
9.5 ภาพ บัตรสำหรับเข้าชมงาน.....	101
9.6 ภาพ คลิปสัมภาษณ์.....	102
9.7 ภาพ เสื้อยืดที่ระลึก.....	103
9.8 ภาพ หมวกที่ระลึก.....	103
9.9 ภาพ กระเป๋าผ้าที่ระลึก.....	104
9.10 ภาพ ภาพรวมโครงสร้างนิตรรศการ.....	105
9.11 ภาพ จำลองนิตรรศการโซนที่ 1.....	106
9.12 ภาพ จำลองนิตรรศการโซนที่ 2.....	107
9.13 ภาพ จำลองนิตรรศการโซนที่ 3.....	108
9.14 ภาพ จำลองนิตรรศการโซนที่ 4.....	109
9.15 ภาพ จำลองนิตรรศการโซนที่ 5.....	110
9.16 ภาพ จำลองนิตรรศการในงานแสดงศิลปนิพนธ์.....	111

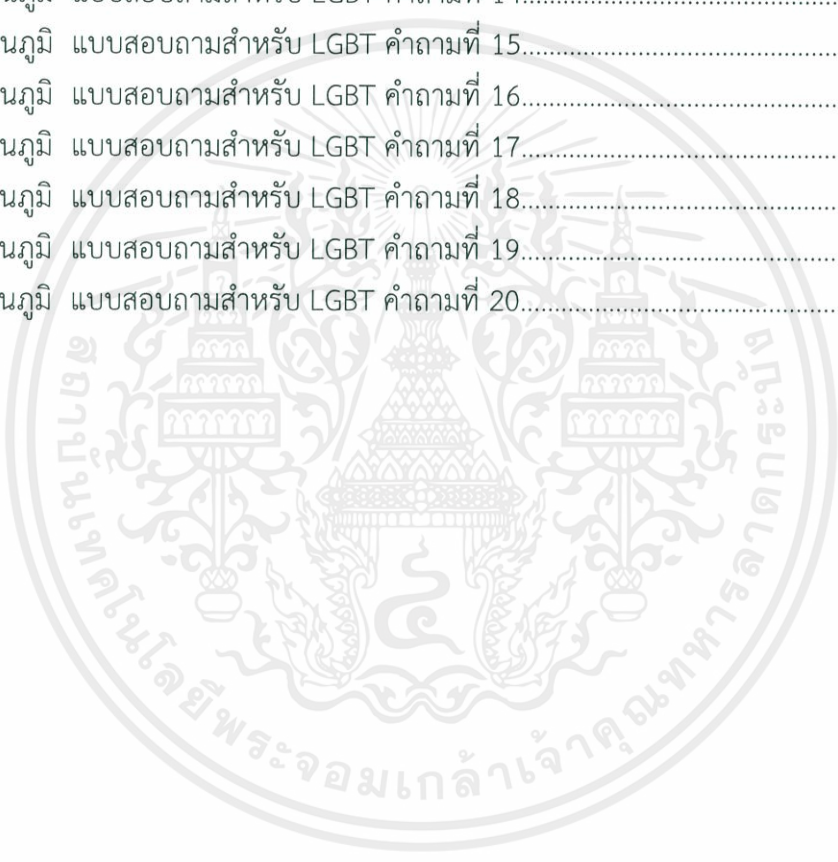
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและข้อมูลอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่	หน้า
5.1 แผนภูมิ มุมมองของตัวเองต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ.....	31
5.2 แผนภูมิ มุมมองของสังคมไทยต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ.....	31
5.3 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 1.....	32
5.4 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 2.....	32
5.5 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 3.....	33
5.6 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 4.....	33
5.7 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 5.....	33
5.8 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 6.....	34
5.9 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 7.....	34
5.10 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 8.....	34
5.11 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 9.....	35
5.12 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 10.....	35
5.13 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 11.....	35
5.14 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 12.....	36
5.15 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 13.....	36
5.16 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 14.....	36
5.17 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 15.....	37
5.18 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 16.....	37
5.19 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 17.....	37
5.20 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 18.....	38
5.21 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 19.....	38
5.22 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 20.....	38
5.23 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 1.....	39
5.24 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 2.....	39
5.25 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 3.....	40
5.26 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 4.....	40
5.27 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 5.....	40
5.28 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 6.....	41
5.29 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 7.....	41
5.30 แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 8.....	41

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและข้อมูลอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.31	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 9.....	42
5.32	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 10.....	42
5.33	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 11.....	42
5.34	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 12.....	43
5.35	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 13.....	43
5.36	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 14.....	43
5.37	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 15.....	44
5.38	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 16.....	44
5.39	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 17.....	44
5.40	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 18.....	45
5.41	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 19.....	45
5.42	แผนภูมิ แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 20.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของโครงการ

สถานการณ์ปัจจุบัน ต่างประเทศมองว่าไทยแลนด์คือแดนสวรรค์ของ LGBT หรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในแง่ที่เราเป็นสังคมที่เปิดกว้างและให้การยอมรับกับเรื่องเพศสภาพและเพศวิถีมากเป็นอันดับต้นของเอเชีย การใช้ชีวิตในไลฟ์สไตล์ของตัวเองก็เกือบจะอิสระเต็มร้อย แต่ถ้าหากมองลึกลงไปในเรื่องของสิทธิมนุษยชน มุมมองความเท่าเทียมของคุณก็อาจเปลี่ยนไป

แม้เราจะเปิดพื้นที่ให้ LGBT สามารถมีหน้าที่การงานที่ดีได้ในสังคม แต่มันก็มีอะไรบางอย่างที่กีดตักคนกลุ่มนี้อยู่ เช่น บุคคลข้ามเพศสามารถแต่งกายตามเพศสภาพมาเรียนในมหาวิทยาลัยได้ แต่พอถึงงานรับปริญญาคุณห้ามแต่ง หรือหากมองในมุมการศึกษา หนังสือเรียนวิชาสุขศึกษาเคยระบุว่า การคบเพื่อนที่เป็นเกย์จะทำให้ไม่มีอนาคต สร้างความเดือดร้อนต่อครอบครัวและสังคม หรือว่าด้วยเรื่องของสิทธิ ประเทศไทยยังไม่มี พ.ร.บ. คู่ชีวิตสำหรับคู่รักเพศเดียวกัน ส่วนกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศก็เกิดการตั้งคำถามว่าเป็นสากลหรือไม่ เพราะว่ายังมีช่องโหว่อีกมากมาย

นิทรรศการนี้จะเป็นตัวกระตุ้นให้คนไทยเห็นถึงพื้นที่การมีอยู่ของกลุ่ม LGBT ซึ่งถูกจำกัดด้วยกรอบของสิทธิและกฎหมาย โดยหวังว่าจะเป็นอีกหนึ่งแรงขับเคลื่อนที่ช่วยให้สังคมเดินไปในทิศทางที่ดีขึ้นและเห็นการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ในอนาคต ที่มนุษย์ทุกคนเท่าเทียมกันโดยไม่ต้องมีคำว่าเพศมาจำกัด เช่นนั้นแล้วประเทศไทยจึงจะกลายเป็นสวรรค์แห่งความหลากหลายอย่างแท้จริง

1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.2.1 เพื่อเป็นตัวสะท้อนความไม่เท่าเทียมที่กฎหมายและสังคมไทยปฏิบัติต่อกลุ่ม LGBT
- 1.2.2 เพื่อเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดแรงสนับสนุนจากสังคมไทย สำหรับการขับเคลื่อนเรื่องสิทธิและกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศในอนาคต
- 1.2.3 เพื่อศึกษาการออกแบบ Corporate identity สำหรับนิทรรศการ
- 1.2.4 เพื่อศึกษาการออกแบบนิทรรศการเชิงปฏิสัมพันธ์ที่มีต่อผู้รับชม (Interactive)
- 1.2.5 เพื่อศึกษาการออกแบบกลไกการจัดนิทรรศการอย่างเป็นระบบและมีแบบแผน
- 1.2.6 ออกแบบนิทรรศการเพื่อให้ผู้ชมได้ลึกคิดถึงสิทธิความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

1.3 ขอบเขตของโครงการ

- 1.3.1 สัญลักษณ์ของนิทรรศการ
- 1.3.2 สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์
 - (1) โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์
 - (2) คู่มือสำหรับเข้าชมงาน
 - (3) บัตรสำหรับเข้าชมงาน
 - (4) คลิปสัมภาษณ์
 - (5) ของที่ระลึก เสื้อ, หมวก, กระเป๋าผ้า
- 1.3.3 ภาพรวมโครงสร้างนิทรรศการ
- 1.3.4 ภาพจำลองแสดงพื้นที่และการจัดวางข้อมูลในนิทรรศการ

1.4 แนวทางการบรรลุเป้าหมาย

- 1.4.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูล
 - (1) การศึกษาเรื่องเพศ
 - (2) สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ
 - (3) การจำกัดสิทธิต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย
 - (4) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย
 - (5) การออกแบบนิทรรศการ
- 1.4.2 วิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น
 - (1) กำหนดขอบเขตของเนื้อหาและสรุปเนื้อหาสำคัญที่ต้องการสื่อสาร
 - (2) กำหนดรูปแบบและวางลำดับการเล่าเรื่องของนิทรรศการ
 - (3) กำหนด Interactive ในแต่ละส่วนของนิทรรศการ
 - (4) กำหนดแนวทางการออกแบบกราฟิกเพื่อการสื่อสารอย่างเหมาะสม
- 1.4.3 ออกแบบและพัฒนาแบบร่าง
 - (1) ออกแบบตามแนวคิดที่เสนอในแนวทางที่แตกต่างกัน
 - (2) แก้ไขจุดบกพร่องและพัฒนาต่อ เพื่อการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ
 - (3) ออกแบบภาพจำลอง 360°
 - (4) ออกแบบสิ่งพิมพ์และของที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 2

การศึกษาเรื่องเพศ

2.1 ความหมายของเพศ

คำว่า “เพศ” ในอดีตมีการใช้เพื่อสื่อความหมายต่างๆ มากมายหลายนัย จนทำให้เกิดความสับสน เช่น แบ่งแยกความแตกต่างระหว่างอวัยวะเพศ การเรียกตามลักษณะสรีระ การแบ่งตามลักษณะนิสัย รวมไปถึงรสนิยมทางเพศ ก่อให้เกิดความสับสนและความไม่ชัดเจนตามหลักภาษา ดังนั้นคำว่าเพศ จึงสามารถสรุปความหมายโดยรวมว่าหมายถึง ความเป็นหญิง ความเป็นชาย ที่ถูกกำหนดโดยลักษณะทางสรีระวิทยา หรือความประสงค์ของเจ้าของสรีระนั้น ซึ่งยังมีความหมายรวมถึงเพศภาวะ และเพศวิถีด้วย ดังนั้น เพื่อให้เกิดความชัดเจน จึงเกิดคำจำกัดความ “เพศ” โดยสรุปได้ 3 นัย ดังนี้

2.1.1 เพศสรีระ (Sex)

เพศสรีระ หมายถึง การจำแนกมนุษย์ตามลักษณะทางชีววิทยา คือ การเรียกเพศของมนุษย์ตามลักษณะอวัยวะเพศโดยกำเนิดออกตามลักษณะของอวัยวะสืบพันธุ์ หรือลักษณะทางโครโมโซมเพศ (sex chromosome) ดังนี้

ชื่อเรียกอวัยวะเพศ:	เพศหญิง คือช่องคลอด (Vagina) เพศชาย คือองคชาติ (Penis)
โครโมโซมเพศ:	เพศหญิง XX เพศชาย XY

นอกจากนี้ การแบ่งเพศตามลักษณะสรีระนี้ยังใช้ในการจำแนกเพศของพืช และสัตว์อีกด้วยโดยจะเรียกว่า เพศผู้ และเพศเมีย ตามลักษณะอวัยวะเพศ ในขณะที่ความหมายของ Sex ในภาษาอังกฤษ ยังหมายถึงการมีเพศสัมพันธ์หรือการร่วมเพศอีกด้วย ทั้งนี้การมีเพศสัมพันธ์เพื่อสืบพันธุ์ จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเกิดการร่วมเพศระหว่างชายและหญิงเท่านั้น (Heterosexual for Procreation)

2.1.2 เพศภาวะ (Gender)

เพศภาวะ เพศสภาพ หรือ เพศสถานะ คือคำจำกัดความของเพศ ซึ่งมีความหมายว่า สภาวะกำหนดเพศโดยโครงสร้างทางสังคม โดยในอดีตมนุษย์ถูกหล่อหลอมและปลูกฝังการเรียกเพศตามลักษณะสรีระคือ หญิง ชาย ทำให้ส่วนใหญ่ประเมินความเป็นเพศจากลักษณะทางสังคมวิทยา เช่น การปลูกฝังว่าเพศหญิงต้องไว้ผมยาว มีกริยานุ่มนวลอ่อนหวาน ประณีตละเอียดลออ ซึ่งในสังคมไทยได้เปรียบเทียบเพศหญิงตามเพศภาวะว่า “ข้างเท้าหลัง” ในขณะที่เพศชาย ต้องเป็นผู้นำ กล้าคิดกล้า
 เอกสารนี้เป็นเอกสารทวงคืนเวลาสำหรับการเรียนเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นับญาติหากเป็นประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ตัดสินใจ ร่างกายบิกบีนกำยำ ตัดผมสั้น หรือในสังคมไทยเปรียบเทียบกับเพศภาวะว่า “ช่างทำหน้า” ซึ่งถ้าหากสังคมเกิดการเปลี่ยนการกำหนดสถานะทางเพศ ให้นอกเหนือจากพฤติกรรม หรือลักษณะทางกายภาพที่สังคมกำหนดคือ ชาย หญิง แล้ว อาจกำหนดได้เพิ่มเติมจากองค์ประกอบอื่นๆ โดยคำจำกัดความใหม่ของเพศภาวะซึ่งได้รับคำแนะนำจากเอลี อาร์. กรีน เจ้าหน้าที่ศูนย์ศึกษาทางเพศที่มหาวิทยาลัยไวเดนเนอร์ในเพนซิลเวเนีย และลูคา เมารอร์ จากศูนย์เพื่อการศึกษาการเข้าถึงและการให้บริการเกี่ยวกับเลสเบียน เกย์ ไบเซ็กชวล และคนข้ามเพศ ที่วิทยาลัยอิทาคาในนิวยอร์กเป็นอธิธานศัพท์ ดังนี้

(1) **ไม่มีเพศ (Agender):** บุคคลที่ไม่ระบุว่ามีอัตลักษณ์ทางเพศซึ่งจำแนกเป็นชายหรือหญิง หรือบุคคลที่ระบุตัวเองว่าเป็นคนไม่มีอัตลักษณ์ทางเพศ

(2) **ทั้งสองเพศรวมกัน (Androgynous):** มีลักษณะความเป็นเพศชายและเพศหญิงรวมกัน หรือไม่แสดงออกทางเพศตามแบบแผน

(3) **แบ่งเป็นสองเพศ (Gender binary):** แนวคิดที่ว่า เพศสภาพต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่ง (ชาย/หญิง) โดยอิงกับเพศกำเนิด แทนที่จะอิงกับอัตลักษณ์ทางเพศและการแสดงออกทางเพศอันหลากหลาย คำจำกัดความนี้ถือเป็นข้อจำกัดหรือเป็นปัญหาสำหรับผู้ที่ไม่ตรง (หรือไม่ประสงค์) จะถูกจำแนกเป็นเพศใดเพศหนึ่ง

(4) **ไม่แบ่งเป็นสองเพศ (Nonbinary):** สเปกตรัมของอัตลักษณ์และการแสดงออกทางเพศแบบหนึ่ง โดยไม่สรุปว่าเพศต้องเป็นอย่างใดอย่างหนึ่งหรือไม่เป็นอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น กลุ่มนี้ยังรวมถึงคำว่า ไม่มีเพศ (agender) เลือกเป็นได้ทั้งสองเพศ (bigender) เพศที่เลื่อนไหลไปมา (genderfluid) และเป็นได้ทุกเพศ (pangender)

(5) **คนตรงเพศ (Cisgender):** คำเรียกบุคคลที่มีอัตลักษณ์ทางเพศตรงกับเพศทางชีววิทยาเมื่อแรกเกิด (บางครั้งใช้คำย่อว่า ชิส “cis”)

(6) **แสดงออกทางเพศตามบรรทัดฐานของสังคม (Gender conforming):** กล่าวคือ เด็กชาย หรือผู้ชายต้องหรือควรมีความเป็นชาย และเด็กหญิงหรือผู้หญิงต้องหรือควรมีความเป็นหญิง คนตรงเพศ (cis) ทุกคนอาจไม่แสดงออกตรงตามบรรทัดฐานของสังคม และคนข้ามเพศก็ไม่จำเป็นต้องแสดงออกค้ำกับบรรทัดฐานของสังคมเสมอไป

(7) **แสดงออกทางเพศไม่ตรงบรรทัดฐานของสังคม (Gender nonconforming):** เช่น เด็กชายหรือผู้ชายที่ “ไม่แมนพอ” หรือดูเหมือนผู้หญิง ขณะที่เด็กหญิงหรือผู้หญิง “ไม่หญิงพอ” หรือดูเหมือนผู้ชาย ขาวข้ามเพศ อาจไม่เป็นเช่นนี้ทุกคน และคนที่แสดงออกทางเพศไม่ตรงกับบรรทัดฐานของสังคมก็อาจไม่ได้เป็นคนข้ามเพศทุกคน ส่วนคนตรงเพศอาจแสดงออกไม่ตรงกับบรรทัดฐานของสังคม คนทั่วไปมักสับสนว่า การแสดงออกเช่นนี้ต้องพ้องกับบรรทัดฐานทางเพศ

(8) **ภาวะความไม่พอใจในเพศของตัวเอง หรือจีดี (Gender dysphoria: GD):** คู่มือวินิจฉัยและสถิติสำหรับความผิดปกติทางจิตฉบับที่ห้า (DSM-5) ของสมาคมสุขภาพจิตอเมริกา (American Psychiatric Association) ให้คำจำกัดความว่าเป็นการ ข้ามเพศโดยได้รับการวินิจฉัยทางแพทย์ การรวมภาวะจีดีว่าเป็นความผิดปกติทางจิตอยู่ในคู่มือดังกล่าวเป็นเรื่องที่อื้อฉาวในชุมชนคนข้ามเพศต่างๆ เพราะบ่งบอกว่าคนข้ามเพศคือผู้ป่วยทางจิต แทนที่จะเป็นอัตลักษณ์ทางเพศซึ่งเป็นที่ยอมรับ ทว่าผู้ที่ต้องการรักษาภาวะนี้ต้องได้รับความยินยอมอย่างเป็นทางการเสียก่อน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาเท่านั้น ไม่ควรใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางการแพทย์ใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(9) **การแสดงออกทางเพศ (Gender expression):** คือการแสดงออกภายนอกของบุคคลที่สะท้อนเพศสภาพ โดยมีกรรมศาสตร์ส่วนตัว การแต่งกาย ทรงผม เครื่องสำอาง เครื่องประดับ น้ำเสียงสูงต่ำ และภาษากาย การแสดงออกทางเพศมักจัดประเภทเป็น แบบผู้ชาย แบบผู้หญิงหรือทั้งสองเพศรวมกัน การแสดงออกยังอาจสอดคล้องกับอัตลักษณ์ทางเพศหรือไม่สอดคล้องก็ได้

(10) **เพศที่เลื่อนไหลไปมา (Gender fluid):** คนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศหรือการแสดงออกทางเพศเปลี่ยนแปลงไปมาระหว่างผู้ชาย/ความเป็นชาย และผู้หญิง/ความเป็นหญิง

(11) **อัตลักษณ์ทางเพศ (Gender identity):** ความรู้สึกจากส่วนลึกของคนๆ หนึ่งว่าตนมีเพศสภาพอย่างไร โดยอิงกับคำจำกัดความของตัวเอง

(12) **เครื่องหมายทางเพศ (Gender marker):** การกำหนดค่า (เพศชาย, หญิง หรืออย่างอื่น) ที่ระบุในบันทึกของทางการ เช่น สูติบัตร หรือใบขับขี่ เครื่องหมายทางเพศในเอกสารของคนข้ามเพศคือเพศที่ติดตัวมาแต่กำเนิด เว้นเสียแต่ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างถูกต้องตามกฎหมาย

(13) **ไม่ปิดกั้นทางเพศ (Genderqueer):** คนที่มีอัตลักษณ์ทางเพศไม่ใช่ทั้งหญิงและชาย อาจอยู่กึ่งกลาง หรือหลุดพ้นกรอบทางเพศ หรืออาจเป็นการผสมผสานของเพศทั้งหมด

(14) **เพศก้ำกวม (Intersex):** คนที่มีความผิดปกติด้านพัฒนาการของอวัยวะเพศหรือดีเอสดี โดยมีโครงสร้างของระบบสืบพันธุ์ พันธุกรรม โครงสร้างอวัยวะ หรือฮอร์โมนที่ทำให้ร่างกายไม่สามารถแบ่งเป็นหญิงหรือชายได้ คนมักสับสนคนที่มีเพศก้ำกวมกับคนข้ามเพศ แต่ทั้งสองประเภทแตกต่างกันสิ้นเชิง คำว่า กะเทย (hermaphrodite) ซึ่งหมายถึงคนที่มีอวัยวะทั้งเพศชายและเพศหญิงในคนคนเดียวกัน ถือว่าตลกและเป็นการดูหมิ่น

(15) **บุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ (LGBT):** ตัวย่อ หมายถึง เลสเบียน เกย์ ไบเซ็กชวล ทรานส์เจนเดอร์ (ข้ามเพศ) และควีร์ (ไม่ปิดกั้นทางเพศ) หรือปัจเจกบุคคลและชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าว บางครั้งใช้แตกต่างออกไปว่า LGBT และ LGBTQ

(16) **สรรพนาม:** สรรพนามระบุเพศที่ให้เกียรติและตรงกับบุคคล ซึ่งบุคคลนั้นเลือกใช้ด้วยตัวเอง ควรถามบุคคลนั้นๆ ก่อนว่าใช้สรรพนามอะไรนอกจากคำว่า “เขา” “เธอ” และ “พวกเขา” แล้ว ยังมีสรรพนามใหม่ที่ไม่มีเพศ ซึ่งได้แก่ “ซี” (zie) และ “เพอร์” (per)

(17) **การระงับวัยเริ่มเจริญพันธุ์:** กระบวนการทางแพทย์ที่ยับยั้งการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนซึ่งทำให้เกิดการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น ผลที่ได้คือ การชะลอพัฒนาการของลักษณะทางเพศระยะทุติยภูมิ (เช่น การเติบโตของเต้านม การขยายของอวัยวะ เป็นต้น) การกวดวาระดังกล่าวทำให้วัยรุ่นมีเวลาตัดสินใจว่าจะรับฮอร์โมนของเพศที่ต้องการเป็นหรือไม่ ทั้งช่วยป้องกันไม่ให้เกิดภาวะความไม่พอใจในเพศตัวเองที่วัยรุ่นข้ามเพศมักประสบในระยะเจริญพันธุ์

(18) **ไม่ปิดกั้นทางเพศ (Queer):** คำกว้างๆ สำหรับคนที่ไม่ได้รักคนต่างเพศหรือคนตรงเพศ คำคำนี้ในอดีตเคยใช้เป็นคำหยาบหมิ่น แต่ปัจจุบันบางคนบอกว่าเป็นการยืนยันตัวตน ในขณะที่บางคนบอกว่าเป็นคำที่ทำให้เกิดความเสื่อมเสีย

(19) **วิถีทางเพศหรือรสนิยมทางเพศ (Sexual orientation):** เป็นความรู้สึกพึงใจที่บุคคลหนึ่งมีต่อคนอื่น คนคนหนึ่งอาจถูกใจคนเพศเดียวกัน เพศตรงข้าม ทั้งสองเพศ หรือไม่มีความชอบในเพศหรือเพศสภาพใดเป็นพิเศษ บางคนอาจไม่มีความรู้สึกดึงดูดทางเพศเลยและอาจเรียกตัวเองไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ว่าไม่ฝักใฝ่ใจทางเพศ (asexual) วิธีทางเพศเป็นเรื่องของความพึงใจในคนอื่น ๆ ขณะที่อัตลักษณ์ทางเพศเป็นความรู้สึกจากส่วนลึกกว่าตัวตนของเราเป็นอย่างไร

(20) **ข้ามเพศ (Transgender):** บางครั้ง เรียกว่า “ทรานส์” (trans) อันเป็นคำคุณศัพท์เรียกคนซึ่งอัตลักษณ์ทางเพศไม่ตรงกับเพศกำเนิด คำๆ นี้ยังอาจหมายถึงอัตลักษณ์กลุ่มหนึ่งซึ่งรวมถึงเด็กชายหรือผู้ชายข้ามเพศ คนที่เป็นเพศหญิงแต่กำเนิด แต่คิดว่าตนเป็นเด็กชายหรือผู้ชาย และคนที่เป็นชายแต่กำเนิด แต่คิดว่าตนเป็นเด็กหญิงหรือผู้หญิง

(21) **แปลงเพศ (Transsexual):** เป็นคำเก่าที่ใช้เรียกคนข้ามเพศซึ่งได้รับฮอร์โมนหรือการผ่าตัดแปลงเพศให้เข้ากับอัตลักษณ์ทางเพศของตน แทนที่จะอยู่ในเพศเดิมแต่กำเนิด คำๆ นี้ยังมีการใช้กันอยู่ แต่คำว่า “ข้ามเพศ” เป็นที่นิยมมากกว่า

2.1.3 เพศวิถี (Sexuality)

เพศวิถี หมายถึง ค่านิยม บรรทัดฐาน วิธีคิด วิธีปฏิบัติที่เกี่ยวกับความปรารถนาและการแสดงออกทางเพศ ความคิดเกี่ยวกับคู่รักในอุดมคติ ซึ่งไม่ใช่พฤติกรรมตามธรรมชาติ แต่เป็นการสร้างความหมายทางสังคม เพศวิถีจึงสัมพันธ์กับมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมที่เป็นตัวกำหนดและสร้างความหมายให้แก่เรื่องเพศในทุกแง่มุม เช่น “ความปกติ” ของการเป็นคนรักต่างเพศ “ความผิดปกติ” ของคนรักเพศเดียวกัน หรือ “ผู้หญิงดี” คือผู้ที่อ่อนประสพการณ์ หรือเป็นฝ่ายรับในเรื่องเพศ (passive) เพศสัมพันธ์ในรูปแบบต่างๆ เช่น การมีเพศสัมพันธ์กับคนเดียวหรือหลายคน การมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยและไม่ปลอดภัย รักต่างวัย รักนอกสมรส ทั้งหมดนี้เป็นตัวอย่างของเพศวิถีซึ่งมีความหลากหลาย เพศวิถีเปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวัฒนธรรม ชนชั้นและกาลเวลา เช่น เพศวิถีในสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นมองว่าการที่ผู้หญิงนุ่งผ้าขึ้นหรือห่มสไบผืนเล็กปกปิดร่างกายส่วนบนนั้น ไม่ถือว่าเป็นผู้หญิงใจแตก ใจง่ายแต่อย่างใด เป็นต้น

2.2 เพศศึกษาในการศึกษาไทย

ในโลกที่มีความหลากหลายมากขึ้น ทำให้คำว่า “ชาย” กับ “หญิง” ไม่เพียงพอต่อการอธิบายเรื่องเพศสภาพ (Gender) หรือเพศตามการรับรู้ของคนๆ นั้นอีกต่อไป คุณอาจจะเป็น “Cisgender” คือ มีเพศสภาพตามบรรทัดฐานสังคมที่เราอยู่กัน (ชาย-หญิง) หรือคุณอาจจะเป็น “Transgender” ที่เพศสภาพไม่ตรงตามเพศกำเนิดของคุณ นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม “Agender” ผู้เห็นว่าตัวเองไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศใด และกลุ่ม ‘Gender fluid’ ซึ่งมีความสั่นไหวทางเพศมาก แต่ไม่ค่อยมีการพูดถึงกันในสังคมไทย

ถึงแม้จะมีคำอธิบายความแตกต่างนี้ออกมา แต่การศึกษาไทยกลับสอนอยู่ตลอดว่า เพศมีเพียงแคชายกับหญิง ซึ่งวิธีมองแบบนี้เรียกว่า “Gender Binary” หรือการมองเพศออกเป็นสองขั้ว แบ่งออกจากกัน เพราะการแบ่งสิ่งต่างๆ เป็นสองฝั่ง ดี-ชั่ว ขาว-ดำ และชาย-หญิงนั้นง่ายต่อการอธิบายมากกว่า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

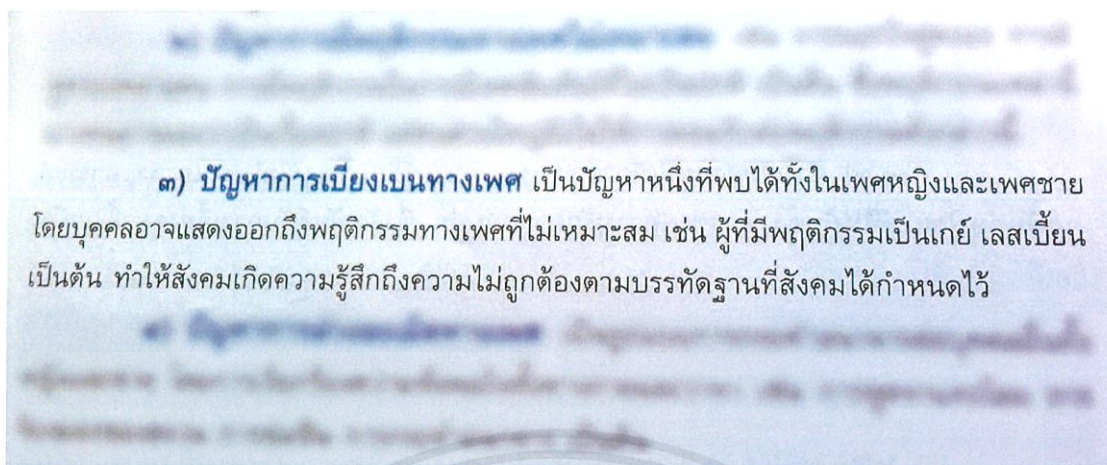
ภาพที่ 2.1 ลักษณะของผู้ชายและผู้หญิงในหนังสือเรียน
ที่มา : <https://twitter.com/thirdwindy/status/1046593484692447232>

จากภาพที่ 2.1 จะเห็นว่าหนังสือเรียนพยายามสอดใส่ค่านิยมและสร้างภาพจำทางเพศให้แก่ นักเรียน (Gender Stereotyping) ยกตัวอย่างเช่น ผู้หญิงมีกิริยาน่ารัก สุภาพอ่อนหวาน มักใช้คำพูด อ้อมๆ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ในขณะที่ผู้ชายเป็นคนใช้หลักเหตุผล แข็งแรง หัวท้าวและใช้คำพูดตรง ทว่าทั้งสองเพศก็สามารถมีลักษณะหรืออารมณ์ทั้งสองได้เช่นเดียวกัน

แม้ว่าในปัจจุบัน “หนังสือเรียน” อาจจะได้ไม่มีอิทธิพลในฐานะแหล่งข้อมูลหลักของนักเรียน แต่สิ่งนี้ยังคงสามารถสร้างภาพเกี่ยวกับเรื่องบางเรื่องให้แก่ผู้เรียนได้ โดยเฉพาะนักเรียนที่อายุน้อยและ หากแนวความคิดในลักษณะนี้ถูกสอดใส่เข้าไปในตัวนักเรียนทุกๆ ปี ก็อาจไม่เป็นผลดี ความอันตราย คือ ถ้ามีคนใดคนหนึ่งในสังคมของนักเรียนคนนั้นไม่เข้าตาม “ภาพจำ” เช่น อาจมีเพื่อนเพศชายบาง คนที่มีนิสัยสุภาพอ่อนหวาน มีการปฏิบัติตัวที่นุ่มนวลกว่า ก็อาจเป็นที่เพ่งเล็งของเพื่อนๆ จากข้อความ แตกต่างนี้ และนำไปสู่การกลั่นแกล้ง (Bullying) ได้ โดยมีงานวิจัยในสหรัฐอเมริกา พบว่า 80% ของ นักเรียนจะเคยโดนกลั่นแกล้งบนฐานของเพศสภาพ ขณะที่ศึกษาในระดับประถมศึกษาถึงมัธยมศึกษา

ปัญหาเรื่องการสร้างภาพจำทางเพศนี้ยังนำไปสู่ปัญหาที่ใหญ่กว่า เช่น การเติบโตของเพศหญิง และ LGBTQ+ ในหน้าที่การงาน การทำให้การข่มขืนผู้หญิงเป็นอาชญากรรมในบางสังคม (เพราะมอง ผู้หญิงเป็นทรัพย์สินของผู้ชาย) หรือแนวความคิดว่าผู้หญิงต้องเป็นฝ่ายป้องกันตัวเองจากการโดนข่มขืน (หรือจากอารมณ์ทางเพศของผู้ชาย) โดยการแต่งตัวให้เรียบร้อย มิดชิด ซึ่งแท้ที่จริงแล้วไม่ใช่หน้าที่ของ ผู้หญิงเลย แต่เป็นหน้าที่ของอีกฝ่ายที่จะต้องเคารพสิทธิของอีกฝ่าย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนลิขสิทธิ์ การนำเอกสารนี้ไปใช้โดยไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 2.2 การเบี่ยงเบนทางเพศในหนังสือเรียน

ที่มา : https://twitter.com/himatako_th/status/1046334709981097984

จากภาพที่ 2.2 จะเห็นได้ว่าในหนังสือเรียนไทยยังมีการพูดถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศแบบผิดๆ แม้ว่าองค์การอนามัยโลกจะออกมาบอกแล้วว่า Homosexuality หรือคนรักเพศเดียวกันนั้นไม่ใช่เรื่องผิดปกติกฎก็ตาม อีกทั้งยังมีการระบุไว้ว่า “คนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ ผลที่ได้รับจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่ครอบครัว สังคม และอนาคต” ซึ่งแสดงออกถึงทัศนคติที่คับแคบของการศึกษาไทย และสิ่งเหล่านี้เคยเป็นบทเรียนที่ใช้ให้ความรู้แก่นักเรียนจริงๆ ด้วย

จากปัญหานี้ทำให้ คุณกิตติพันธ์ ธรรมธัช นายกสสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย ซึ่งเป็นองค์กรที่ทำงานด้าน “สิทธิและสุขภาวะ” ของคนหลากหลายเพศ ได้สร้างแคมเปญรณรงค์ให้บรรจุหลักสูตรเรื่อง “ความหลากหลายทางเพศ” ลงในหนังสือเรียนตั้งแต่ ป.1 ร้องเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ บนเว็บไซต์ Change.org โดยให้เหตุผลที่ต้องมีการบรรจุหลักสูตรตั้งแต่ ป.1 ว่า

“...ในยุคที่คนในสังคมมีความหลากหลายทางเพศมากมาย แต่การต่อสู้เรื่องของความหลากหลายทางเพศกลับมีมาตลอดหลายยุคหลายสมัย ปัญหาสำคัญก็มาจากเรื่องของการ “ไม่มีความรู้” และ “ไม่มีความเข้าใจที่ถ่องแท้” เราไม่เข้าใจในเรื่องของสิทธิมนุษยชนของคนที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นเกย์ ทรานส์ ทอม ดี เลสเบียน

พ่อแม่บอกให้ทุกคนไปศึกษาเล่าเรียนเพื่อมีความรู้ แต่พอจะต้องมีตำราให้เรียนเรื่องเพศ กลับไปมีตอนเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ปัญหาสืบเนื่องมาจากการที่ผมไปเจอหนังสือสุขศึกษา ม.1 โดยกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา มีหลักสูตรแกนกลางบอกว่า ม.1 จะต้องให้เรียนรู้เรื่องของความเบี่ยงเบนทางเพศ แต่ผมพบว่ากลับเป็นการเรียนรู้ในสิ่งที่มันผิด เช่น เนื้อหาที่ระบุในหนังสือสุขศึกษา ม.1 ระบุว่า “พฤติกรรมเบี่ยงเบนทางเพศ นับว่าเป็นพฤติกรรมผิดปกติทางเพศ ซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคม บางประเภทก็เป็นความผิดปกติที่ขัดต่อศีลธรรมหรือผิดกฎหมาย”

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จะเกิดอะไรขึ้นเมื่อเด็กได้เรียนรู้ผิดๆ แบบนี้ ...

เมื่อมีเนื้อหาการเรียนรู้ที่ผิดแบบนี้ ก็ก่อให้เกิดปัญหาสังคม นำไปสู่การรณรงค์ต่อสู้มากมายต่างๆ นานา ทั้งที่ความจริงแล้วปัญหาของคนหลากหลายทางเพศไม่ได้มีเลย คนที่มีความหลากหลายทางเพศมันเกิดจากปัจจัยทางชีวภาพ มันเกิดขึ้นมาเองตามธรรมชาติ ไม่มีใครบังคับได้

องค์การอนามัยโลก (WHO) ประกาศ ถอดถอนคนลักษณะคนหลากหลายทางเพศ ออกจากกลุ่มที่ผิดปกติทางจิต

สมาคมจิตวิทยาอเมริกัน บอกว่า รสนิยมทางเพศระหว่างชายรักชาย หญิงรักหญิง คนรักได้ทั้ง 2 เพศไม่ใช่การเจ็บป่วยทางจิต ซึ่งเขียนแบบนี้มา 30 ปีแล้ว

ส่วนประเทศไทย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย 2550 มาตรา 30 บอกว่า ชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน จะเลือกปฏิบัติโดยเชื้อชาติ ถิ่นกำเนิด ภาษา และ เพศ พิกัด ไม่ได้ และมีการบันทึกในเจตนารมณ์ให้หมายความรวมถึงอัตลักษณ์ทางเพศด้วย

และเมื่อเร็วๆ นี้ เราก็มียุทธศาสตร์ “พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ.2558” เกิดขึ้น โดยกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ตัวอย่างประกาศและกฎหมาย ทั้งต่างประเทศและทั้งประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงการเปิดกว้างเรื่องความหลากหลายทางเพศได้อย่างชัดเจนเมื่อเป็นแบบนี้แล้ว คำถามก็คือ แล้วคนที่เขียนตำราเรื่องเพศในหนังสือเรียนไปอยู่ที่ไหนมา? “ไปเขียนตำราที่ดาวอังคารหรือยัง?” “ไม่ได้เขียนตำรานี้กันบนโลกหรือยัง?”

ดังนั้น ผมจึงขอเสนอนโยบาย “ให้กระทรวงศึกษาธิการ บรรจุตำราและหลักสูตรเรียนเรื่องความหลากหลายทางเพศในสิ่งที่ถูกต้อง ตั้งแต่ ป.1”

สาเหตุที่ต้องเริ่มตั้งแต่ชั้น ป.1 เพื่อให้ส่งผล 3 ข้อ คือ

(1) ทำให้เด็กตั้งแต่ชั้น ป.1 ได้เข้าใจว่า เพศมีความหลากหลาย

(2) ให้แก้ไขเรื่องหลักสูตรของตำราให้เรียบร้อยในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และให้สอดคล้องกับตำราเรียน ชั้น ป.1

(3) ส่งเสริมเรื่องครู ให้มีเจตคติและให้มีความรู้ความเข้าใจเรื่องความหลากหลายทางเพศอย่างถ่องแท้

ถ้าทำได้แบบนี้ เมื่อเด็กๆ ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ถูกต้องตั้งแต่ ป.1 เมื่อเขาเติบโตจนเข้าสู่ระดับอุดมศึกษา ความหลากหลายทางเพศจะกลายเป็นเรื่องปกติในสังคมไทย เมื่อทุกคนพิจารณากันและกันโดยไม่มีเรื่องเพศที่แตกต่าง เข้ามาเกี่ยวข้อง คนจะมองกันที่ศักยภาพความสามารถของผู้นั้นอย่างแท้จริง และเราก็ไม่ต้องมีปัญหาการรณรงค์ต่อสู้เรื่องนี้กันอีกต่อไป เพราะ “มันเสียเวลา!!!”

ดังนั้น ผมอยากให้ทุกคนมาร่วมลงชื่อสนับสนุนความคิดนี้ของผม เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงในเรื่องความหลากหลายทางเพศให้เต็มรูปแบบ ทำให้มันสำเร็จไปด้วยกันนะครับ...

— คุณกิตตินันท์ ธรรมธัช นายกสมาคมฟ้าสีรุ้งแห่งประเทศไทย #นโยบาย By ประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โดยในวันที่ 8 พฤษภาคม 2562 เว็บไซต์ Change.org เผยแพร่ข้อมูลยืนยันการรณรงค์ว่าได้ประสบความสำเร็จในเรื่องบรรจุหลักสูตร “ความหลากหลายทางเพศ” ในหนังสือเรียน ตั้งแต่ ป.1 ซึ่งจะเริ่มใช้ในปีการศึกษาหน้าเทอมแรก

สำหรับเนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือเรียนนั้นมีการเพิ่มเติมเรื่องเพศ บทบาทความสัมพันธ์ ความเท่าเทียมระหว่างเพศและความหลากหลายทางเพศ ยกตัวอย่างเช่น คำว่า ความหลากหลายทางเพศ (sexual diversity) ในหลักสูตรจะแบ่งเป็นสามกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่มีความหลากหลายด้านอัตลักษณ์ทางเพศ, กลุ่มที่มีความหลากหลายด้านรสนิยมทางเพศ และกลุ่มที่มีความหลากหลายด้านการแสดงออกทางเพศ นอกจากนี้ยังเพิ่มเรื่องสุขภาวะทางเพศ เช่น โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ยาต้านเอชไอวี/เอดส์ การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์ เป็นต้น

โลกโซเชียลมีการกล่าวถึงเนื้อหาที่เพิ่มขึ้นมาใหม่ในหนังสือสุขศึกษาเช่นกัน ผู้ใช้งานเฟซบุ๊กชื่อ Shine Wara Dhammo โปสต์ภาพเนื้อหาในหนังสือใหม่ที่มีทั้งภาพร่างกายของมนุษย์เพศชายและเพศหญิง ทั้งยังมีเนื้อหาเรื่องความหลากหลายทางเพศไม่ว่าจะเป็นเรื่องเพศวิถีในระดับปัจเจก ไปจนถึงครอบครัวที่ประกอบสร้างโดยผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องที่กำลังก้าวหน้าของหนังสือเรียนเพศศึกษาในไทย

ภาพที่ 2.3 เนื้อหาเรื่องเพศในหนังสือเรียนแบบใหม่

ที่มา : <https://www.facebook.com/MonkKickAss/posts/10155872560537563>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3 เพศศึกษาในการศึกษาต่างประเทศ

ในระบบการศึกษาทั่วโลกไม่ได้มีแค่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้น ที่มีการผลักดันหลักสูตรเกี่ยวกับความหลากหลายทางเพศในชั้นเรียน แต่ยังมีอีกหลายๆ ประเทศที่มีวิชา “LGBT ศึกษา” สำเร็จมาก่อนแล้ว โดยเฉพาะในประเทศทางฝั่งตะวันตกที่มีกฎหมายรองรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ได้แก่

2.3.1 สหรัฐอเมริกา

รัฐแคลิฟอร์เนียของสหรัฐอเมริกา ถือเป็นรัฐแรกและรัฐเดียวในสหรัฐฯ (และอาจจะเป็นที่แรกของโลก) ที่มีความก้าวหน้ามากที่สุดในการผลักดันการศึกษาเรื่อง LGBT ในโรงเรียน ตั้งแต่ปีค.ศ. 2016 มีการเปิดเผยเนื้อหาของหลักสูตรสังคมศึกษาที่ปรับปรุงเนื้อหาใหม่ ให้มีความเป็นมิตรกับเรื่องความหลากหลายทางเพศมากขึ้น โดยจะสอนถึงความหลากหลายที่ไม่ได้มีแค่เรื่องเพศ

นักเรียนที่เข้าเรียนในโรงเรียนของรัฐ จะได้เริ่มเรียนเรื่อง LGBT ตั้งแต่เกรด 2 โดยจะเป็นการปูพื้นฐานให้เห็นถึงความหลากหลายที่เกิดขึ้นในครอบครัวต่างๆ ซึ่งความหลากหลายในที่นี้ไม่ได้จำกัดแค่ความหลากหลายทางเพศเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความหลากหลายของครอบครัวที่เป็นผู้อพยพ, ครอบครัวที่มีหลายเชื้อชาติ, ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่เลี้ยงเดี่ยว, ครอบครัวที่พ่อหรือแม่แต่งงานใหม่, ครอบครัวที่มีผู้พิการอาศัยอยู่ด้วย, ครอบครัวที่มีสมาชิกนับถือศาสนาต่างกัน และครอบครัวที่มีบุตรบุญธรรม เป็นต้น ซึ่งการเรียนรู้เรื่องความหลากหลายนี้ จะทำให้ตัวนักเรียนเข้าใจสภาพสังคมที่เป็นอยู่มากขึ้น โดยเริ่มจากจุดที่เล็กที่สุดของสังคมนั่นคือ “ครอบครัว” นั่นเอง

ภาพที่ 2.4 หลักสูตรเรื่องความหลากหลายในสหรัฐอเมริกา

ที่มา : <https://joo.gl/kMuPr>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากนั้น พอซันเกรด 4 นักเรียนจะได้เริ่มเรียนรู้แง่มุมเกี่ยวกับสิทธิและเรื่องกฎหมาย เช่น การเคลื่อนไหวเรียกร้องสิทธิของกลุ่มรักร่วมเพศในรัฐแคลิฟอร์เนีย และการต่อสู้ทางกฎหมายเพื่อปกป้องสิทธิของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ และเมื่อขึ้นสู่ชั้นมัธยมปลาย พวกเขาต้องนำเสนอเรื่องราวของบุคคลในประวัติศาสตร์ช่วงศตวรรษที่ 18, 19 และ 20 ที่กล้าออกมาเปิดเผยตัวตนและต่อสู้เพื่อสิทธิของคนที่มีความหลากหลายทางเพศ

“หลักสูตรใหม่ จะช่วยให้เด็ก ๆ เข้าถึงงานวิจัยทางประวัติศาสตร์พวกเขาจะได้เรียนรู้ถึงความหลากหลายที่เกิดขึ้นในแคลิฟอร์เนียรวมถึงเรื่องราวของบุคคลที่อาจจะไม่ได้รับการยอมรับในอดีตอีกด้วย”
— Tom Tortlakson ผู้มีบทบาทในการกำหนดหลักสูตรใหม่นี้ให้สัมภาษณ์ไว้ใน Los Angeles Times

ภาพที่ 2.5 Tom Tortlakson

ที่มา : <https://www.ocreger.com/2016/07/14/lgbt-history-lessons-edging-closer-to-california-classrooms/>

2.3.2 สวีเดน

สวีเดนขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศเป็นอย่างมาก โดยในปี ค.ศ. 2016 ก็มีการประกาศอัดฉีดเงินกว่า 950,000 ดอลลาร์ เพื่อจัดทำหลักสูตรพิเศษที่จะใช้สำหรับสอนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยเน้นการเรียนรู้และยอมรับในความหลากหลายของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

โดยในปีค.ศ. 2019 จากรายงาน Spartacus Gay Travel Index ที่จัดอันดับประเทศและดินแดนที่เป็นมิตรที่สุดของนักท่องเที่ยว LGBT โดยจะพิจารณาจากตัวชี้วัด เช่น การประกาศใช้กฎหมายที่ต่อต้านการเลือกปฏิบัติด้วยเหตุแห่งเพศ หรือการศึกษาเรื่องเพศ การให้สิทธิคนข้ามเพศ พบว่าแคนาดา โปรตุเกส และสวีเดนได้ติดรั้งอันดับ 1 ร่วมจากการจัดอันดับในครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นว่าเป็นประเทศที่สนับสนุนผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

2.3.2 อังกฤษ

กระทรวงศึกษาธิการของประเทศอังกฤษได้ออกมาบอกแล้วว่า จะมีการบรรจุหลักสูตรเกี่ยวกับความสัมพันธ์และเพศศึกษา ซึ่งเนื้อหาไม่ได้มีแค่เรื่องของ LGBT เท่านั้น แต่ยังมีสอดแทรกเนื้อหาเรื่องการค้นหาตัวเองโดยเฉพาะเรื่องเพศอีกด้วย โดยทางการของสหราชอาณาจักรก็ได้อนุมัติให้มีการใช้หนังสือภาพเป็นสื่อการสอนเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษา ในหลักสูตรภาคบังคับว่าด้วยการมีสัมพันธภาพที่ดีและเพศศึกษา (relationships and sex education - RSE) และความเสมอภาคของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งจะเริ่มสอนให้เด็กนักเรียนทั่วประเทศตั้งแต่ปีการศึกษาใหม่ที่จะเริ่มในเดือนกันยายน ปีค.ศ. 2020

หนังสือที่ว่า เป็นหนังสือการ์ตูนที่จะสอนให้นักเรียนเรียนรู้เกี่ยวกับการยอมรับความแตกต่างในสังคมและการเคารพสิทธิความเสมอภาคของเพื่อนร่วมสังคม ยกตัวอย่างของวิถีชีวิตที่หลากหลาย เช่น เรื่องราวของคู่เพนกวินเกย์ที่ช่วยกันเลี้ยงลูกน้อย เรื่องราวของเด็กชายที่อยากแต่งตัวเป็นเงือกสาว รวมทั้งเรื่องราวของคู่เลสเบี้ยนกับลูกของพวกเขา เป็นต้น

2.3.3 อินเดีย

หากจะให้พูดถึงหลักสูตรการเรียนการสอนเรื่องความหลากหลายทางเพศในประเทศแถบเอเชีย อาจดูเหมือนว่ายังไม่ค่อยมีความคืบหน้ามากเท่าไรนัก แต่ก็ไม่ใช่ว่าจะไม่มีอะไรให้น่ายินดี เพราะที่ประเทศอินเดียได้มีการเปิดโรงเรียนสำหรับคนข้ามเพศแห่งแรกของประเทศ โดยใช้ชื่อว่า Sahaj International School ตั้งอยู่ในรัฐเกรละ จุดประสงค์ของการตั้งโรงเรียนแห่งนี้ก็เพื่อให้ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศอินเดียได้เข้ามาเรียน และเติมเต็มชีวิตในวัยเด็กที่อาจขาดหายไปจากการถูกสังคมกีดกัน หรือการถูกไล่ออกจากโรงเรียน เพียงเพราะว่าพวกเขาแตกต่างจากคนอื่น

Vijayraja Mallika นักกิจกรรมข้ามเพศที่เป็นผู้อำนวยการของโรงเรียนบอกกับ BBC ว่า Sahaj International School พยายามที่จะต่อสู้กับเพศชายขอบ โดยการทำให้บุคคลข้ามเพศมีสิทธิได้งานที่ดีและมีชีวิตที่สง่างาม

ภาพที่ 2.6 Sahaj International School

ที่มา : <http://www.sahajinternationalschool.com/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 3

สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

3.1 สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของประชาชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญ

3.1.1 สิทธิ

สิทธิ หมายถึง สิ่งที่ไม่รูปร่างซึ่งมีอยู่ในตัวมนุษย์ตั้งแต่เกิดหรือเกิดขึ้นโดยกฎหมาย เพื่อให้มนุษย์ได้รับประโยชน์ และมนุษย์จะเป็นผู้เลือกใช้สิ่งนั้นเอง โดยไม่มีผู้ใดบังคับได้ เช่น สิทธิในการกิน การนอน แต่สิทธิบางอย่างมนุษย์ได้รับโดยกฎหมายกำหนดให้มี เช่น สิทธิในการมี สิทธิการใช้ทรัพย์สิน สิทธิในการร้องทุกข์เมื่อตนถูกละเมิดกฎหมาย เป็นต้น โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดสิทธิของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

- (1) สิทธิในครอบครัวและความเป็นอยู่ส่วนตัว ชาวไทยทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองเกียรติยศ ชื่อเสียง และความเป็นอยู่ส่วนตัว
- (2) สิทธิอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี บุคคลในท้องถิ่นและชุมชนต้องช่วยกันอนุรักษ์ฟื้นฟูจารีตประเพณี วัฒนธรรมอันดีงาม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อรักษาไว้ให้คงอยู่ตลอดไป
- (3) สิทธิในทรัพย์สิน บุคคลจะได้รับการคุ้มครองสิทธิในการครอบครองทรัพย์สินของตนและการสืบทอดมรดก
- (4) สิทธิในการรับการศึกษาอบรม บุคคลย่อมมีความเสมอภาคในการเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 12 ปี อย่างมีคุณภาพและทั่วถึง โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- (5) สิทธิในการรับบริการทางด้านสาธารณสุขอย่างเสมอภาคและได้มาตรฐานสำหรับผู้ยากไร้จะได้รับสิทธิในการรักษาพยาบาลจากสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- (6) สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองโดยรัฐ เด็กเยาวชน สตรี และบุคคลในสังคมที่ได้รับการปฏิบัติอย่างรุนแรงและไม่เป็นธรรมจะได้รับการ คุ้มครองโดยรัฐ
- (7) สิทธิที่จะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ เช่น บุคคลที่มีอายุเกินหกสิบปี และรายได้ไม่พอต่อการยังชีพ รัฐจะให้ความช่วยเหลือ เป็นต้น
- (8) สิทธิที่จะได้สิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ โดยรัฐจะให้ความช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะแก่บุคคลในสังคม
- (9) สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชน ในการบำรุงรักษาและการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ
- (10) สิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือ เอกสารซึ่งมีส่วนท้องถิ่นอย่างเปิดเผย เว้นแต่การเปิดเผยข้อมูลนั้นจะมีผลต่อความมั่นคงของรัฐ โฆษณาด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(11) สิทธิเสนอเรื่องราวร้องทุกข์โดยได้รับแจ้งผลการพิจารณาภายในเวลาอันควร ตามบทบัญญัติของกฎหมาย

(12) สิทธิที่บุคคลสามารถฟ้องร้องหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรของรัฐที่เป็นนิติบุคคลให้รับผิดชอบการกระทำหรือละเว้นการกระทำ ตามกฎหมายของ เจ้าหน้าที่ของรัฐภายในหน่วยงานนั้น

3.1.2 เสรีภาพ

เสรีภาพ หมายถึง การใช้สิทธิอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งได้อย่างอิสระ แต่ทั้งนี้จะต้องไม่กระทบต่อสิทธิของผู้อื่นด้วย ซึ่งหากผู้ใดใช้สิทธิเสรีภาพเกินขอบเขตจนก่อความเดือดร้อนต่อผู้อื่น ก็ย่อมถูกดำเนินคดีตามกฎหมาย โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดเสรีภาพของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

(1) เสรีภาพในเคหสถาน ชาวไทยทุกคนย่อมได้รับความคุ้มครองในการอาศัยและครอบครองเคหสถานโดยปกติสุข และการเข้าไปในเคหสถานของผู้อื่นโดยปราศจากการยินยอมของผู้ครอบครอง หรือการเข้าไปตรวจค้นเคหสถานโดยไม่มีหมายค้นจากศาลย่อมทำไม่ได้

(2) เสรีภาพในการเดินทางและการเลือกถิ่นที่อยู่ การเนรเทศบุคคลผู้มีสัญชาติไทยออกนอกราชอาณาจักรหรือห้ามมิให้บุคคลผู้มีสัญชาติไทยเข้ามาในราชอาณาจักรจะกระทำมิได้

(3) เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นผ่านการพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น จะจำกัดแก่บุคคลชาวไทยมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อความมั่นคงของรัฐ เพื่อรักษาความสงบหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

(4) เสรีภาพในการสื่อสารถึงกันโดยทางที่ชอบด้วยกฎหมาย การตรวจ การกัก หรือการเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล รวมทั้งการกระทำต่างๆ เพื่อเผยแพร่ข้อมูลนั้นจะกระทำมิได้

(5) เสรีภาพในการนับถือศาสนา นิิกาย ลัทธิ ความเชื่อทางศาสนา และเสรีภาพในการประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของตน โดยไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของพลเมือง และไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ย่อมเป็นเสรีภาพของประชาชน

(6) เสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบและปราศจากอาวุธ การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายเพื่อคุ้มครองประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะหรือเพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยเมื่อประเทศอยู่ในภาวะสงคราม หรือประกาศใช้กฎอัยการศึก

(7) เสรีภาพในการรวมตัวเป็นสมาคม สหพันธ์ สหองค์กร องค์กรเอกชนหรือหมู่คณะ การจำกัดเสรีภาพต่างๆ เหล่านี้จะกระทำมิได้ เว้นแต่อาศัยอำนาจกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน การรักษาความสงบเรียบร้อยหรือป้องกันการผูกขาดในทางเศรษฐกิจ

(8) เสรีภาพในการรวมตัวจัดตั้งพรรคการเมือง เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการเมืองตามวิถีทางการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

(9) เสรีภาพในการประกอบอาชีพและการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวจะทำได้ โดยอาศัยกฎหมายเพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงของรัฐหรือเศรษฐกิจของประเทศ และเพื่อป้องกันการผูกขาดหรือจัดความไม่เป็นธรรมในการแข่งขันทางการค้า

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อผู้ยืมได้เห็นว่าไม่เหมาะสมด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.1.3 หน้าที่

หน้าที่ หมายถึง การกระทำหรือการละเว้นการกระทำเพื่อประโยชน์โดยตรงของการมีสิทธิหน้าที่เป็น สิ่งที่บังคับให้มนุษย์ในสังคมต้องปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ทางสังคมหรือกฎหมาย บัญญัติไว้ จะไม่ปฏิบัติตามไม่ได้ ส่วนสิทธิและเสรีภาพเป็นสิ่งที่มนุษย์มีอยู่แต่จะใช้หรือไม่ก็ได้ โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไว้ดังนี้

- (1) บุคคลมีหน้าที่รักษาไว้ซึ่งชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
- (2) บุคคลมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมาย
- (3) บุคคลมีหน้าที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง บุคคลซึ่งไม่ไปเลือกตั้ง โดยไม่แจ้งเหตุผลอันสมควร ย่อมเสียสิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้
- (4) บุคคลมีหน้าที่ป้องกันประเทศ รับราชการทหาร
- (5) บุคคลมีหน้าที่เสียภาษีให้รัฐ
- (6) บุคคลมีหน้าที่ช่วยเหลือราชการ รับการศึกษาอบรม ปกป้องและสืบสานวัฒนธรรมของชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (7) บุคคลผู้เป็นข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างหน่วยงานราชการ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามกฎหมายเพื่อรักษาประโยชน์ส่วนรวมอำนวยความสะดวกและให้บริการแก่ประชาชน

ภาพที่ 3.1 อนุสาวรีย์ประชาธิปไตย

ที่มา : <https://www.thairath.co.th/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2 สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ประเทศไทยขึ้นชื่อว่าเป็นประเทศที่เป็นมิตรต่อกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นอันดับต้นๆ ของเอเชีย โดยที่กิจกรรมทางเพศของเพศเดียวกันชอบด้วยกฎหมายมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 รัฐบาลไทยยังส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติท่องเที่ยวในประเทศไทย เพราะเป็นประเทศที่ต้อนรับกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างดี ทว่า การเลือกปฏิบัติและการดูถูกเหยียดหยามนั้นก็ยิ่งปรากฏอยู่อย่างกว้างขวางในสังคมไทย ซึ่งในปัจจุบัน สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศยังไม่มี การรับรองและคุ้มครองในทางกฎหมายเทียบเท่ากับบุคคลต่างเพศ แต่ก็มีความพยายามจากนักวิชาการและกลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์การออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิดังกล่าว ทั้งนี้ถ้าหากประเทศไทยผ่านร่างพระราชบัญญัติชีวิตจะให้เป็นประเทศแรกๆ ในทวีปเอเชียที่รับรองความสัมพันธ์

ภาพที่ 3.2 กลุ่มเคลื่อนไหวเพื่อรณรงค์การออกกฎหมายคุ้มครองสิทธิ LGBT ไทย
ที่มา : <https://www.bbc.com/thai/thailand-46151187>

3.2.1 สถานะทางกฎหมาย

กิจกรรมทางเพศของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นกำหนดให้เป็นความผิดมาอย่างน้อยตั้งแต่ พ.ศ. 2451 เนื่องจากการได้มีการประกาศใช้กฎหมายลักษณะอาญา ร.ศ. 127 ขึ้น โดยในมาตรา 242 บัญญัติไว้ว่า

“ผู้ใดทำชำเรา ผิดธรรมดามนุษย์ ด้วยชายก็ดี หญิงก็ดี หรือทำชำเราด้วยสัตว์เดียรฉานก็ดี ท่านว่ามีความผิด ต้องรวางโทษจำคุกตั้งแต่สามเดือนขึ้นไปจนถึงสามปี และให้ปรับตั้งแต่ห้าสิบบาทขึ้นไป จนถึงห้าร้อยบาท ด้วยอีกโทษหนึ่ง”

เหตุผลสำคัญในการตรากฎหมายลักษณะอาญาฯ และบัญญัติโทษดังกล่าวสืบเนื่องมาจากความพยายามของรัฐบาลที่ต้องการให้ระบบกฎหมายของไทยสอดคล้องกับธรรมเนียมปฏิบัติของมหาอำนาจยุโรปในสมัยนั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งสหราชอาณาจักรสมัยวิกตอเรีย แต่จากหลักฐานก็ไม่ปรากฏว่ามีกรณีการดำเนินคดีทางศาลอันเกี่ยวเนื่องกับความผิดนี้แต่อย่างใด และตำรวจไทยก็มองข้ามกิจกรรมทางเพศของบุคคลเพศเดียวกัน トラบเท่าที่เป็นกิจกรรมที่ได้รับความยินยอมจากทั้งคู่ เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

อย่างไรก็ดี ในวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2499 ได้มีการประกาศใช้ประมวลกฎหมายอาญาแทนที่กฎหมายลักษณะอาญาฉบับเดิม โดยมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2500 เป็นต้นไปและไม่ปรากฏว่ามีบทบัญญัติที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับมาตรา 242 ของกฎหมายลักษณะอาญาในประมวลกฎหมายฉบับใหม่ ส่งผลให้กิจกรรมทางเพศของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นชอบด้วยกฎหมายไปโดยปริยายตั้งแต่ พ.ศ. 2500 เป็นต้นไป

เมื่อวันที่ 29 มกราคม พ.ศ. 2545 กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้ออกหนังสือที่ สธ 0605/375 รับรองว่าบุคคลรักเพศเดียวกันมิได้ถือเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือป่วยเป็นโรคแต่อย่างใด โดยอ้างอิงถึงองค์การอนามัยโลก (WHO) และตามบัญญัติจำแนกโรคระหว่างประเทศ ICD-10 ฉบับแก้ไข ครั้งที่ 1 ไทย-อังกฤษ เล่มที่ 1 (ก) ตารางการจัดกลุ่มโรค องค์การอนามัยโลก ซึ่งได้เอาลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างคนรักเพศเดียวกันออกจากกลุ่มคนที่มีความผิดปกติทางจิต

ในปี พ.ศ. 2550 ได้มีการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาอีกครั้งหนึ่ง โดยได้เพิ่มนิยามคำว่า “กระทำชำเรา” ในมาตรา 276 ให้ครอบคลุมถึง “การใช้อวัยวะเพศของผู้กระทำกระทำกับอวัยวะเพศ ทวารหนัก หรือช่องปากของผู้อื่น หรือการใช้สิ่งอื่นใดกระทำกับอวัยวะเพศหรือทวารหนักของผู้อื่น” ซึ่งเป็นการคุ้มครองทั้งผู้ชายและผู้หญิงจากการถูกกระทำชำเรา เพราะความในกฎหมายฉบับเดิมคุ้มครองเฉพาะผู้หญิงที่ถูกผู้ชายกระทำเท่านั้น

ต่อมาเมื่อวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2554 ศาลปกครองกลางพิพากษาให้กระทรวงกลาโหมเพิกถอนคำว่า “เป็นโรคจิตถาวร” ในใบรับรองผลการตรวจเลือกทหารกองเกิน (สด. 43), ใบสำคัญสำหรับคนจำพวกที่ 4 (สด.5) และใบสำคัญให้รับราชการทหาร (สด.9) ของบุคคลที่ยังไม่ผ่าตัดแปลงเพศแต่มีการเสริมหน้าอก เนื่องจากคำดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทั้งนี้ กระทรวงกลาโหมจึงแก้ข้อความในพระราชบัญญัติราชการทหาร พ.ศ. 2497 เป็น “ภาวะเพศสภาพไม่ตรงกับเพศกำเนิด” แทน ก็เพื่อแสดงให้เห็นว่าบุคคลดังกล่าวไม่อาจเข้ารับราชการทหารได้ตามที่กฎหมายกำหนดต่อไป

3.2.2 กฎหมายคุ้มครองเพศวิถีและอัตลักษณ์ทางเพศ

วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2558 ได้มีการประกาศพระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ลงในราชกิจจานุเบกษา เพื่อคุ้มครองผู้ถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศและป้องกันมิให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมระหว่างเพศ โดยมีผลใช้บังคับในอีก 180 วัน หรือตั้งแต่วันที่ 9 กันยายน พ.ศ. 2558 เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชนที่ประเทศไทยได้ตกลงเข้าเป็นประเทศภาคีสมาชิก

กฎหมายฉบับนี้คุ้มครอง “บุคคลที่มีการแสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด” จากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม อันได้แก่ การแบ่งแยก กีดกัน หรือจำกัดสิทธิประโยชน์ใดๆ ไม่ว่าจะทางตรงหรือทางอ้อม จากการกำหนดนโยบาย กฎ ระเบียบ หรือวิธีปฏิบัติของหน่วยงานของรัฐ องค์กรเอกชนหรือบุคคลใด และเปิดโอกาสให้บุคคลผู้เสียหายมีสิทธิยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการวินิจฉัยเพื่อดำเนินการระงับและป้องกันการเลือกปฏิบัติ รวมทั้งการชดเชยและเยียวยาอีกด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

3.2.3 การคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ

(1) รัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540 และ 2550

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และ 2550 ได้บัญญัติคุ้มครองบุคคลจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมในเรื่องเพศ สภาพทางกาย และสถานะของบุคคลไว้อย่างกว้างๆ (มาตรา 30) และสามารถใช้สิทธิและเสรีภาพของตนได้ เท่าที่ไม่ละเมิดสิทธิและเสรีภาพของบุคคลอื่น ไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อรัฐธรรมนูญ และไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน (มาตรา 28)

(2) ร่างรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2558

ในกระบวนการยกร่างรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับใหม่ คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญได้เสนอให้ใส่คำว่า เพศสภาพ ลงไปในมาตรา 34 ของร่างรัฐธรรมนูญเพื่อคุ้มครองเสรีภาพของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ อย่างไรก็ตามคณะกรรมาธิการสามัญพิจารณาศึกษา เสนอแนะ และรวบรวมความเห็นเพื่อการจัดทำร่างรัฐธรรมนูญ สภานิติบัญญัติแห่งชาติได้มีความเห็นว่าควรตัดคำดังกล่าวออกไปเนื่องจาก “การกำหนดในเรื่องการเลือกปฏิบัติโดยไม่ธรรมต่อบุคคล เพราะเหตุแห่งความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ เพศ อายุ เป็นต้นนั้น ตามรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 สามารถตีความในเชิงคุ้มครองสิทธิได้อย่างกว้างขวางอยู่แล้ว” อย่างไรก็ตาม ก็ยังไม่เป็นที่สรุปว่าคำดังกล่าวจะถูกใส่ไว้ในร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่หรือไม่

ยิ่งไปกว่านั้น มาตรา 38 ของร่างรัฐธรรมนูญได้บัญญัติว่า “สิทธิของบุคคลในการสมรสและในครอบครัวย่อมได้รับการคุ้มครอง” ซึ่งได้เพิ่ม “สิทธิในการสมรส” ขึ้นมาจากรัฐธรรมนูญฯ พ.ศ. 2550 ที่ได้คุ้มครองสิทธิในครอบครัวเพียงอย่างเดียว แต่ทว่า คณะกรรมาธิการยกร่างรัฐธรรมนูญที่มีนายบรรศักดิ์ อุวรรณโณ เป็นประธานฯ ได้ตัดสิทธิในการสมรสออก ตามคำขอของคณะรัฐมนตรีที่เสนอให้ตัดออกเพราะกังวลว่าจะทำให้เกิดความเข้าใจผิดต่อสิทธิในการสมรสระหว่างบุคคลเพศเดียวกันที่สังคมและวัฒนธรรมไทยยังไม่เป็นไปตามการให้สิทธิไว้อย่างบางประเทศ

บทที่ 4

การจำกัดสิทธิต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย

ปัจจุบัน ความหลากหลายทางเพศนับเป็นอีกหนึ่งกระแสสังคมที่มาแรงทั่วทุกมุมโลกไม่เว้นแม้แต่ประเทศไทย ด้วยความเชื่อเรื่องความเท่าเทียมและเสรีภาพทางเพศ ทำให้สิทธิทางกฎหมายต่างๆ ถูกยกขึ้นมาสนับสนุน หลายประเทศเริ่มหันมาตระหนักถึงประเด็นนี้มากขึ้น หลายประเทศมีการแก้ไขและบังคับใช้กฎหมายเรื่องนี้อย่างจริงจัง

จากบทที่ 3.2 พบว่าประเทศไทยก็ให้ความสำคัญและมีการผลักดันกฎหมายความเท่าเทียมทางเพศมานานกว่า 60 ปี แต่ค่านิยมในสังคมไทยกลับเป็นตัวกำหนดสิทธิในหลายๆ ด้าน การที่คุณจะเป็นผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยต้องยอมรับให้ได้ว่าสิทธิที่ได้รับกับการบังคับใช้ทางกฎหมายมันไม่ได้สอดคล้องกันเสมอไป

4.1 การรับเลือดบริจาคจากชายรักร่วมเพศ

ข้อถกเถียงเรื่องการรับเลือดบริจาคจากชายรักร่วมเพศมีที่มาจากกรณีที่มีการห้ามหรือปฏิเสธการบริจาคโลหิตหรืออวัยวะปลูกถ่ายจากชายรักร่วมเพศหรือผู้ชายที่ร่วมเพศกับผู้ชาย ซึ่งนับรวมถึงผู้ชายที่มีหรือเคยมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชาย ไม่ว่าจะชายคนนั้นจะถือว่าตัวเองเป็นเกย์ รักร่วมสองเพศ หรือกะเทย หรืออื่นๆ ก็ตาม การปฏิเสธการรับบริจาคเลือดมักเรียกชายกลุ่มนี้ว่า ชายรักร่วมเพศ เดิมกลุ่มนี้ถูกจัดว่าเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงสูงว่าจะมีการติดเชื้อเอชไอวีหรือเอดส์ ส่วนหนึ่งเนื่องจากการระบาดของเอดส์ในระยะแรกนั้นระบาดอยู่ในหมู่ชายรักร่วมเพศ รวมทั้งตับบักเสบบางชนิด ข้อห้ามเหล่านี้แตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ

องค์กรเคลื่อนไหวเพื่อสิทธิของกลุ่มผู้มีความหลากหลายทางเพศหลายองค์กรมองเงื่อนไขเหล่านี้ว่าเป็นผลจากความรังเกียจผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยไม่ได้มีเหตุผลทางการแพทย์มาเพียงพอ องค์กรเหล่านี้ให้เหตุผลว่าเลือดที่ได้รับบริจาคนั้นผ่านการตรวจหาเชื้อโรคอย่างเข้มงวดแล้ว ข้อห้ามนี้จึงไม่มีความจำเป็น เป็นเหตุผลทางอคติมากกว่าที่จะเป็นเหตุผลทางวิทยาศาสตร์ ส่วนฝ่ายผู้เสนอเงื่อนไขนี้กล่าวว่าเงื่อนไขนี้ขึ้นเนื่องจากความเสี่ยที่จะเกิดผลลบลง ประชากรชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายในประเทศที่พัฒนาแล้วจำนวนมากมีความชุกของการติดเชื้อเอชไอวีมากกว่ากลุ่มประชากรอื่น

โดยศูนย์บริการโลหิตแห่งชาติ สภากาชาดไทย ระบุคุณสมบัติผู้บริจาคโลหิตไว้ประการหนึ่งว่า "ท่านหรือคู่ครองของท่านต้องไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ หรือเปี่ยงเบนทางเพศ" และยังคงมีคำถามในแบบสอบถามก่อนการบริจาคโลหิต ที่ถามถึงพฤติกรรมทางเพศว่าท่านหรือคู่ครองของท่านเป็นชายที่เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ผู้บริจาคถือฤกษ์ฤกษ์หรือหมาย ✓ ในช่อง □ ตามความเป็นจริง		หน้า 2	
<p>เพื่อทราบพฤติการณ์ของตัวหมายเอง และความปลอดภัยของผู้บริจาคที่จะรับโชคลาภของตน โปรดตอบก่อนตามความเป็นจริง และหากไม่แน่ใจว่าโชคลาภนั้นปลอดภัย กรุณาระบุว่าถือฤกษ์</p>			
ประเภทผู้บริจาคฤกษ์ฤกษ์		ใช่	ไม่ใช่
1. อยู่ในระหว่างตั้งครรภ์		☐	☐
2. กอดบุตร ในอีกระยะเวลา (ระบุ)	เดือน	☐	☐
3. อยู่ในระยะเวลาให้นมบุตร		☐	☐
4. กอดบุตร หรือให้นมบุตร ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา (โปรดระบุจำนวนเดือน)	เดือน	☐	☐
คำเตือนสำหรับผู้บริจาคฤกษ์ฤกษ์และฤกษ์ฤกษ์			
5. ห้ามมีเพศสัมพันธ์กับผู้ใดที่ไม่ใช่คู่สมรส		☐	☐
6. ห้ามมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน (สองเพศหรือเพศชาย)		☐	☐
7. คู่สมรสห้ามมีเพศสัมพันธ์กับผู้อื่น		☐	☐
8. คู่สมรสห้ามมีเพศสัมพันธ์กับเพศเดียวกัน (สองเพศหรือเพศชายที่มีผู้เป็นชาย)		☐	☐
หมวดที่ 2.1			
9. พักผ่อน ท้องว่าง ภายใน 7 วันที่ผ่านมา		☐	☐
10. นอนหลับอย่างรวดเร็วกว่าปกติ 3 เดือนที่ผ่านมาโดยไม่มีเหตุผล		☐	☐
11. ตอนตื่น รู้สึกง่วงหรือเหนื่อยมากในตอนเช้า 3 วันที่ผ่านมา		☐	☐
12. ได้รับรางวัลดีเลิศ ภายใน 7 วัน ที่ผ่านมา		☐	☐
13. ได้รับรางวัลดีเลิศภายใน 6 เดือน ที่ผ่านมา		☐	☐
หมวดที่ 2.2			
14. มีอาการเวียนศีรษะหรือมีอาการอื่น ๆ		☐	☐
15. เคยมีประวัติเคยมีอาการหรือเจ็บป่วย ในระยะ 3 ปี		☐	☐
16. เคยเจ็บป่วยหรือรับโชคลาภของผู้ใดในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
17. เข้าไปในพื้นที่ที่มีเรื่องเลวร้ายหรืออุบัติเหตุ ในระยะ 12 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
18. มีเรื่องอื่น นอกเหนือจากระยะ 3 ปีที่ผ่านมา		☐	☐
19. เคยเจ็บป่วยหรือรับโชคลาภของผู้ที่มีประวัติเคยถูกฆาตกรรม ในระหว่างปี พ.ศ. 2521-2559		☐	☐
20. เคยทำกิจการที่ประสบภัยพิบัติ ในระหว่างปี พ.ศ. 2521-2559 ในระยะเวลา 6 เดือนขึ้นไป		☐	☐
หมวดที่ 3.1			
21. ผู้คนหรือสัตว์เคยทำอันตรายต่อ หรือทิ้งระเบิดใส่		☐	☐
22. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 ชั่วโมง		☐	☐
23. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 ชั่วโมง		☐	☐
23.1 เจ็บ สึก อารมณ์เสีย โดยไม่ทราบสาเหตุ		☐	☐
23.2 เจ็บ สึก อารมณ์เสีย มีไข้ มีอาการอื่น ๆ		☐	☐
24. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 2 เดือน		☐	☐
25. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 1 ปี		☐	☐
หมวดที่ 3.2			
26. มีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
27. มีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
28. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
29. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
30. เคยมีประวัติเคยมีอาการอื่น ๆ ภายใน 6 เดือนที่ผ่านมา		☐	☐
31. เป็นโรคที่เป็น โรคมะเร็ง โรคหัวใจ โรคเบาหวาน โรคไต โรคตับ โรคความดันโลหิตสูง โรคหอบหืด โรคไทรอยด์ มะเร็ง โรคโลหิตออกง่าย - หมดเลือด หรือโรคอื่น ๆ (ระบุ)		☐	☐
32. อื่นๆ โปรดระบุ		☐	☐
<p>ข้าพเจ้าขอรับรองว่า ได้ให้ข้อมูลตอบคำถามตามความเป็นจริง ข้าพเจ้าไม่ประสงค์จะขอคืนฤกษ์ฤกษ์จากผู้บริจาค หรือขอรับรางวัลดีเลิศที่ได้รับจากดวงฤกษ์ฤกษ์ ข้าพเจ้าขอสงวนสิทธิ์ในการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับดวงฤกษ์ฤกษ์ ข้าพเจ้าขอสงวนสิทธิ์ในการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับดวงฤกษ์ฤกษ์ ข้าพเจ้าขอสงวนสิทธิ์ในการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับดวงฤกษ์ฤกษ์ ข้าพเจ้าขอสงวนสิทธิ์ในการนำข้อมูลที่ได้รับไปใช้ในการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับดวงฤกษ์ฤกษ์</p>			
ชื่อผู้บริจาค (ระบุชื่อจริง)		ชื่อผู้รับโชคลาภ (ระบุชื่อจริง)	

ภาพที่ 4.1 แบบกรอกการรับบริจาคเลือด
ที่มา : <https://pantip.com/topic/38139937>

ซึ่งในหลายๆ ประเทศที่มีข้อห้ามว่าด้วยผู้บริจาคเลือดตามมาตรฐานนานาชาติที่กำหนดให้ต้องมีการถามประวัติทางเพศสัมพันธ์กับผู้ที่ต้องการบริจาคโดยตรง และปฏิเสธการรับบริจาคจากผู้บริจาคที่เป็นชายที่มีเพศสัมพันธ์กับชายนั้น มีระยะเวลาของการปฏิเสธซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ยกตัวอย่างประเทศที่มีระยะเวลาในการห้ามผู้ชายมีเพศสัมพันธ์กับผู้ชายด้วยกันก่อนการบริจาค 1 ปี เช่น อาร์เจนตินา, ออสเตรเลีย, บราซิล, ฮังการี, ญี่ปุ่นและสวีเดน เป็นต้น

แม้กิจกรรมทางเพศของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทยจะชอบด้วยกฎหมายตั้งแต่ปีพ.ศ. 2500 แต่ในทางปฏิบัติจากหน่วยงานระดับประเทศนั้นกลับใช้เหตุผลจากเรื่องของอัตลักษณ์ทางเพศและเพศสัมพันธ์มาเป็นตัวกำหนดและจำกัดสิทธิความเท่าเทียมทางเพศเรื่อยมา และยังมีหนทางในการแก้ไขดังเช่นในหลายๆ ประเทศที่มีการพยายามปรับเปลี่ยนจากเสียงประชาชน

เอกสารนี้เป็นเอกสารสงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ในการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.2 สิทธิและสวัสดิการสังคมของเพศชายขอบ

การถูกมองข้ามความเป็นมนุษย์ของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ทำให้ไม่สามารถเข้าถึงงานสวัสดิการสังคม สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของงานพัฒนาสังคมและสวัสดิการสังคมในประเทศไทยที่ยังก้าวไปไม่ถึงการกำหนดเป้าหมายความมั่นคงของมนุษย์อย่างทั่วถึงและครอบคลุมประชากรทุกกลุ่ม ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในฐานะเป็นกลุ่มชายขอบทางเพศ รัฐไทยจำเป็นต้องคุ้มครองภายใต้รัฐธรรมนูญ ย้อนไปในรัฐธรรมนูญ ปี 2550 ที่เคยระบุในมาตรา 30 ว่า

“บุคคลย่อมเสมอกันในกฎหมาย มีสิทธิและเสรีภาพ และได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายเท่าเทียมกัน ชายหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคล ฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรมหรือความคิดเห็นทางการเมืองอันไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใด จะกระทำมิได้ มาตรการที่ทางรัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรค หรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาส ย่อมไม่ถือว่าเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม”

แต่ปัจจุบันไม่มีการระบุแบบนี้ในรัฐธรรมนูญแล้ว ซึ่งคำว่า ‘เพศ’ ที่ปรากฏในรัฐธรรมนูญฉบับ 2550 นั้นได้มีบันทึกเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญว่ารวมถึงกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย ทว่าในทางปฏิบัติภาครัฐกลับไม่มีการสำรวจประชากรกลุ่มนี้ ไม่มีฐานข้อมูลประชากรที่แน่ชัด รวมถึงการไม่มีนโยบายจากทางภาครัฐในการสนับสนุน คุ้มครอง และรองรับสถานภาพทางเพศ ทำให้ LGBT มักถูกเลือกปฏิบัติจากบุคลากรภาครัฐขาดความรู้ความเข้าใจในตัวตนและวิถีชีวิตของเพศหลากหลาย การรับรู้เรื่องความแตกต่างจึงเป็นผลพวงมาจากการยึดแน่นและติดอยู่ภายใต้วัฒนธรรมความเป็นเพศกระแสหลักแบบหญิงชายตายตัว โดยผู้ที่จัดวางตนเองในกรอบแห่งเพศกระแสหลักจะได้รับการยอมรับ และมีโอกาสในการเข้าถึงทรัพยากรต่างๆ ได้มากกว่าเพศหลากหลาย เกิดช่องว่างหรือการขาดชุดความรู้ และการทำความเข้าใจ ผลที่ตามมาคือ การขาดบุคลากรทั้งภาครัฐในเรื่องความเข้าใจตัวตนของ LGBT ส่งผลต่อรูปแบบการให้บริการทางสังคมไปจนถึงการสร้างนโยบายที่ขาดความละเอียดอ่อนต่อประเด็นความหลากหลายทางเพศ

การรวบรวมประเด็นสถานการณ์สิทธิมนุษยชนของ LGBT ระบุอย่างชัดเจนถึงสถานการณ์การเลือกปฏิบัติต่อบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของการแต่งกายในการเข้ารับปริญญาหรือการห้ามแต่งกายตามเพศภาวะที่ตนเลือกในสถานศึกษา นอกจากนี้ บางสาขาวิชาในมหาวิทยาลัยยังไม่เปิดรับนักศึกษาที่เป็นกะเทยเข้าศึกษา และกรณีเอกสาร สด.43 หรือใบตรวจรับรองทหารกองเกิน เป็นเอกสารทางราชการระบุว่ากะเทย ‘เป็นโรคจิตวิกลจริต’ ในเอกสารสำคัญ แม้จะมีกฎหมายให้แก้ไขแล้วแต่ก็ยังพบว่ามีการระบุในเชิงลบอยู่ทุกปี เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การละเมิดสิทธิของความเป็นมนุษย์กับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเกิดขึ้นในลักษณะต่างๆ ทั้งการกดขี่ การผลิตซ้ำ และการตีตราให้มีพื้นที่ทางสังคมที่จำกัด

สิ่งที่ทำให้เรียกว่าเพศชายขอบ เกิดขึ้นมาจากที่คนในสังคมมีมุมมองเรื่องเพศที่คับแคบและตั้งอยู่บนฐานของการมีสองเพศเป็นบรรทัดฐาน เพศอื่นๆ ที่ไม่ได้เป็นตามบรรทัดฐานก็เลยถูกมองเป็นอื่น นอกจากนั้น พบว่าการมองเพศหลากหลายในลักษณะภาพเหมารวม และในเชิงลบถือเป็นการเลือกปฏิบัติในระดับทัศนคติ ทั้งที่แนวคิดสิทธิมนุษยชนระบุให้รับรองและคุ้มครองเฉพาะสิทธิในเรื่องของสิทธิพลเมือง เฉพาะคนในรัฐของประเทศชาตินั้นๆ

ต่อมาก็มีการพัฒนาการของสิทธิมนุษยชนที่ถูกตีความในเรื่องของสิทธิทางสังคม เศรษฐกิจและทางด้านวัฒนธรรม การขยายความดังกล่าวทำให้เกิดการขยายขอบเขตให้ครอบคลุมคนที่ถูกทำให้เป็นคนชายขอบ ไม่ว่าจะเป็นผู้หญิง คนชรา เด็ก ผู้พิการ รวมถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศด้วย

ภาวะความเป็นอื่นนี้เองจึงทำให้คนที่มองว่าตัวเองเป็นเพศกระแสหลักก็จะรู้ว่าสิ่งที่แสดงออกนั้นถูกต้อง ส่วนคนที่เป็นเพศกระแสรอง/ทางเลือก หรือหลากหลายทางเพศ ก็จะรู้สึกตัวว่ากำลังทำผิด รู้สึกผิด ประกอบกับสังคมก็มองว่าผิดไปจากสิ่งที่กำหนดไว้แบบสองเพศ พื้นที่ในการแสดงออกความเป็นเพศจึงมีข้อจำกัด เงื่อนไข และนำไปสู่การไม่สามารถแสดงออกถึงเป็นตัวของตัวเองได้เต็มที่ มีการปกปิด แอบซ่อน และไม่กล้าเผชิญกับการแสดงตัว รวมไปถึงการรับรู้ถึงความไม่ปลอดภัยในการแสดงตนในฐานะที่เป็นเพศชายขอบ

แม้กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข จะออกหนังสือรับรองว่าบุคคลรักเพศเดียวกันมิได้ถือเป็นผู้มีความผิดปกติทางจิตหรือป่วยเป็นโรคแต่อย่างใดก็ตาม แต่ในอดีต ความรู้วิทยาศาสตร์ทางการแพทย์มีอำนาจวินิจฉัยแยกแยะให้ตกอยู่ในภาวะเจ็บป่วยทางร่างกาย หรือไม่ก็ทางจิตใจที่ ‘ผิดปกติ’ ต้องได้รับการรักษา เหตุนี้จึงมีผู้คนจำนวนมากเชื่อตามวาทกรรมทางการแพทย์ องค์ความรู้นี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นต้นเหตุแห่งการถูกเลือกปฏิบัติ การถูกละเมิด และลิดรอนสิทธิ รวมทั้งปัญหาการเป็นเหยื่อของความรุนแรงในทุกรูปแบบ ยิ่งเน้นย้ำว่าสังคมไทยยังไม่มีการยอมรับเพศชายขอบอย่างแท้จริง หากแต่เป็นไปเพียงการรับรู้ว่ามีตัวตนเท่านั้น ยังก้าวไปไม่ถึงการยอมรับและการส่งเสริมเรื่องสิทธิ

ภาพที่ 4.2 การเกณฑ์ทหารของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับ: <https://highlight.kapook.com/view/151569> ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.3 ความเท่าเทียม อดติ และการเลือกปฏิบัติหลังลูกกรง

ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศในเรือนจำไทยยังเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพพื้นฐานบางด้าน ชายข้ามเพศถูกมองเป็นตัวปัญหามากกว่าหญิงข้ามเพศ ทั้งกฎหมายไทยยังมีแค่เพศชายและหญิงทำให้เกิดการเลือกปฏิบัติหลังลูกกรง

เป็นที่รับรู้ว่าเป็นเรือนจำไทยปัจจุบันรองรับผู้ต้องขังเกินกว่าศักยภาพของสถานที่ที่จะรับได้ พูด่างๆ คืออยู่ในสภาพคนล้นคุก ตัวเลขผู้ต้องขังในเรือนจำ วันที่ 25 พฤษภาคม 2561 มีทั้งสิ้น 350,184 คน ความล้นเกินก็เป็นปัญหาโดยตัวมันเองอยู่แล้ว ทว่า ในความล้นเกินกลับยังขูกรายละเอียดไว้อีกหลายประเด็น ไม่ว่าจะเรียกด้วยศัพท์แบบใด อาชญากร นักโทษ หรือคนคุก เมื่อมองจากภายนอก ผู้ต้องขังก็คือผู้ต้องขัง ไม่มีอะไรมากมายไปกว่านั้น ในความเป็นจริง ผู้ต้องขังกว่า 3 แสนคนต่างมีรายละเอียดเฉพาะในแต่ละกลุ่ม ในกลุ่มผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศก็เช่นกัน คนกลุ่มนี้มีความต้องการพื้นฐานและปัญหาที่พบเผชิญแตกต่างจากผู้ต้องขังกลุ่มอื่น

ในงานศึกษา ‘การประเมินสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยวกับการควบคุมดูแลผู้ต้องขังข้ามเพศในเรือนจำตัวอย่างในประเทศไทย’ นำเสนอโดยสุภาณี พงษ์เรืองพันธ์ุ เจ้าหน้าที่โครงการด้านธรรมาภิบาล สิทธิมนุษยชนและความหลากหลายทางเพศ สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ ประจำประเทศไทย (UNDP Thailand) ในงานประชุมเชิงปฏิบัติการระดับชาติเพื่อเสริมสร้างความตระหนักเกี่ยวกับวิถีทางเพศ อัตลักษณ์ทางเพศ และการแสดงออกทางเพศในเรือนจำ บอกเล่ารายละเอียดถึงสิ่งที่ผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศต้องเผชิญเมื่ออยู่ในเรือนจำเข้าไม่ถึงบริการสุขภาพพื้นฐาน

สุภาณี กล่าวว่า ปัจจุบัน เรือนจำไทยยังไม่มีแบ่งแดนเฉพาะผู้ต้องขังข้ามเพศ แต่ก็มีกรแยกห้องนอนเพื่อป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศโดยผู้ต้องขังอื่น แต่กลุ่มตัวอย่างจากเรือนจำพิเศษกรุงเทพฯ แสดงความเห็นที่ไม่ต้องการถูกขังแยกจากผู้ต้องขังทั่วไป เพราะการอยู่ร่วมกันนั้นสามารถช่วยเหลือกันและกันได้ ในด้านการเข้าถึงความต้องการและบริการพื้นฐาน ผู้ต้องขังกลุ่มนี้ยังเข้าไม่ถึงฮอริโมนและผ้ารัดหน้าอก ซึ่งนับเป็นปัญหาสำคัญประการหนึ่ง

สุภาณีกล่าวอีกว่า แม้ทางเรือนจำจะอนุญาตให้ผู้ต้องขังข้ามเพศสามารถแสดงอัตลักษณ์ทางเพศได้อย่างเปิดเผย ซึ่งสอดคล้องกับหลักสิทธิมนุษยชนเกี่ยวกับการกำหนดใจตนเอง แต่ก็มีผู้ต้องขังที่มีความหลากหลายทางเพศหลายคนที่ไม่กล้าเปิดเผยอัตลักษณ์ทางเพศ เพราะห่วงเรื่องความปลอดภัย และกลัวการถูกเลือกปฏิบัติ ผู้ต้องขังหญิงข้ามเพศหลายรายถูกล่วงละเมิดทางเพศ เช่น จับหน้าอก จูบกอด บังคับให้มีเพศสัมพันธ์ หรือ โดนรังแก วิธีแก้ปัญหาคือเขาต้องหาแพนในเรือนจำเพื่อให้ความคุ้มครองจากการถูกล่วงละเมิดเหล่านี้ แม้ว่าประเทศไทยจะมีกฎหมายคุ้มครองการกระชกช่าเรากับบุคคลทุกเพศไม่จำกัดชายหญิงก็ตาม

ในส่วนของกฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องขังข้ามเพศ พบว่าประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเฉพาะสำหรับการบริหารจัดการและดูแลผู้ต้องขังข้ามเพศ โดย พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ. 2560 ยังคงกำหนดให้แยกผู้ต้องขังตามเพศกำเนิด แม้จะมีความพยายามแยกผู้ต้องขังข้ามเพศในเรือนจำเฉพาะ แต่เนื่องจากไม่สอดคล้องกับกฎหมายไทยจึงต้องยกเลิก เพราะกฎหมายยังไม่รับรองเอกสารเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการเชงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

สถานะของคนข้ามเพศ ทางด้านเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานเองก็ยังคงขาดความเข้าใจอย่างถ่องแท้เกี่ยวกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศและยังติดกับมุมมองความคิดแบบหญิงชาย ซึ่งส่งผลกระทบต่อผู้ต้องขังข้ามเพศในหลายมิติตั้งแต่สภาพความเป็นอยู่จนถึงด้านความปลอดภัย และแม้ว่า พ.ร.บ.ราชทัณฑ์ พ.ศ.2560 จะมีข้อกำหนดเพื่อแก้ปัญหาความรุนแรงทางเพศระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้ต้องขัง แต่ก็ไม่ได้ตอบโจทย์ปัญหาอื่นๆ ของผู้ต้องขังข้ามเพศ เช่น ประเด็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐาน ด้านสุขภาพหรือการพัฒนาตัวเอง เป็นต้น

4.4 การเลือกปฏิบัติด้วยเหตุจากอัตลักษณ์ทางเพศ

แม้ทุกวันนี้ภาพของประเทศไทยจะดูมีเสรี เปิดกว้างให้กับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศหรือ LGBT ได้ทั่วไป ไม่ต้องหลบซ่อน แต่ในความเป็นจริงแล้ว สังคมไทยยังมีพื้นที่ที่ปิดกั้นและไม่โดยยอมรับคนเหล่านี้อย่างเต็มที่ หรือแม้จะมีการยอมรับก็เป็นการยอมรับอย่างมีเงื่อนไข คนบางกลุ่มมักจะยึดติดอยู่กับการแบ่งแยกเพศแบบชัดเจน เพราะมันทำให้คนเข้าไปอยู่ในระบบระเบียบ อยู่ในความตกลงขององค์กรได้ง่าย เช่น องค์กรมีชุดยูนิฟอร์มแบบผู้ชาย ผู้หญิง คนที่มีความหลากหลายทางเพศก็อาจจะรู้สึกว่าไม่ได้อยากใส่ชุดตามเพศ ปัญหาแบบนี้มันจะเกิดขึ้น คนก็จะมองว่า LGBT ไม่ได้อยู่ในกล่องของเพศที่กำหนดไว้ สิ่งที่เกิดขึ้นคือองค์กรเกิดความไม่พอใจ คนที่ไปทำงานในองค์กรก็จะไม่พอใจที่ต้องไปทำด้วยยิ่งเฉพาะคนข้ามเพศ ปัญหาเรื่องการแต่งกายและความคาดหวังจะเกิดขึ้น คำนำหน้านามเองก็มีปัญหาเวลาทำบัตรพนักงาน หรือสมัครงาน มันกลายเป็นความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในองค์กร ซึ่งองค์กรก็ต้องทำตามระเบียบและแบบแผนที่วางไว้

ยิ่งหากพูดถึงวงการศึกษาก็ยังมีความต้องการที่สูงมาก ความต้องการแรกของหน่วยงานคือให้คนอยู่ในระเบียบสามารถควบคุมได้ และไม่ได้อนุญาตให้คนเป็นอะไรก็ได้ที่อยากเป็น เพราะวิชาชีพมันต้องมีความน่าเชื่อถือ ดังนั้นการเป็น LGBT มักจะถูกพูดและเข้าใจเสมอว่าคนพวกนี้ไม่มีความน่าเชื่อถือ เพราะมีบุคลิกภาพที่ไม่ดี อาจจะไม่มีสภาวะทางจิตใจที่ดี เพราะมีอารมณ์สวิง และจนกว่าคนๆ หนึ่งจะอธิบายความเป็นเพศกับองค์กรก็ต้องใช้ความคุ้นชิน ต้องใช้ประสบการณ์บวกกับการพิสูจน์ตัวเองว่าเป็นคนเรียบร้อย พูดจาดี สอนหนังสือรู้เรื่อง จึงจะเกิดการยอมรับ

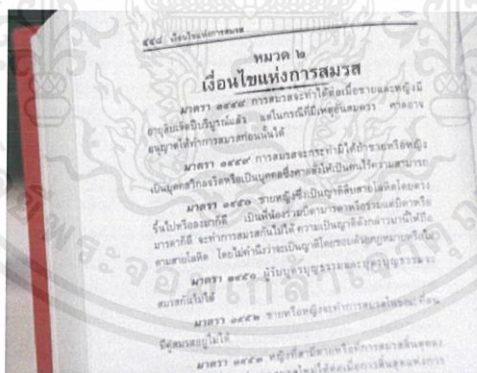
สังคมไทยมีค่านิยมว่า ครูต้องเป็นต้นแบบของนักเรียน อาชีพครูสอนโรงเรียนอนุบาลจึงเป็นอาชีพที่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศเข้าไปทำงานได้ยาก เพราะต้องคลุกคลีกับเด็กเล็กตลอดเวลา ทำให้ภาพลักษณ์ดังกล่าวไม่เป็นที่พึงใจต่อผู้ปกครอง เพราะอาจเกิดพฤติกรรมลอกเลียนแบบ ซึ่งในบางโรงเรียนถึงกับมีการระบุงในใบสมัครเลยว่า คุณสมบัติของผู้สมัครนั้นต้องไม่เป็นผู้ที่รักชอบคนเพศเดียวกัน ทำให้เกิดข้อแคลงใจว่า พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศบังคับใช้จริงหรือไม่ เพราะในทางปฏิบัติมันสวนทางกัน คนชอบมองภาพจำของ LGBT ว่าเป็นตัวแทนของความตกเป็นคนที่สร้างสีสัน เหมาะแก่การทำงานในวงการบริการหรือสายบันเทิง เพราะเปิดตัวได้อย่างเต็มที่ ทั้งที่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศหลายคนมีความสามารถในงานวิชาการหรือสายงานอื่นมากกว่า

แต่ก็มีเรื่องของอัตลักษณ์ทางเพศเข้ามาจำกัดคนกลุ่มนี้จนถึงปัจจุบัน เพราะว่า LGBT ไม่ได้มีกฎหมายคุ้มครองใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

หรือนโยบายมารับรองในความเป็นเพศหรือคัมภีร์ของเขาเหมือนเช่นในหลายๆ ประเทศที่มีระบบและนโยบายที่สนับสนุนคน ให้พื้นที่คน และมีแนวคิดสิทธิมนุษยชนเป็นที่ตั้ง หากประเทศเหล่านั้นเคยมีการเลือกปฏิบัติมายาวนาน และพยายามแก้ไข รวมถึงมีการต่อสู้ของคนในประเทศด้วยแล้วจะเห็นข้อแตกต่างว่าประเทศไทยไม่ได้เป็นอย่างนั้น มันถูกปล่อยสะเปะสะปะมาอย่างยาวนานและไม่ได้ถูกยกให้เป็นวาระระดับชาติ เพราะคนมองว่าการเป็น LGBT ในประเทศไทยมันเสรีมากแล้ว เท่าเทียมแล้ว แต่ในความเป็นจริงคนยังไม่รู้ว่ากฎหมายไทยให้อะไรกับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศบ้าง ซึ่งข้อดีของประเทศไทย คือสามารถสามารถยอมรับ LGBT ได้แต่เป็นเพียงการยอมรับแบบมีเงื่อนไข ยอมรับแบบที่ยอมรับตามคนอื่นเพราะกระแสสังคมบอกให้ยอมรับ แต่ความจริงไม่เข้าใจอะไรเลย

4.5 พระราชบัญญัติคู่ชีวิตกับสิทธิที่ขาดหายไป

รอบตัวเรามีคู่รักที่ใช้ชีวิตร่วมกันเป็นครอบครัว ไม่ว่าจะเป็คู่รักชายหญิง คู่รักหญิงหญิงหรือคู่รักชายชาย ฯลฯ ความแตกต่างอยู่ที่คู่รักหญิงชายมีทางเลือกกว่าจะใช้ชีวิตแบบ “จดทะเบียนสมรส” หรือ “ไม่จดทะเบียนสมรส” ขณะที่คนรักเพศเดียวกันยังไม่มีโอกาสเลือก ซึ่งส่งผลให้คนรักเพศเดียวกันขาดสิทธิหลายอย่างที่พึงมีในฐานะคนครอบครัวเดียวกัน

ภาพที่ 4.3 เจือนไขแห่งการสมรส

ที่มา : <https://www.bbc.com/thai/thailand-46151187>

ซึ่งในปัจจุบันนี้เป็นช่วงของการผลักดันและขับเคลื่อน “ร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต” ที่คณะกรรมการการกฤษฎีกา การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน สภาผู้แทนราษฎร เสนอต่อสังคม เพื่อเปิดโอกาสให้คนรักเพศเดียวกันที่ไม่สามารถจดทะเบียนสมรสได้ตามกฎหมายเดิมสามารถจดทะเบียนเป็น “คู่ชีวิต” อันนำไปสู่สิทธิและหน้าที่ตามกฎหมาย แต่เรื่องนี้อาจสร้างคำถามขึ้นในใจหลายคนว่า คู่รักจำนวนไม่น้อยพึงพอใจใช้ชีวิตอยู่ด้วยกันโดยไม่ต้องจดทะเบียนสมรส แล้วมีความจำเป็นเพียงใดที่จะต้องมีกฎหมายกำหนดเกี่ยวกับเรื่องการจดทะเบียน
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่าการณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทั้งนี้ ส่วนหนึ่งเพราะสังคมไทยยังมีอคติต่อคนรักเพศเดียวกันอยู่ลึกๆ เปรียบเทียบกันแล้ว หากคู่ชายหญิงที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสกันไปติดต่อหน่วยราชการหรือเอกชน บางครั้งเพียงแจ้งว่ามีสถานะเป็นสามีภรรยาของกันและกัน ก็อาจสามารถติดต่อทำกิจธุระต่างๆ ได้ หรือมีอุปสรรคแต่ก็ไม่มากนัก แต่สำหรับคู่ชีวิตเพศเดียวกัน หากบอกว่าเป็นคู่ชีวิตเพื่อจะมาติดต่อธุระอาจถูกปฏิเสธเพราะอคติที่มีต่อคนรักเพศเดียวกัน ดังนั้น การจดทะเบียนคู่ชีวิต จึงอาจเป็นทางออกหนึ่งเพื่อนำมาใช้เป็นหลักฐานแสดงตัวสำหรับการทำกิจธุระต่างๆ ที่เกี่ยวข้องได้

ลองมาดูตัวอย่างกันว่า มีความสัมพันธ์ทางกฎหมายเรื่องใดบ้าง ที่คู่ชีวิตทุกเพศควรมีสืทธิในฐานะคนรักที่ตัดสินใจใช้ชีวิตร่วมกัน แต่คู่ชีวิตเพศเดียวกันนั้นกลับไม่สามารถทำได้ เพราะมีกฎหมายกฏระเบียบ หรือกติกาใดๆ ขวางทางอยู่ อันเป็นทำให้ต้องเรียกร้องหาการจดทะเบียนเพื่อแสดงตน

4.5.1 สิทธิในเรื่องการจัดการทรัพย์สินร่วมกัน

(1) การลดหย่อนภาษี สำหรับผู้ที่มีรายได้และต้องเสียภาษี หากมีคู่สมรสกฎหมายถือเป็นเหตุให้ลดหย่อนภาษีได้ เพราะถือว่ามีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นต้องดูแลคนอีกหนึ่งคน แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนแม้จะมีภาระต้องเลี้ยงดูกันก็ไม่สามารถขอลดหย่อนภาษีได้

(2) สินสมรส คู่สมรสที่ได้ทรัพย์สินมาหลังจากจดทะเบียนสมรสกันแล้วจากการทำมาหากิน เรียกว่า “สินสมรส” ผลทางกฎหมายคือ สินสมรสทุกอย่างทั้งสองคนเป็นเจ้าของคนละครึ่ง เพราะถือว่าสองคน “ทำมาหาได้ร่วมกัน” หากภายหลังหย่ากัน ทรัพย์สินเหล่านั้นต้องแบ่งครึ่ง หากใครแอบเอาไว้คนเดียวสามารถฟ้องให้แบ่งครึ่งกันได้ แต่คู่ที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่สามารถอ้างเรื่องสินสมรสเรียกให้แบ่งครึ่งได้

(3) สัญญาก่อนสมรส หากคู่สมรสไม่ต้องการแบ่งทรัพย์สินกันคนละครึ่งตามระบบสินสมรส แต่ต้องการให้เป็นของใครของมัน หรือแบ่งกันคนละครึ่งส่วนก็สามารถตกลงกันได้ โดยการทำสัญญาก่อนสมรสเป็นหนังสือแล้วถือไปตอนจดทะเบียนสมรสด้วย แต่คู่ที่ไม่ได้จดทะเบียนจึงไม่มีกฎหมายใดมารองรับสัญญารูปแบบนี้

(4) สิทธิในการจัดการทรัพย์สินร่วมกัน เนื่องจากทรัพย์สินที่หามาเป็นเจ้าของกันคนละครึ่ง การจัดการทรัพย์สินที่สำคัญ เช่น การซื้อขายที่ดิน การปล่อยเงินกู้ กฎหมายจึงกำหนดว่าต้องได้รับความยินยอมทั้งสองฝ่าย เพื่อคุ้มครองไม่ให้ฝ่ายหนึ่งจัดการทรัพย์สินเพื่อประโยชน์กับตัวเองฝ่ายเดียว แต่คู่ที่ไม่ได้จดทะเบียนฝ่ายหนึ่งอาจแอบทำได้โดยลำพัง

(5) สิทธิในการเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดู คู่สมรสมีหน้าที่ตามกฎหมายต้องอุปการะเลี้ยงดูซึ่งกันและกัน หากฝ่ายใดไม่เลี้ยงดูอีกฝ่ายหนึ่งจนได้รับความเดือดร้อน ก็สามารถฟ้องหย่าได้ และฟ้องเรียกค่าอุปการะเลี้ยงดูได้ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่มีสิทธินี้

(6) การรับมรดก คู่สมรสถือเป็นทายาทโดยธรรมลำดับแรก หากฝ่ายหนึ่งเสียชีวิต อีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิรับมรดกก่อนทายาทลำดับอื่น แต่คู่ที่ไม่ได้จดทะเบียนก็ไม่มีสิทธิใดๆ ในกองมรดกของอีกฝ่ายเลย ทรัพย์สินต้องเป็นของญาติของผู้ตายทั้งหมด คู่ชีวิตจะไม่ได้ส่วนแบ่งเลย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(7) การเป็นผู้อนุบาล หรือ ผู้พิทักษ์ กรณีที่คู่สมรสฝ่ายหนึ่งวิกลจริต หรือมีความบกพร่องบางอย่างทำให้จัดการทรัพย์สินไม่ได้ คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอให้ศาลตั้งตนเองเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์เพื่อจัดการทรัพย์สินแทนได้ และหากศาลเห็นความจำเป็นก็ต้องแต่งตั้งคู่สมรสนั้นให้เป็นผู้มีอำนาจ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนกันไม่มีสิทธินี้

(8) การทำสัญญาประกันชีวิต คำประกัน กู้เงินร่วมกัน ฯลฯ จริงๆ แล้วกฎหมายไม่ได้เขียนไว้โดยตรงว่าการทำสัญญาเหล่านี้ต้องเป็นสามีภรรยาตามกฎหมาย แต่ทางปฏิบัติ บริษัทประกันชีวิตจะไม่ยอมให้ทำประกันโดยยกทรัพย์สินให้คนอื่นที่ไม่ใช่ญาติ ธนาครักษ์เชื่อถือการค้าประกันการกู้เงิน หรือการกู้เงินร่วมกันของคนที่เป็นญาติกันมากกว่าคนที่ไม่มีความสัมพันธ์ใดๆ ตามกฎหมายคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนจึงทำสัญญาเหล่านี้ไม่ได้ เพราะคู่สัญญาอีกฝ่ายจะไม่ยอมรับ

4.5.2 สิทธิในการรักษาพยาบาลและการได้รับสวัสดิการ

(1) ค่ารักษาพยาบาล ราชการและเอกชนบางแห่งมีสวัสดิการรักษาพยาบาลให้คู่สมรสรวมถึงสิทธิประโยชน์ของประกันสังคม ก็สามารถเบิกให้คู่สมรสของตัวเองได้ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่สามารถเบิกค่ารักษาพยาบาลให้อีกฝ่ายหนึ่งได้เลย

(2) สวัสดิการอื่นๆ เช่น ที่พักอาศัยหรือค่าเช่าบ้านของครอบครัวของลูกจ้าง เงินทุนเพื่อการศึกษา สิทธิการลาติดตามคู่สมรส สิทธิการติดตามคู่สมรสไปทำงานต่างประเทศ ฯลฯ สิทธิเหล่านี้คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่สามารถเข้าถึงได้

(3) สิทธิในการตัดสินใจเรื่องการรักษาพยาบาล กรณีคู่รักฝ่ายหนึ่งป่วยหนักไม่ได้สติ แพทย์ย่อมต้องขอความเห็นจากญาติสนิท ไม่ว่าจะเป็นการผ่าตัด การให้ยา หรือการหยุดรักษา ซึ่งคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนก็ไม่อาจมีสิทธิตัดสินใจแทนได้ แพทย์ต้องฟังความเห็นจากญาติคนอื่นซึ่งอาจสนิทน้อยกว่า รวมถึงในกรณีเร่งด่วนที่บางครั้งการตัดสินใจอย่างรวดเร็วอาจมีผลกับความเป็นความตาย แพทย์ก็ไม่อาจฟังความเห็นจากคู่ชีวิตที่ไม่มีทะเบียนหลักฐานอะไรได้

(4) สิทธิในการรับรู้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการรักษา แพทย์ย่อมต้องปรึกษาหารือให้ญาติสนิทร่วมตัดสินใจ แต่หากเป็นคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนแพทย์อาจจะมองว่าเป็นเพื่อนและไม่ให้ข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วย หรือคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนอาจไม่สามารถขอทราบข้อมูลในรายละเอียดของอาการผู้ป่วยจากสถานพยาบาลได้

4.5.3 สิทธิในกรณีคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งตาย

(1) สิทธิในการจัดการศพ คู่สมรสตามกฎหมายย่อมมีสิทธิในการจัดการศพ เช่น การรับศพออกจากโรงพยาบาล การรับเงินสงเคราะห์ค่าทำศพ การขอยกใบมรณะบัตร เป็นต้น ซึ่งคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียน มีฐานะเป็นแค่ “เพื่อน” จึงไม่มีสิทธินี้ ต้องให้ญาติจัดการแทน

(2) สิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับศพ คู่สมรสสามารถแสดงเจตนาแทนคู่สมรสที่ตายในเรื่องการบริจาคอวัยวะให้บุคคลอื่น หรือบริจาคศพให้โรงพยาบาลนำไปศึกษาได้ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่สามารถดำเนินการเรื่องนี้ได้ แม้จะเป็นความตั้งใจที่คู่ชีวิตเคยตกลงร่วมกันไว้ก่อนตายก็ตาม เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการทำงานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

4.5.4 สิทธิในการดำเนินคดีอาญา

(1) สิทธิเป็นผู้เสียหายไปแจ้งความแทน ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดว่า กรณีผู้เสียหายถูกทำร้ายถึงตายหรือบาดเจ็บจนไม่สามารถมาแจ้งความเองได้ ให้คู่สมรสแจ้งความแทนได้ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนยังไม่สามารถไปแจ้งความให้ตำรวจดำเนินคดีกับคนที่มาทำร้ายคู่ของตนได้ หากคนตายไม่มีญาติสนิทอื่นก็จะไม่มีใครมีอำนาจแจ้งความแทนเลย กรณีนี้ยังรวมถึงการแจ้งความว่าคนหายไปครบ 48 ชั่วโมงด้วย

(2) สิทธิดำเนินคดีฐานหมิ่นประมาทคนตาย หากคู่สมรสฝ่ายหนึ่งตายไปแล้วแต่ถูกคนเอาไปว่ากล่าวจนเสียหาย คู่สมรสที่ยังอยู่ย่อมเป็นผู้เสียหายดำเนินคดีได้ ตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 327 แต่หากเป็นคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนแม้จะเสียหายต่อชื่อเสียงเพียงใด ก็ไม่อาจดำเนินคดีได้

(3) สิทธิตามกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา คู่สมรสมีสิทธิต่างๆ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา เช่น ดำเนินคดีแทนให้จับในกรณีที่ผู้เสียหายดำเนินคดีค้างไว้แล้วตายก่อนคดีจบ ได้รับแจ้งและเข้าร่วมการชั้นสูตรพลิกศพ ร้องขอให้ศาลทุเลาการจำคุกเพื่อสุขภาพของจำเลย ฯลฯ ซึ่งคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่อาจใช้สิทธิเหล่านี้ได้

(4) สิทธิเข้าเยี่ยมในเรือนจำกรณีที่นักโทษป่วย กรณีนักโทษอยู่ในเรือนจำแล้วเจ็บป่วย ระเบียบของกรมราชทัณฑ์กำหนดให้คนที่เข้าเยี่ยมได้มีเฉพาะญาติสนิท และคู่สมรสเท่านั้น คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่อาจเข้าเยี่ยมได้

4.5.5 สิทธิตามกฎหมาย และกติกาดูอื่น ๆ

(1) สิทธิในการได้สัญชาติ และการเข้าเมือง ถ้าคนต่างชาติจดทะเบียนสมรสกับคนไทย สามารถขอแปลงสัญชาติเป็นสัญชาติไทยได้ และสามารถขออยู่ในประเทศไทยกับคู่ของตนได้เหตุที่กฎหมายอนุญาตเพราะมองเห็นความสำคัญของสถาบันครอบครัวและการอยู่ร่วมกัน แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่อาจได้สิทธิแปลงสัญชาติและสิทธิอยู่ในประเทศไทย

(2) สิทธิในการขอวีซ่าเดินทาง การขอวีซ่าเดินทางไปในบางประเทศต้องตรวจสอบยอดเงินในบัญชีด้วย ซึ่งคู่สมรสสามารถยื่นบัญชีของคู่สมรสอีกฝ่ายเป็นหลักฐานได้ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียน แม้อีกฝ่ายจะมีเงินในบัญชีสูงแค่ไหนก็ไม่สามารถใช้ในการขอวีซ่าได้

(3) สิทธิในการเปลี่ยนนามสกุลตามคู่ชีวิต แม้คู่สมรสหลายคู่จะเรียกร้องว่าหญิงไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนนามสกุลตามสามี แต่อีกหลายคู่ก็ต้องการเปลี่ยนเพื่อแสดงออกถึงความเป็นครอบครัว แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่มีทางเลือกเหล่านี้

(4) สิทธิในการขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว หากคนในครอบครัวมีเรื่องบาดหมางกันทั้งทางทรัพย์สินและทางอาญา ต้องขึ้นศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งจะมีวิธีการพิจารณาคดีที่เน้นการไกล่เกลี่ย สร้างบรรยากาศที่ดีเพื่อให้ครอบครัวสามารถอยู่ร่วมกันต่อไปได้ ไม่ใช่การหักหาญเอาชนะกันเหมือนศาลทั่วไป แต่เรื่องบาดหมางของคู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนไม่สามารถขึ้นศาลพิเศษนี้ได้

(5) สิทธิได้รับความคุ้มครองจากความรุนแรงในครอบครัว พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้ถูกกระทำด้วยความรุนแรงในครอบครัว ให้ความหมายของครอบครัวไว้ว่า คู่สมรส คู่ที่อยู่กินฉันท์สามีเอกราชเป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภรรยา รวมทั้งบุคคลใดๆ ที่ต้องพึ่งพาอาศัยอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน ยังมีปัญหาการตีความอยู่ว่าคู่ชีวิตที่อยู่ด้วยกันโดยไม่ได้จดทะเบียนจะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายนี้หรือไม่

(6) สิทธิประโยชน์ต่างตามห้างร้านต่างๆ หลายครั้งบริษัทเอกชนห้างร้านต่างๆ ทำโปรโมชั่นส่วนลดสำหรับคนในครอบครัว เช่น ส่วนลดค่าห้องพักโรงแรม การระดมสมัครของสายการบิน ส่วนลดโปรแกรมเสริมความงาม ฯลฯ ซึ่งคู่สมรสแทบไม่ต้องแสดงหลักฐานอะไรด้วยซ้ำ แต่คู่ชีวิตที่ไม่ได้จดทะเบียนมักถูกปฏิเสธสิทธิประโยชน์เหล่านี้

ที่กล่าวมานี้เป็นเพียงตัวอย่างของสิทธิประโยชน์ต่างๆ ที่คู่สมรสตามกฎหมายย่อมได้รับแต่คนเพศเดียวกันที่ใช้ชีวิตคู่ร่วมกันไม่สามารถเข้าถึงสิทธิที่พึงมี ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันจากความแตกต่างทางเพศ ซึ่งทำให้คู่ชีวิตเพศเดียวกันไม่มีสถานะใดๆ และไม่ได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมายร่างพระราชบัญญัติการจดทะเบียนคู่ชีวิต จึงเป็นกฎหมายที่มุ่งแก้ปัญหาข้อบกพร่องในกฎหมายเดิมที่กระทบต่อสิทธิของคนกลุ่มหนึ่ง ก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งปัจจุบันอยู่ระหว่างการพิจารณาพิจารณาและรับฟังความคิดเห็น โดยในปัจจุบันมีประเทศและดินแดนปกครองตนเองที่ประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้แล้วถึง 29 แห่งทั่วโลก โดยเนเธอร์แลนด์ถือเป็นประเทศแรกที่อนุญาตให้คู่รักเพศเดียวกันสามารถสมรสกันได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เมื่อปี 2001 ก่อนที่จะมีอีกหลายประเทศประกาศใช้กฎหมายดังกล่าวตามมาในภายหลัง ไม่ว่าจะเป็นเบลเยียม สเปน แคนาดา แอฟริกาใต้ นอร์เวย์ สวีเดน โปรตุเกส ไอซ์แลนด์ อาร์เจนตินา เดนมาร์ก บราซิล ฝรั่งเศส ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ลักเซมเบิร์ก สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร (ยกเว้น ไอร์แลนด์เหนือ) ไอร์แลนด์ กรีนแลนด์ โคลอมเบีย ฟินแลนด์ หมู่เกาะฟาร์โร มอลตา เยอรมนี ออสเตรีย และไต้หวันเป็นประเทศล่าสุด

ภาพที่ 4.4 ได้หวนประกาศการร่างกฎหมายการแต่งงานเพศเดียวกัน
ที่มา : <http://thethailanders.com/ได้หวนประกาศการร่างกฎ/>

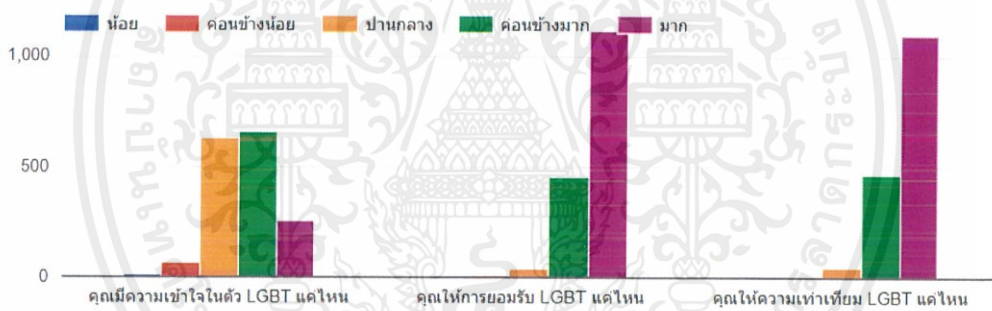
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 5

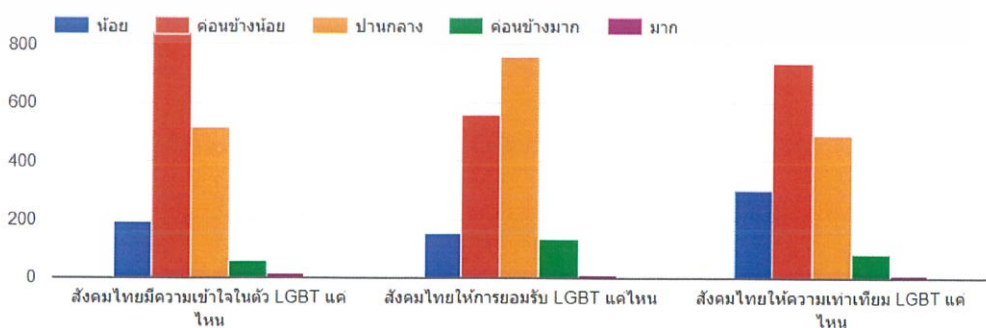
แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิความเท่าเทียมของ LGBT ในไทย

"แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิความเท่าเทียมของ LGBT ในไทย" ได้รวบรวมเอาความคิดเห็น ทศนคติ และความเข้าใจที่มีต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ จากกลุ่มสำรวจซึ่งเป็นคนบนโลกออนไลน์โดยไม่จำกัดเพศ รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,674 คน ได้ข้อมูลดังนี้

5.1 มุมมองของตัวเองและสังคมไทยต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

แผนภูมิที่ 5.1 มุมมองของตัวเองต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

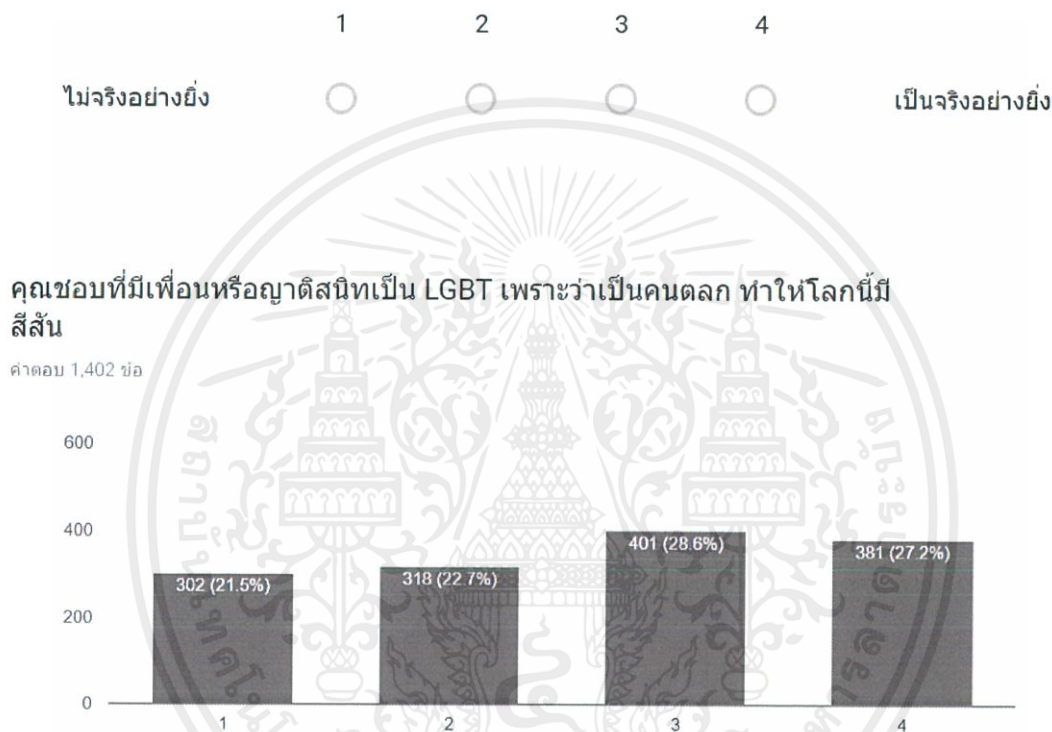

แผนภูมิที่ 5.2 มุมมองของสังคมไทยต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.2 แบบสอบถามสำหรับเพศชายและเพศหญิง

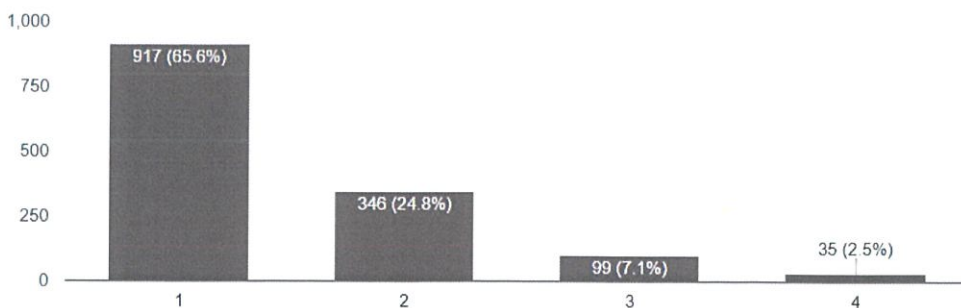
แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อเพื่อรวบรวมมุมมองและทัศนคติของเพศชายและหญิงที่มีต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีทั้งหมด 4 ระดับดังนี้

แผนภูมิที่ 5.3 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 1

คุณเคยแฉวเล่นเรื่องรสนิยมทางเพศกับเพื่อนที่เป็น LGBT อยู่บ่อยครั้ง เช่น สาย เหลือง, ดีจิ้ง, แฉวเพื่อนที่เป็นเกย์ว่าสวย

คำตอบ 1,397 ข้อ

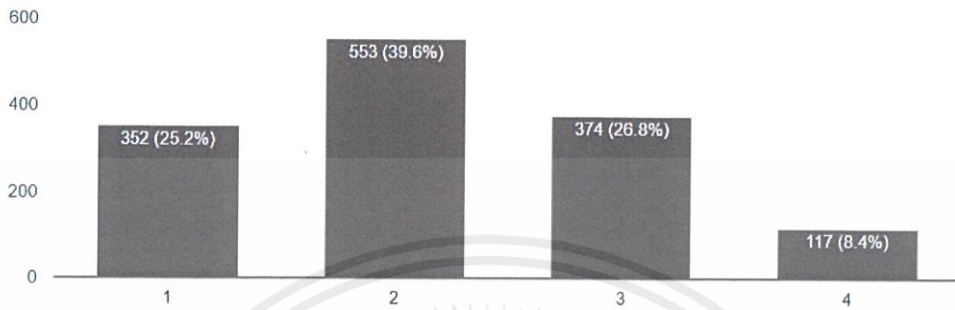

แผนภูมิที่ 5.4 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณมักจะสังเกตเวลาที่มีบุคคลข้ามเพศเดินผ่านหรือยืนอยู่ในบริเวณใกล้เคียง อย่างสัปดาห์

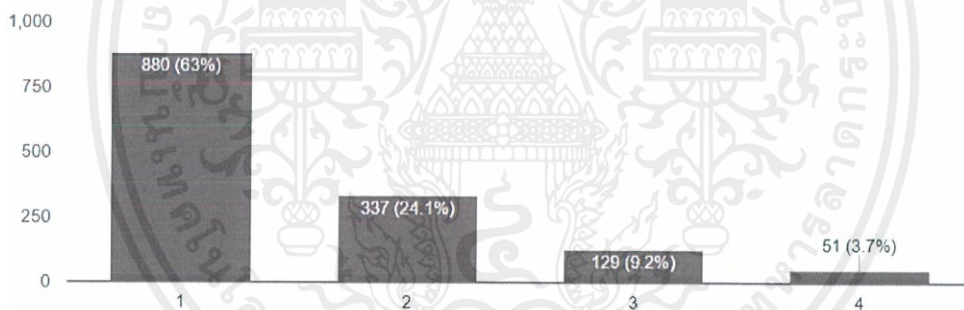
คำตอบ 1,396 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.5 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 3

คุณเคยรู้สึกเสียตายน เวลาที่คุณแอบปล้ำออกมายอมรับว่าตัวเองเป็นเกย์หรือ เลสเบียน

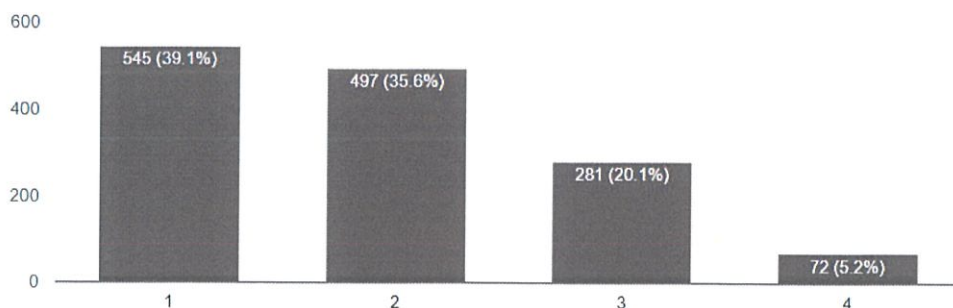
คำตอบ 1,397 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.6 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 4

คุณเคยตัดสินคนว่าเป็น LGBT จากการรู้จักเพียงผิวเผินเท่านั้น เช่น เห็นภาพใน ไอจี, เห็นผู้ชายหน้าหวานเดินผ่าน, เห็นผู้หญิงตัดผมสั้น

คำตอบ 1,395 ข้อ

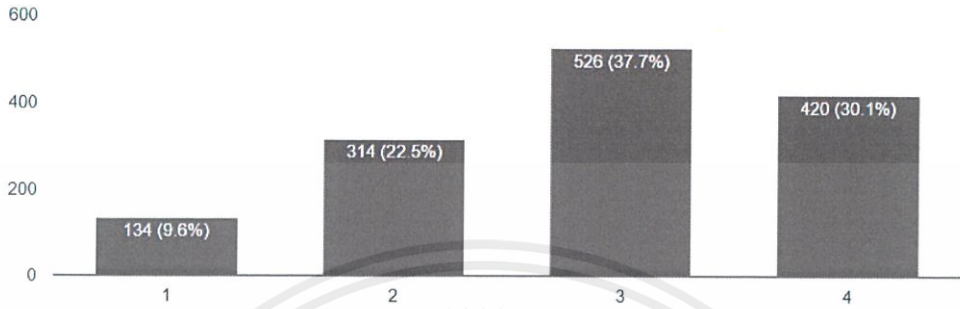

แผนภูมิที่ 5.7 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปดเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณยอมรับได้หากคุณพ่อของคุณเมาสารภาพว่าอยากแปลงเพศ แล้วเรียกแทนตัวเองว่าแม่

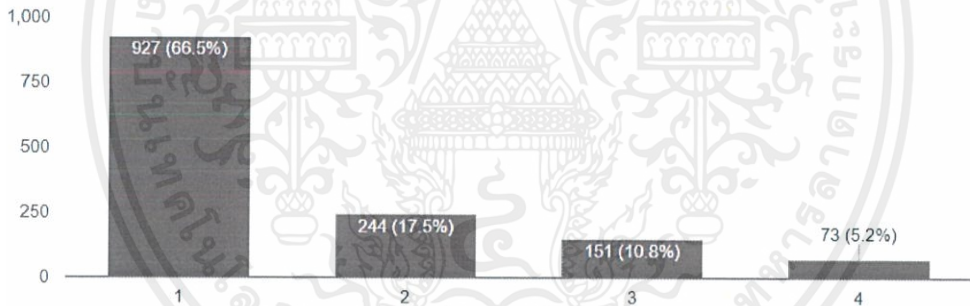
คำตอบ 1,394 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.8 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 6

สมัยเด็กคุณเคยล้อเพื่อนว่าเป็นตุ๊ดหรือทอม เพียงเพราะเขากระโดดอย่างตุงตุงหรือหัวทากเกินไป

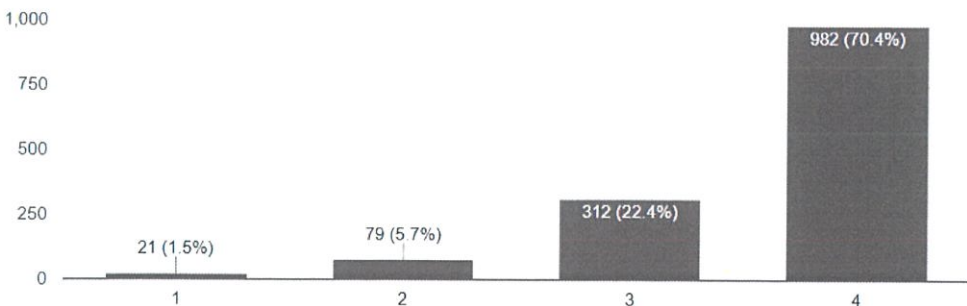
คำตอบ 1,395 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.9 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 7

คุณคิดว่าผู้หญิงข้ามเพศสามารถรับบทเป็นนางเอกละครหลังข่าวได้ โดยที่รับบทเป็นผู้หญิงจริงๆ มีการจับจริงกับพระเอกที่เป็นผู้ชายจริงๆ

คำตอบ 1,394 ข้อ

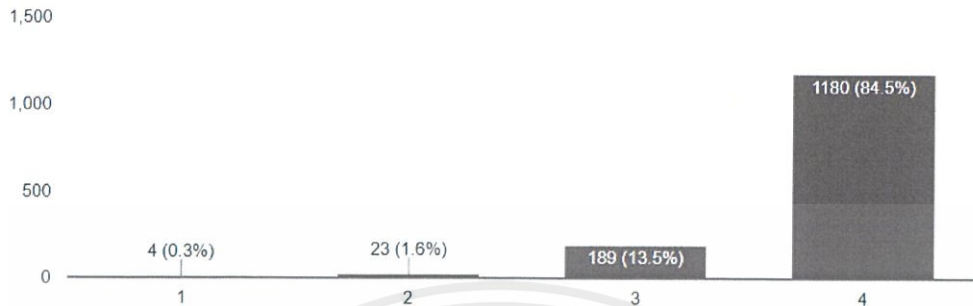

แผนภูมิที่ 5.10 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 8

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ทอมหรือเลสเบี้ยนสามารถเป็นนักการเมืองบริหารประเทศได้หากมีนโยบายที่ดี

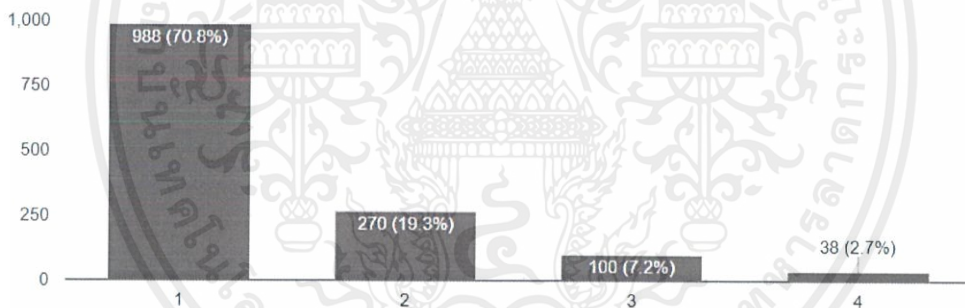
คำตอบ 1,396 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.11 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 9

หากคุณจะจ้างแรงงานกรรมกร คุณจะเลือกจ้างผู้ชายร่างกายกำยำมากกว่าเกย์ร่างกายกำยำ

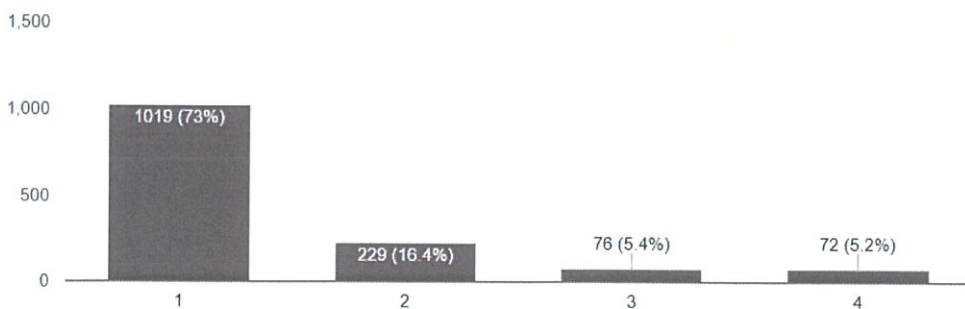
คำตอบ 1,396 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.12 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 10

คุณรู้สึกราคาแพงเวลามีข่าวเกี่ยวกับ พรบ.คู่ชีวิต และเห็นเป็นเรื่องไร้สาระ

คำตอบ 1,396 ข้อ

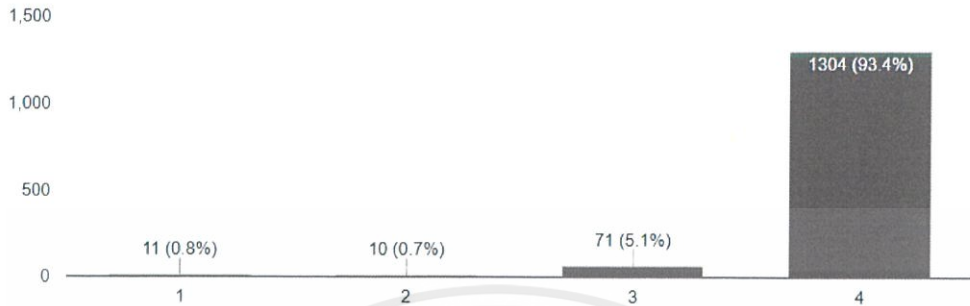

แผนภูมิที่ 5.13 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 11

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณยอมรับได้หาก LGBT มีสิทธิและสวัสดิการสังคมเทียบเท่ากับคุณและคนอื่นๆ

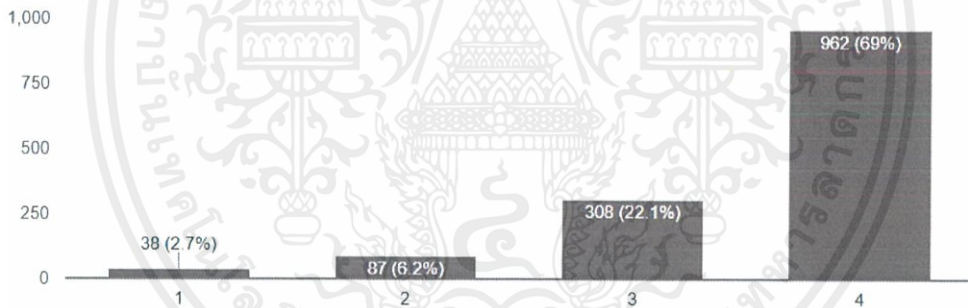
คำตอบ 1,396 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.14 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 12

คุณยอมรับได้ถ้ามีบุคคลข้ามเพศเดินอยู่ในสังคมพร้อมค่านาหน้าตามเพศสภาพนั้นๆ จนคุณแยกไม่ออก

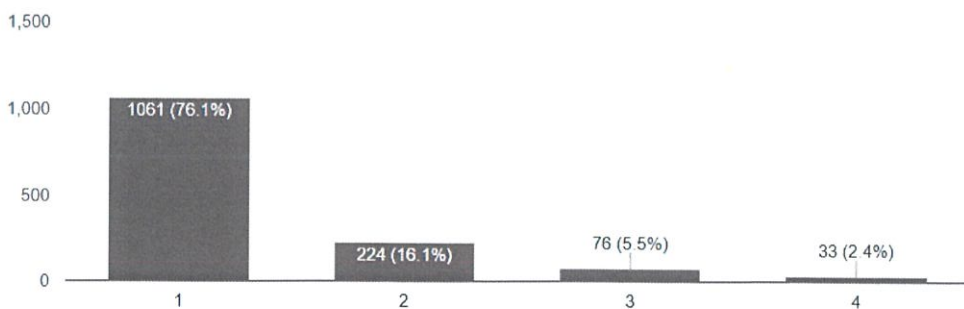
คำตอบ 1,395 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.15 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 13

นิยามของคำว่าครอบครัวคือมีพ่อแม่และลูกเท่านั้น

คำตอบ 1,394 ข้อ

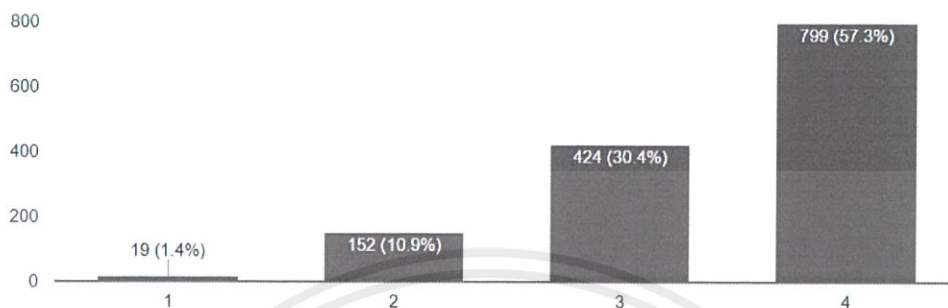

แผนภูมิที่ 5.16 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 14

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณสามารถเชื่อใจได้ หากเด็กชายคนหนึ่งถูกคุ้รักเกยนำไปเลี้ยงเป็นบุตรบุญธรรม โดยที่พ่อเด็กโตขึ้นจะไม่อายคนในสังคม

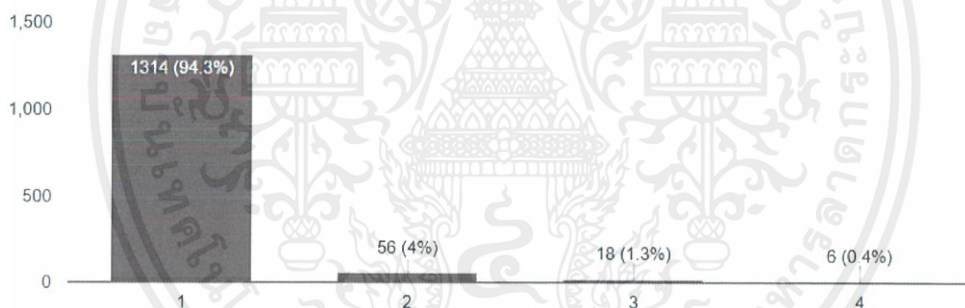
คำตอบ 1,394 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.17 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 15

การเกิดเป็น LGBT คือการขัดใช้กรรมจากชาติปางก่อน

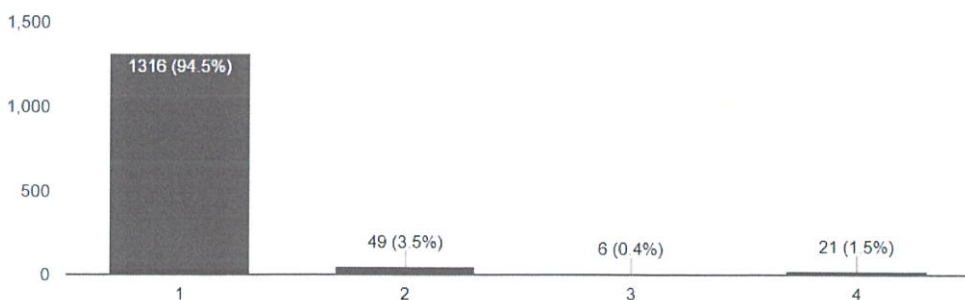
คำตอบ 1,394 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.18 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 16

คุณเห็นด้วยกับการที่เป็น LGBT แล้วผิดหลักศาสนา

คำตอบ 1,392 ข้อ

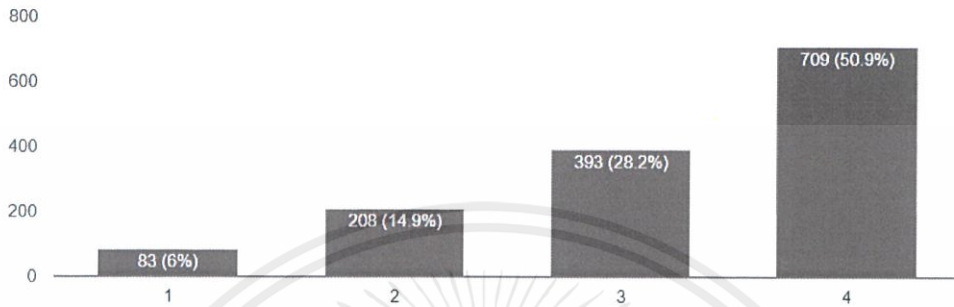

แผนภูมิที่ 5.19 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 17

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณเห็นด้วยว่าบุคคลข้ามเพศสามารถเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาด้วยเพศสภาพที่
แปลงแล้วและเท่าเทียมกับคนอื่นได้ เช่น ทรานส์แมนสามารถสัมผัสพระภิกษุ
หรือเข้ารับศีลล้างบาปได้

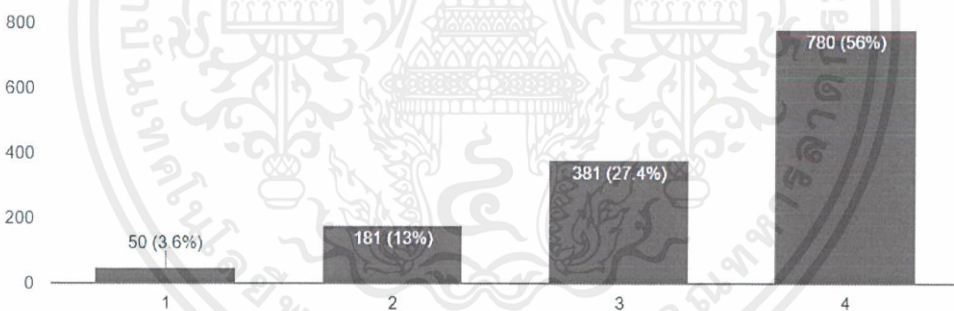
คำตอบ 1,393 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.20 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 18

คุณคิดว่าคนที่เป็นเกย์สามารถบวชพระหรือเป็นบาทหลวงได้ โดยที่ศาสนิกชน
ยอมรับและเข้าใจ

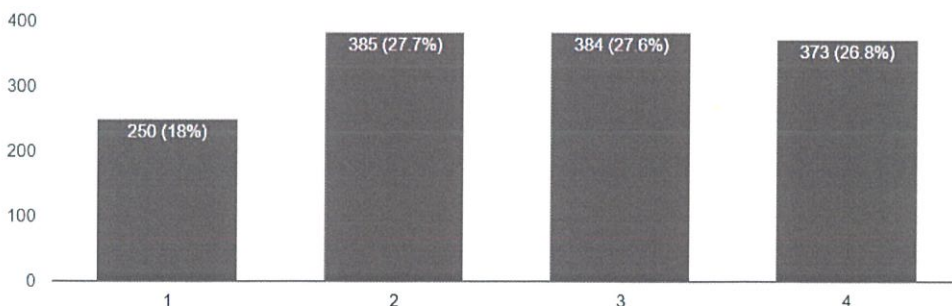
คำตอบ 1,392 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.21 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 19

คุณเห็นด้วยว่าทรานส์แมน (ผู้หญิงแปลงเป็นชาย) สามารถบวชพระได้

คำตอบ 1,392 ข้อ

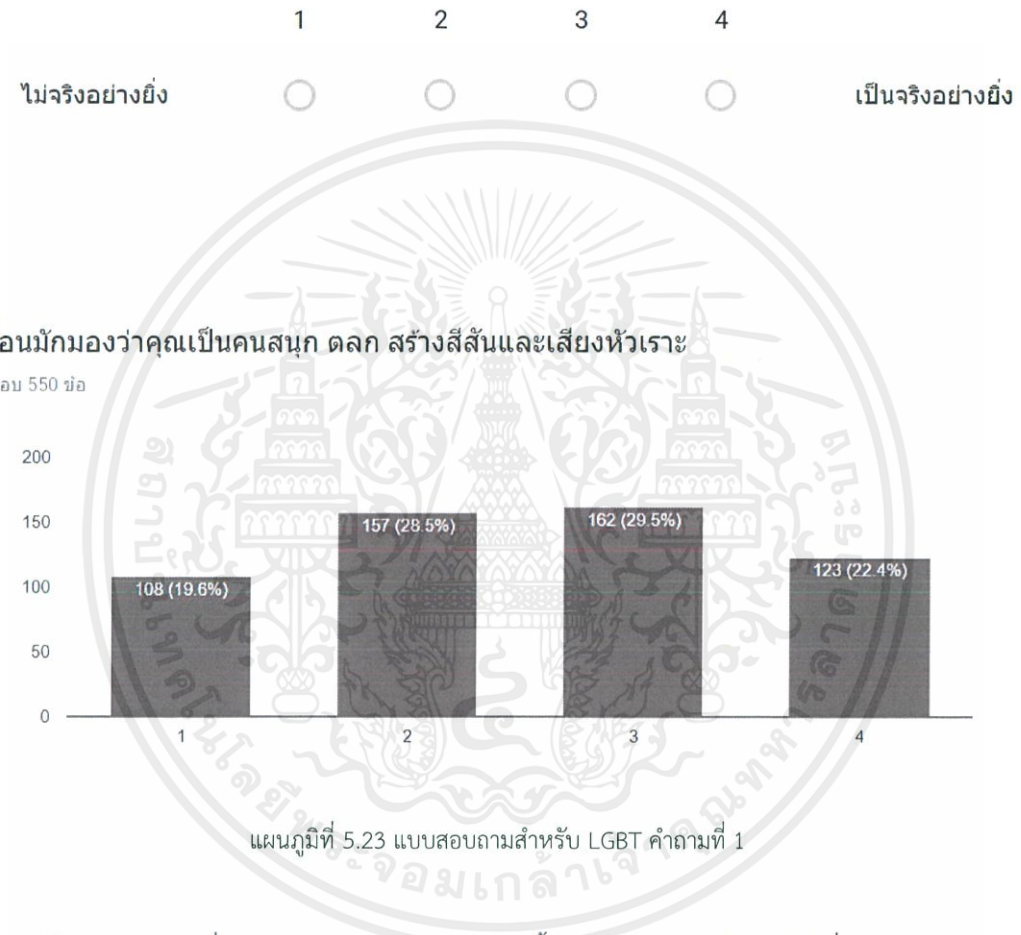

แผนภูมิที่ 5.22 แบบสอบถามสำหรับชายหญิงคำถามที่ 20

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

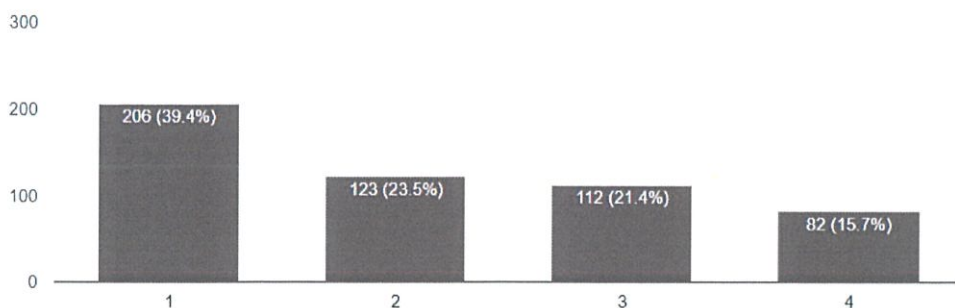
5.3 แบบสอบถามสำหรับผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ

แบบสอบถามจำนวน 20 ข้อเพื่อรวบรวมความคิดเห็นจากประสบการณ์ตรงของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยมีทั้งหมด 4 ระดับดังนี้

คุณเคยโดนแซวเล่นเรื่องรสนิยมทางเพศอยู่บ่อยครั้ง เช่น สายเหลือง หรือดีดิ่ง

คำตอบ 523 ข้อ

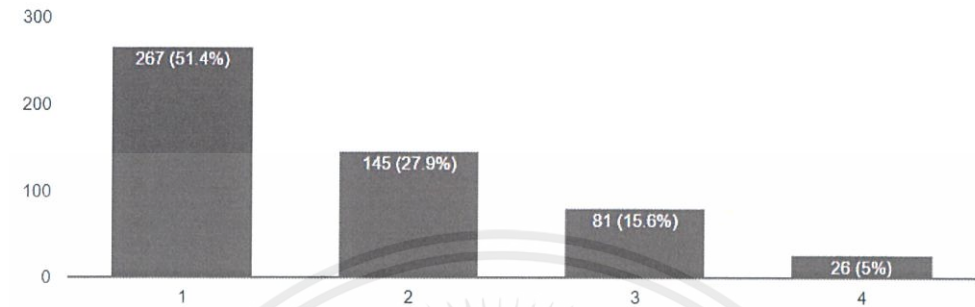

แผนภูมิที่ 5.24 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณเคยโดนจับผิดหรือถูกพินิจ เวลายืนอยู่ในที่สาธารณะ เช่น รถไฟฟ้า, ริมฟุตบาท

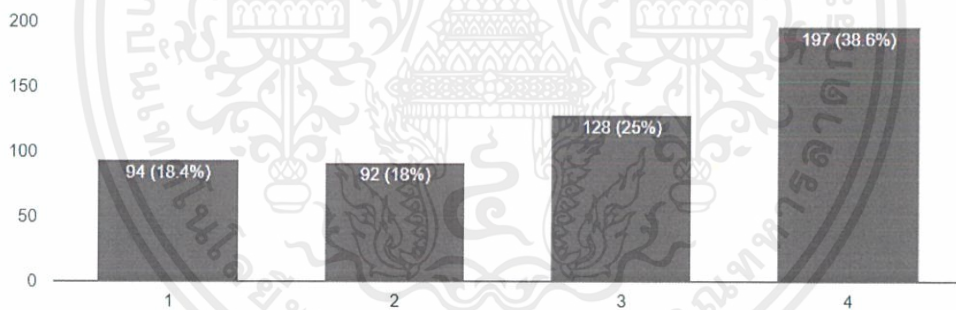
คำตอบ 519 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.25 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 3

คุณรู้สึกไม่โอเคเวลามีคนมาอย่าเรื่องรสนิยมทางเพศของคุณ เช่น ชอบได้ทุกเพศจริงๆ เทรอ, รุกหรือรับ

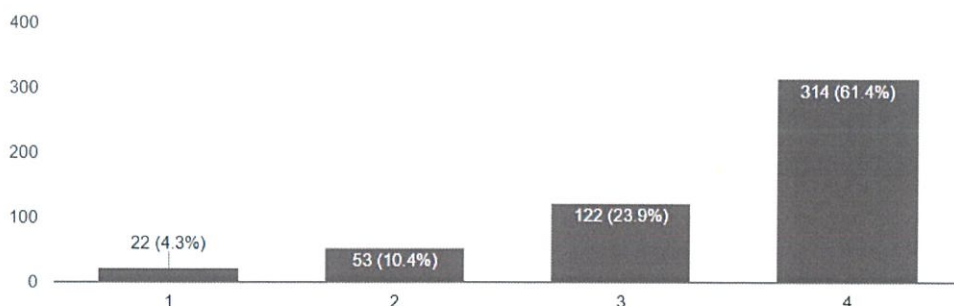
คำตอบ 511 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.26 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 4

คุณกลัวที่จะออกมายอมรับเวลาที่มีคนเข้าใจผิดเรื่องเพศของคุณ

คำตอบ 511 ข้อ

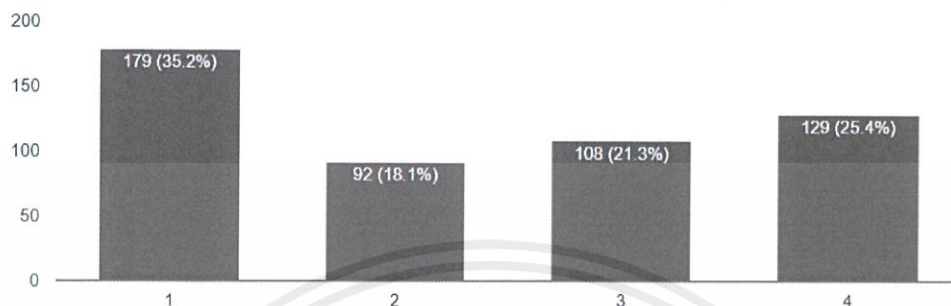

แผนภูมิที่ 5.27 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะในพิธีการเท่านั้น เมื่อผู้ญาติให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณไม่กล้าที่จะสารภาพกับครอบครัวว่าเป็น LGBT หรือสารภาพแล้วครอบครัวแสดงท่าทีผิดหวัง

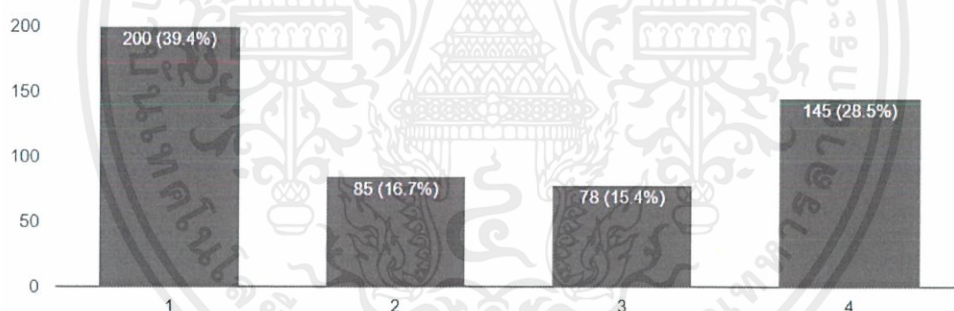
คำตอบ 508 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.28 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 6

สมัยเด็กคุณเคยโดนเพื่อนล้อว่าเป็นตุ๊ดหรือทอม เพียงเพราะคุณมีพฤติกรรมที่แปลกแยกจากเพื่อนเพศเดียวกัน

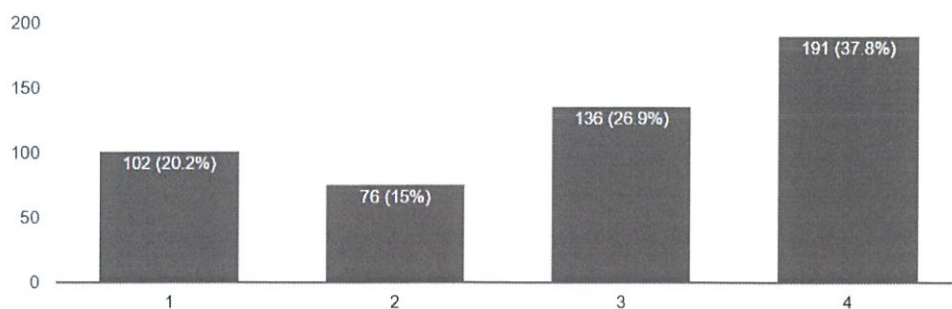
คำตอบ 508 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.29 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 7

คุณเห็นด้วยว่า LGBT ที่ประกอบอาชีพในแวดวงบันเทิงและงานบริการ เช่น ช่างแต่งหน้า, พิธีกร สามารถแสดงตัวตนได้มากกว่าการทำงานสายอื่น

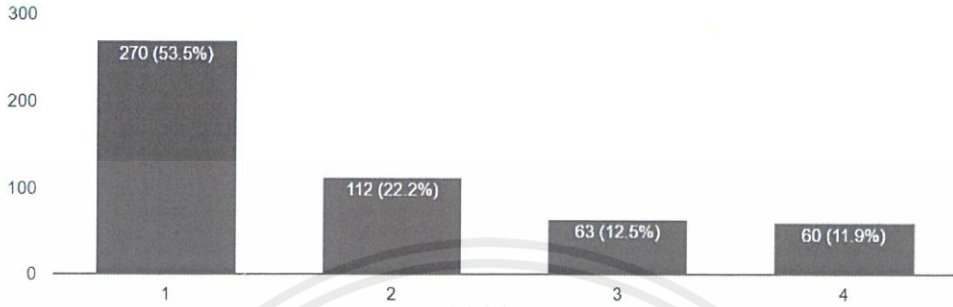
คำตอบ 505 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้ประโยชน์ของนักศึกษาเท่านั้น และอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดลอกและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณเคยถูกห้ามไม่ให้แต่งกายตามเพศสภาพหรือแสดงรสนิยมทางเพศอย่างเปิดเผยทั้งที่บ้าน สถานศึกษาหรือที่ทำงาน

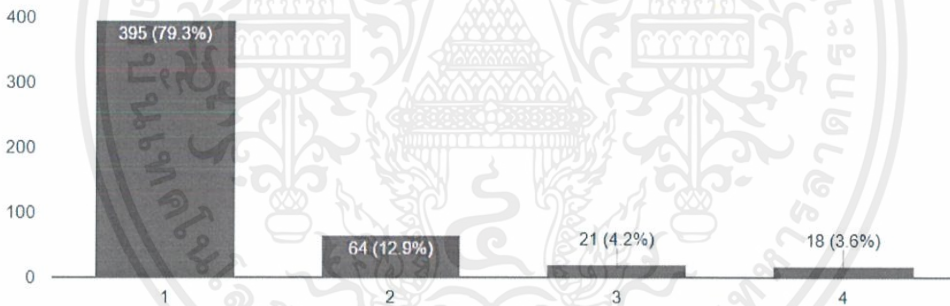
คำตอบ 505 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.31 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 9

คุณเคยสมัครงานแต่เขาไม่รับเพราะเพศของคุณ

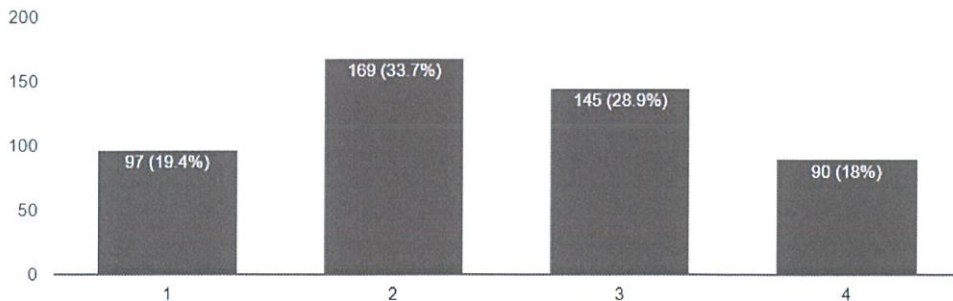
คำตอบ 498 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.32 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 10

ครอบครัวของคุณไม่อินเรื่องพรบ.คูชีวิต และเห็นเป็นเรื่องไร้สาระ

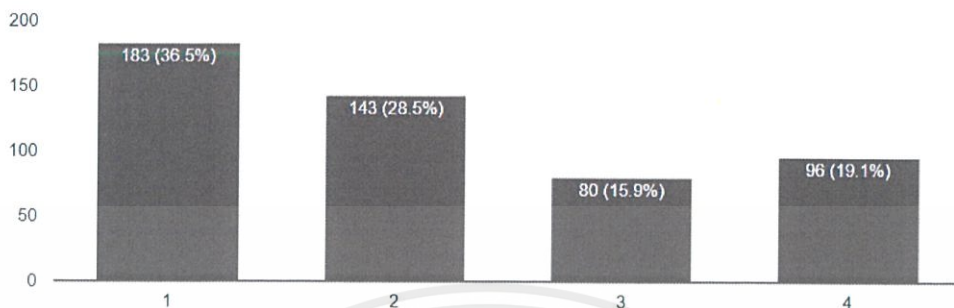
คำตอบ 501 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับแผนภูมิที่ 5.33 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 11 ไม่ได้ให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณยอมรับได้กับร่างพรบ.คู่ชีวิตในปัจจุบัน

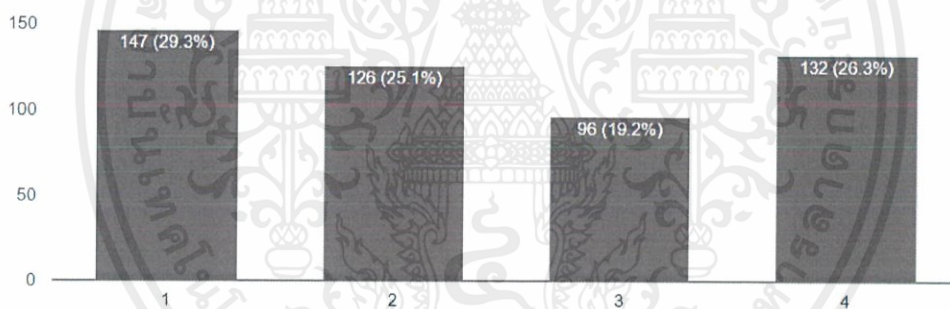
คำตอบ 502 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.34 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 12

คุณคิดว่าคำนำหน้านามเป็นเรื่องสำคัญในการใช้ชีวิตของบุคคลข้ามเพศ

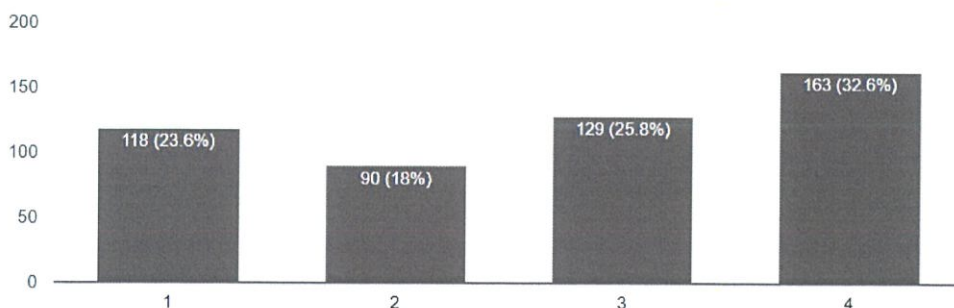
คำตอบ 501 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.35 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 13

คุณอยากมีบุตร (ในกรณีไบเซ็กชวล) หรือบุตรบุญธรรม (ในกรณี LGT) ในอนาคตหรือไม่

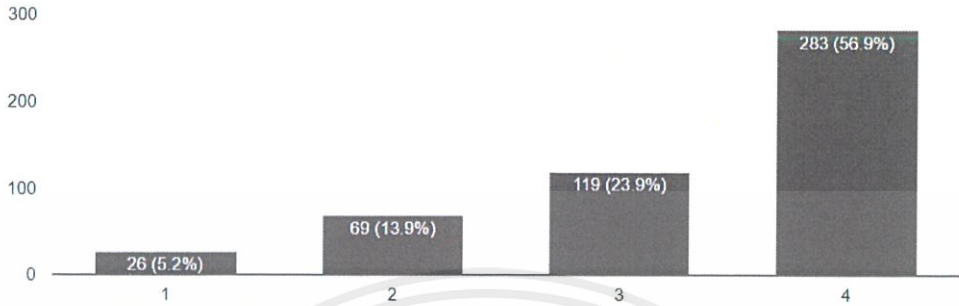
คำตอบ 500 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะในโครงการวิจัยเท่านั้น เมื่อผู้จัดทำให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณสามารถเลี้ยงบุตร/บุตรบุญธรรมได้ โดยไม่สนใจบรรทัดฐานและกระแสสังคม

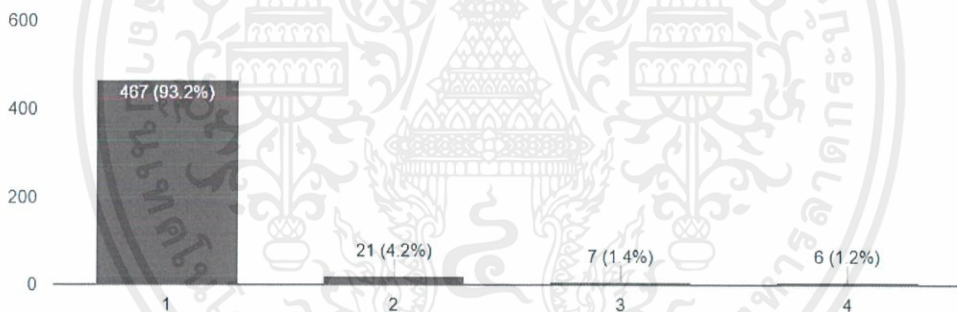
คำตอบ 497 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.37 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 15

คุณคิดว่าการที่เกิดเป็น LGBT คือการขดใช้กรรมจากชาติปางก่อน

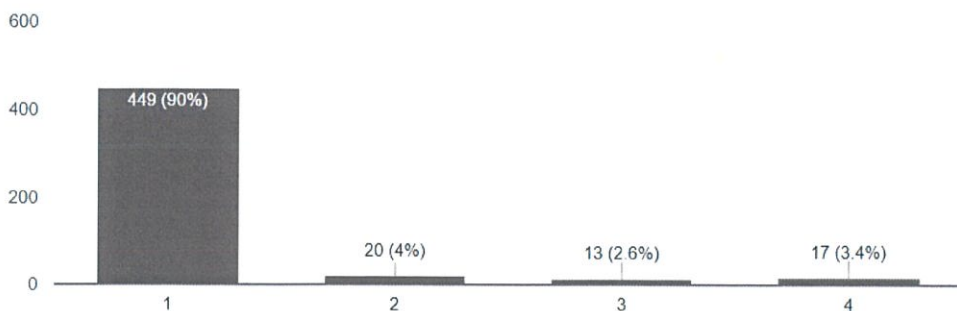
คำตอบ 501 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.38 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 16

คุณเห็นด้วยกับการที่คุณเป็น LGBT แล้วผิดหลักศาสนา

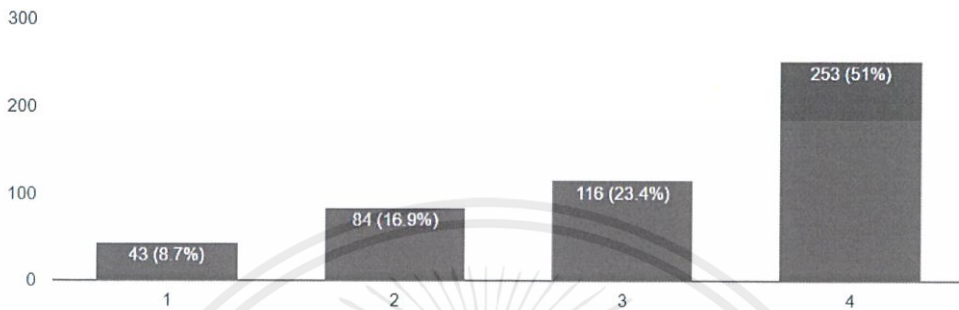
คำตอบ 499 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับใช้เฉพาะในโครงการศึกษาเท่านั้น เมื่อผู้จัดทำให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณเห็นด้วยว่าบุคคลข้ามเพศสามารถเข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาด้วยเพศสภาพที่แปลงแล้วและทำแทียมกับคนอื่นได้ เช่น ทรานส์แมนสามารถสัมผัสพระภิกษุหรือเข้ารับศีลล้างบาปได้

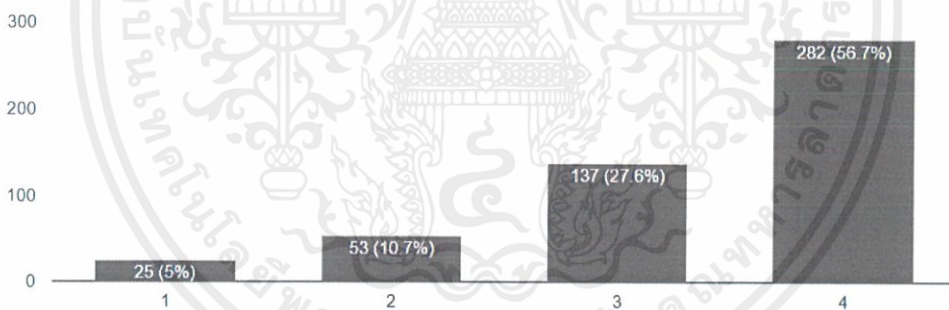
คำตอบ 496 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.40 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 18

คุณคิดว่าคนที่เป็นเกย์สามารถบวชพระหรือเป็นบาทหลวงได้ โดยที่ศาสนิกชนยอมรับและเข้าใจ

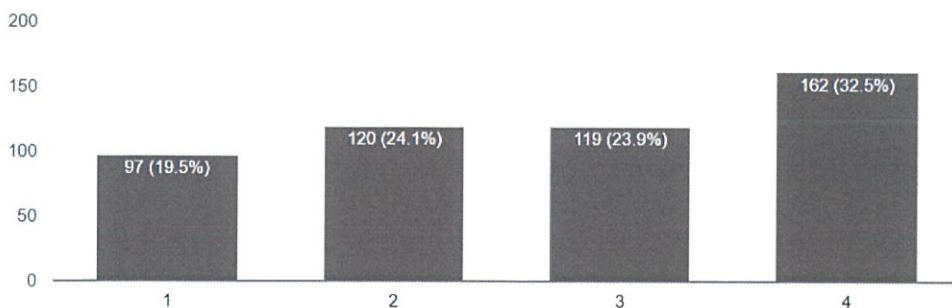
คำตอบ 497 ข้อ

แผนภูมิที่ 5.41 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 18

คุณเห็นด้วยว่าทรานส์แมน (ผู้หญิงแปลงเป็นชาย) สามารถบวชพระได้

คำตอบ 498 ข้อ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับแผนภูมิที่ 5.42 แบบสอบถามสำหรับ LGBT คำถามที่ 20 เพื่อให้ผู้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

5.4 มุมมองทัศนคติที่มีต่อ LGBT/ความในใจ

แบบสอบถามส่วนนี้เปิดโอกาสให้ผู้ทำแบบสอบถามได้เผยมุมมองและทัศนคติของตนเองที่มีต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยยกตัวอย่างดังนี้

"เมื่อไหร่สังคมไทยจะยอมรับแบบที่ไม่มีการเหยียด การเลิกนำคำพูดอย่างเพศที่สามมาใช้เป็นคำล้อเลียนหรือดูถูก เป็นหรือเปล่า เป็นใช้ใหม่ การยัดเยียดให้บุคคลคนนั้นเป็นเพียงเพราะบุคลิก"

"จริงๆ แล้วเราสมควรอยู่บนโลกนี้อย่างเท่าเทียม ไม่ว่าจะเพศใดก็ตาม"

"ความรักไม่จำเป็นต้องเป็นชายคู่หญิงเท่านั้น ความรักเกิดขึ้นได้ไม่ว่าคุณจะมีเพศสภาพอะไร อย่าปิดกั้นตัวเองด้วยการบอกว่า ฉันเป็นเกย์ ฉันต้องชอบผู้ชายเท่านั้น หรือฉันเป็นหญิงแท้ ฉันต้องชอบผู้ชาย มันไม่จำเป็นค่ะ อยากให้ทุกคนเลิกตัดสินเพศสภาพของตัวเองหรือคนอื่นและปิดกั้นความรักที่มันอาจจะก่อตัวขึ้นกับใครก็ได้"

"คนส่วนใหญ่รู้จักแค่ทอมดี้ ตุ๊ด เกย์ แต่ไม่รู้จักเลสเบียน"

"คิดว่าพวกเขาก็เป็นแค่คนปกติค่ะ ก็เดินกินขึ้นนอนเหมือนคนทั่วไปนี่แหละ แต่ที่พวกเขาโดนเพ่งเล็งก็เพราะจำนวนของพวกเขาน้อยกว่า มนุษย์นั้นมันยึดหลักหมู่่มาก ใช้หมู่่มากเป็นบรรทัดฐาน ทั้งที่ในธรรมชาติจะมีชีวิตไหนก็มีเกย์หมด แต่ในกรณีนี้กลัว คิดว่าอาจมีความเสี่ยงในการหวั่นไหว มีความรักเพิ่มขึ้นกว่าเพศทั่วไปที่ชอบเพศตรงข้าม เพราะว่าการบวช ส่วนมากคือการเอาเพศเดียวกันมาอยู่ด้วยกัน แต่ถ้าจะมุ่งตั้งใจทำหน้าที่นักบวชจริงๆ สละทางโลก ถือศีล ก็โอเคเลยละ เราทำได้กับคนพวกนี้ เพราะเราถือว่า ใครอยากทำอะไรทำ トラบเท่าที่เขาไม่สร้างความเดือดร้อนให้รอบข้าง ก็พอแล้วละ อีกอย่างคือ ความรักเป็นสิ่งสวยงาม ใครมีความรักก็ได้ เพราะมันคือความรักยังไงละคะ ไม่ต้องมีเหตุผลมากนักหรอก"

"เราว่าหลายอย่างมันปิดกั้นเราไม่ให้เราแสดงตัวตนออกมา ซึ่งมันมีหลายๆ ปัจจัย ทั้งเพื่อน ครอบครัว และสังคม เราไม่กล้าแม้แต่จะเป็นตัวเอง เพราะคนไม่เข้าใจและคิดว่าที่เราเป็นมันผิดปกติ ซึ่งเราว่าไม่มีใครเลือกได้หรอกว่าฉันเป็นผู้หญิงจะต้องชอบผู้ชายเท่านั้น หรือฉันเป็นผู้ชายจะต้องชอบผู้หญิงเท่านั้น เพราะมันกำหนดไว้อย่างนั้น ใครกำหนด? ความรักมันเลือกได้ด้วยหรือ? แล้วถ้าเราไม่ทำตามมันคือสิ่งที่ผิด? ผิดอย่างไร? เราไม่ได้ทำร้ายใคร สังคมต่างหากที่กำลังทำร้ายเรา มันเป็นเรื่องของความรู้สึกข้างใน ซึ่งเราว่าทุกคนเหมือนกัน แต่คำว่าเพศ มันมากำหนดเราได้ขนาดนั้นเลยหรือ? แล้วถ้าตัดคำว่าเพศออกไปละ และทุกคนคือคนเหมือนกันไม่ใช่หรือ? เรามักถูกสอนมาเสมอว่าให้เคารพผู้อื่น ให้ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น อย่าตัดสินคนอื่นถ้าเรายังไม่รู้จักเค้าดีพอ คุณว่ามันจริงไหม? ถ้าเลือกได้คงไม่มีใครอยากให้ถูกมองว่าแปลกหรือผิดปกติจากคนอื่นหรอก แต่แค่เพราะเราทำตามความรู้สึกข้างในของเรา แล้วเราผิดอย่างไรที่จะเป็นตัวเอง"

"คิดว่าสังคมไทยยังไม่ใจกว้างพอที่จะยอมรับ LGBT โดยเฉพาะผู้ใหญ่หัวคิด Stereo Type ที่มองว่า LGBT เป็นสิ่งที่ผิด รู้สึกลำบากใจที่จะเปิดเผยตัวตนให้คนในครอบครัวได้รู้ ถ้าเขาไม่ยอมรับสภาพจิตใจเราคงจะแย่น่าดู"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

"กลุ่มคน LGBT พวกเขาแค่มีรสนิยมทางเพศที่ต่างไป ถึงจะแตกต่าง แต่ก็สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ไม่ใช่อาการทางจิตแบบในหนังสือสุขศึกษาบางเล่มหรอกค่ะ"

"สำหรับ LGBT มองว่ามันคือความรักตามรูปแบบธรรมชาติที่แท้จริงค่ะ เหมือนกับชายหญิงทุกคนมีเสรีในการจะรักใคร่สักคน เป็นกลไกธรรมชาติได้สร้างให้เรารักกันโดยไม่จำกัดเพศใดๆ ศาสนาให้พื้นที่กับเพศหลากหลาย แต่ไม่ได้ให้เกียรติกับเพศเหล่านี้เท่าชาย-หญิงที่กำหนดมาเท่าที่ควร แม้แต่ในประเทศไทยที่รับแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจนเกิดค่านิยมชายจริงหญิงแท้ก็ยิ่งส่งผลถึงปัจจุบัน แม้ว่าในทุกวันนี้ทุกคนจะให้พื้นที่กับเพศทางเลือกได้ แต่สุดท้ายในสื่อโซเชียลและสังคมที่เห็นได้ชัดก็ยังไม่ให้เกียรติเท่าที่ควร ความเท่าเทียมของชายหญิงในปัจจุบันก็ยังไม่เห็นได้ชัดจนเท่าเทียม ทศนคดียังคงตีสวนกันไปมาอยู่ LGBT ได้ยอมรับที่เห็นชัดคือในวงการบันเทิงค่ะ แต่ในสังคมปัจจุบันก็ยังมีคนที่ไม่ยอมรับเยอะอยู่เช่นกัน"

"คนส่วนใหญ่รู้จักแค่ทอมดี้ ตุ๊ด เกย์ แต่ไม่รู้จักเลสเบียน"

"พรบ.คูชีวิต ฉบับปัจจุบัน ให้สิทธิความเสมอภาคในการใช้ชีวิตคู่ที่เบาบางที่สุด"

"เรามองว่า LGBT ไม่จำเป็นต้องเป็นคนตลก ต้องคอยพิสูจน์ให้ทุกคนเห็นว่าเก่ง เราคือคนเหมือนกัน เสร้าได้สุขได้ทุกข์ได้ เก่งได้อ่อนแอได้"

"รอบตัวเรามกลุ่ม LGBT เยอะเรามองว่าเขาก็ปกติเหมือนคนทั่วไป รู้สึกว่าบางคน wanna be จนน่ารำคาญ เพราะสังคมส่วนใหญ่มองว่าคนกลุ่มนี้ต้องตลก จริงๆ เราว่าพวกเขาอีกคนๆ หนึ่งเหมือนกันไม่เห็นต้องเป็นในแบบที่คนอื่นคิดว่าเราเป็นเลย"

"LGBT ไม่ใช่เรื่องใหม่ มันเป็นเรื่องใกล้ตัวที่เห็นกันมานานเพียงแต่ขาดการยอมรับอย่างจริงจังๆ ของสังคมปากว่าตาขยิบในประเทศอิหลักอิเหลื่อประเทศนี้ LGBT ไม่ใช่กลุ่มคนที่มีความพิเศษอะไร เป็นเพียงกลุ่มคนธรรมดาที่เลือกจะทำตามความต้องการของตนซึ่งบางครั้งมันไม่ใช่เรื่องที่จะเมิดสิทธิเสรีภาพของใครเลย หากแต่กฎหมายบางบท ยังเหลื่อมล้ำ ยังเบียดบังสิทธิและเสรีภาพของกลุ่ม LGBT ผู้ซึ่งเสียภาษีเข้ารัฐบาลปีหนึ่งๆ เท่าเทียมกันกับกลุ่มชายหญิงทั่วไป แต่ไร้ซึ่งผลของการกระทำที่พึงได้ สิทธิที่พึงมีจากรัฐสวัสดิการ แสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจในสิทธิและเสรีภาพรวมถึงรัฐสวัสดิการที่ดีของทั้งกลุ่ม LGBT รวมถึงประชาชนทุกคน ทุกเพศ ทุกวัยซึ่งเรื่องนี้มันยังโยงไปถึงปัญหารากฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ควรจะเสนอให้เราเข้าใจถึงรัฐสวัสดิการ สิทธิและเสรีภาพของคนไทยทุกคน"

"คิดว่าบางครั้ง LGBT ถูกอคติเพราะคนบางกลุ่มในสังคมยังไม่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับพวกเขา มาก่อนค่ะ ตามหลักจิตวิทยาแล้วคนมักจะทำต่อต้าน/กลัวสิ่งที่พวกเขาไม่รู้จักและไม่เคยเห็น ถ้าสามารถทำให้คนส่วนใหญ่มองภาพออก ว่าการเลือกเพศก็เหมือนการเลือกงานที่อยากทำ เลือกศาสนาที่นับถือ เลือกชื่อให้ตัวเอง ซึ่งเรื่องๆ อยู่นั้นไม่มีใครโดนบังคับให้เลือกเลย การเลือกเพศได้จึงเป็นเรื่องทั่วไป ไม่มีอะไรแปลกใหม่"

"กฎหมายบังคับใช้คนหรือเพศกันแน่"

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 6

การออกแบบและการจัดนิทรรศการ

6.1 นิทรรศการ (Exhibition)

6.1.1 ความหมายของนิทรรศการ

นิทรรศการ หมายถึง การให้การศึกษาอย่างหนึ่งด้วยการแสดงงานให้ชม เป็นการ จัดแสดงและนำไฮเทคทัศนวิศุกรรมถึงวิศดุต่างๆ ที่ให้ข้อมูล ข่าวสาร ซึ่งผู้ชมสามารถสัมผัส เรียนรู้และ ทดลองใช้ หรือมีกิจกรรมประกอบนิทรรศการเป็นสื่อในการให้การศึกษาความรู้ ความเข้าใจ เพื่อที่จะ กระตุ้นความสนใจ ตอบสนอง และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้ชมให้บรรลุสู่เป้าหมายในเรื่องนั้นๆ

6.1.2 ประเภทของนิทรรศการ

(1) นิทรรศการถาวร (Permanent Exhibition)

นิทรรศการถาวร เป็นการจัด ณ ที่ใดที่หนึ่ง การจัดนิทรรศการแบบนี้ใช้ทุนสูง อายุ การใช้งานยาวนาน ดังนั้นต้องมีการเตรียมการวางแผนอย่างดี วิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์รูปแบบและ การนำเสนอที่เหมาะสม นิยมจัดทั้งกลางแจ้งและในตัวอาคาร ส่วนใหญ่การจัดนิทรรศการถาวรมักจะ มุ่งเน้น วัตถุประสงค์ที่เนื้อหา เป็นการให้ความรู้ สาระและแทรกด้วยการสร้างทัศนคติ และค่านิยม

(2) นิทรรศการชั่วคราว (Temporary Exhibition)

นิทรรศการชั่วคราว นิยมแสดงเนื้อหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ในวาระหรือโอกาสพิเศษ มีระยะเวลาของการจัดแสดงสั้นๆ อาจเป็นเวลา 2-3 วัน หรือ 1 เดือน การจัดนิทรรศการชั่วคราวจะ มุ่งเน้นไปยังเนื้อหาข้อมูลใหม่ หรืออาจมุ่งเน้นกลุ่มผู้ชมเฉพาะกลุ่ม รูปแบบการจัดจึงต้องแปลกใหม่ มีความน่าสนใจสูง ซึ่งการจัดอาจจัดแทรกในส่วนของการจัดนิทรรศการถาวรก็ได้ ทั้งนี้เพื่อดึงดูดใจ และชักชวนให้ผู้ชมได้กลับเข้ามาชมนิทรรศการถาวรอีก

(3) นิทรรศการเคลื่อนที่ (Travelling Exhibition)

นิทรรศการเคลื่อนที่มุ่งเน้นกลุ่มเป้าหมายเป็นสำคัญ โดยจัดตั้งขึ้นเป็นชุดสำเร็จเพื่อ แสดงในหลายๆ สถานที่หมุนเวียนกันไป รูปแบบและสื่อหลักที่นำมาแสดงเป็นแบบเดิม วัตถุประสงค์ ในการจัดงานเป็นแบบเดิม เพื่อความสะดวกในการจัดสื่อต่างๆ จึงจะต้องมีการออกแบบและผลิตด้วย วัสดุอุปกรณ์ ก็จะต้องเหมาะสมกับการเคลื่อนย้าย และซ่อมแซม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.1.3 ความสำคัญของนิทรรศการ

นิทรรศการเป็นสื่อที่มีคุณค่าและมีศักยภาพสูงในการดึงดูดความสนใจของผู้ชมได้ดี เนื่องจาก ความหลากหลายของสื่อสามารถตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้ชมได้ ดังนั้น นิทรรศการที่ดีจะมีอิทธิพลต่อผู้ชมในด้านความรู้ความเข้าใจ การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมด้านอารมณ์ และความรู้สึกการเปลี่ยนแปลงเจตคติ รวมทั้งการตัดสินใจ เห็นได้จากตัวอย่างนิทรรศการทางการศึกษาทางการค้าและทางศิลปวัฒนธรรม

6.1.4 ขนาดของนิทรรศการ

นิทรรศการแบ่งออกเป็น 4 ขนาดตามขนาดพื้นที่ที่จัดแสดงคือ

- (1) นิทรรศการขนาดเล็ก (Small exhibits) เป็นนิทรรศการที่จัดขนาดพื้นที่น้อยกว่า 400 ตารางฟุตหรือ 37 ตารางเมตร
- (2) นิทรรศการขนาดกลาง (medium exhibition) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 401 ตารางฟุต ถึง 1600 ตารางฟุต หรือ 38 – 148 ตารางเมตร
- (3) นิทรรศการขนาดใหญ่ (large exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 1601 – 4000 ตารางฟุต หรือประมาณ 149 – 371 ตารางเมตร
- (4) นิทรรศการขนาดยักษ์ (giant exhibits) ใช้พื้นที่ตั้งแต่ 4000 ตารางฟุต หรือมีขนาดมากกว่า 371 ตารางเมตร

6.2 การออกแบบนิทรรศการ

6.2.1 ความหมายของการออกแบบ

การออกแบบตรงกับภาษาอังกฤษว่า “design” ต้องมีการวางเค้าโครงตามจินตนาการของผู้ประพันธ์ผสมผสานกับความรู้สึกที่แสดงออกให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างมีศิลปะและสุนทรียภาพ ต่อมา มีความหมายครอบคลุมถึงงานทุกชนิดที่มีการออกแบบตามกฎหมายเกณฑ์การจัดองค์ประกอบศิลป์เพื่อให้บรรลุถึง ความงามอันสมบูรณ์ โดยไม่คำนึงถึงชนิดของงานไม่ว่าจะเป็นบทกวี เพลง บทละคร ทำร้าย ทำเต็น ภาพปั้น ภาพเขียน งานการแสดงต่างๆ หรืองานพาณิชยศิลป์

จากความหมายดังกล่าวสรุปได้ว่า การออกแบบ หมายถึง ความคิดคำนึง จินตนาการ เกี่ยวกับความสัมพันธ์โดยรวมขององค์ประกอบย่อยกับโครงสร้างของแต่ละเรื่อง ในการออกแบบเรื่องหนึ่งๆ นักออกแบบจะพยายามสร้างทางเลือกหลายๆ แบบโดยการสลับสับเปลี่ยนคุณสมบัติขององค์ประกอบต่างๆ เช่น ขนาดพื้นผิว ตำแหน่ง ทิศทาง รูปร่าง รูปทรง จังหวะเพื่อให้ได้โครงสร้างที่เหมาะสมที่สุด ดังนั้นการออกแบบจึงเป็นการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นเสมอ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2.2 คุณค่าของการออกแบบ

จากแนวคิดของนักวิชาการ วิรุณ ตั้งเจริญ การออกแบบเป็นสื่อกลางระหว่างมนุษย์กับมนุษย์และระหว่างมนุษย์กับวัตถุที่มีคุณค่า 3 ประการ

- (1) เพื่อประโยชน์ใช้สอย
- (2) เพื่อคุณค่าทางความงาม ซึ่งเกี่ยวข้องกับทัศนศิลป์
- (3) เพื่อประโยชน์ในการติดต่อสื่อสาร

จากความคิดของเซอร์เมเยฟ การออกแบบมีคุณค่า

- (1) เหมือนกับเครื่องมือในการจัดระบบ
- (2) เป็นวิถีทางที่จะสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุกับบุคคล
- (3) เป็นกระบวนการพัฒนาให้เกิดความปลอดภัยและผลลัพธ์ที่ดี
- (4) ช่วยให้เครื่องจักรกลเหมาะสมสอดคล้องกับมนุษย์ทางด้านกายภาพมากขึ้น
- (5) ทำให้การใช้ การผลิต และการเตรียมงานง่ายสะดวกสบายขึ้น
- (6) ตอบสนองความต้องการเร่งด่วนในสังคมไม่ใช่ส่วนเกิน
- (7) เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการอยู่รอด หรือเป็นการวางแผนในเชิงทรัพยากร
- (8) สามารถประหยัดด้านเศรษฐกิจโดยลดต้นทุนทางด้านแรงงานและอุปกรณ์
- (9) สามารถประหยัดเวลา โดยการเสนอข้อมูลที่กระชับชัดเจน
- (10) กระตุ้นการสื่อสาร เป็นการช่วยให้บุคคลจำนวนมากขึ้น มีความเข้าใจต่อสื่อ

6.2.3 จุดมุ่งหมายของการออกแบบ

(1) การออกแบบเพื่อประโยชน์ใช้สอย เป็นกระบวนการคิดในการแก้ปัญหาโดยการจัดองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม เพื่อสนองความต้องการทางด้านกายภาพ โดยคำนึงถึงความสะดวกสบาย ความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพในการใช้งานอย่างดี การออกแบบลักษณะนี้นักออกแบบควรคำนึงถึง

- หน้าที่หรือประโยชน์ใช้สอย (function)
- ความประหยัด (economy)
- ความทนทาน (durability)
- ความงาม (beauty)
- โครงสร้าง (construction)

(2) การออกแบบเพื่อความงามและความพอใจ เป็นที่นิยมใช้กับงานศิลปกรรมหรืองานวิจิตรศิลป์ทุกแขนงอันได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี นาฏศิลป์และวรรณกรรม ผลงานเหล่านี้เกิดจากการถ่ายทอด “ความงาม” โดยใช้ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ โดยผสมผสานกับความรู้ประสบการณ์และความชำนาญ ถ่ายทอดผ่านสื่อหรือวิธีการที่แต่ละคนมีความถนัดแตกต่างกัน จนกลายเป็นศิลปกรรมแขนงต่างๆ ดังกล่าวมาแล้ว

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.2.4 การออกแบบนิทรรศการ

การออกแบบนิทรรศการเป็นการจัดองค์ประกอบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องให้สอดคล้องซึ่งกันและกันทั้งที่เป็นเนื้อหาเรื่องราว วัสดุอุปกรณ์ รูปแบบ งบประมาณ สถานที่ และลักษณะธรรมชาติของผู้ชมกลุ่มเป้าหมาย

6.2.5 วัตถุประสงค์ของการออกแบบนิทรรศการ

- (1) เพื่อสร้างความสนใจให้ผู้เข้าชมได้รับความรู้และประสบการณ์ใหม่ๆ
- (2) เพื่อเป็นการดึงดูดความสนใจให้ผู้เข้าชมได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร
- (3) สร้างประสบการณ์ใหม่ๆ ให้ดูแปลกตาและน่าทึ่ง
- (4) เพื่อสร้างสรรคส์สื่อต่างๆ ให้เนื้อหากระชับ สวยงาม เข้าใจง่าย

6.2.6 หลักการออกแบบในการจัดนิทรรศการ

(1) ความเป็นเอกภาพ

เอกภาพ (unity) หมายถึง ผลรวมขององค์ประกอบที่อยู่ร่วมกันได้อย่างเหมาะสมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน แสดงให้เห็นถึงความเป็นหน่วยเป็นกลุ่มเป็นก้อนเป็นเรื่องเดียวกัน มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันและกลมกลืนกัน นอกจากความเป็นเอกภาพจะสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีแล้วยังช่วยในการสื่อความหมายให้ผู้ชมเข้าใจสาระได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย

ประโยชน์ของความเป็นเอกภาพในนิทรรศการ มีประโยชน์ทั้งต่อผู้จัดและผู้ชมหลายประการคือ ป้องกันความสับสนและความเข้าใจผิด สะดวกในการจัดการและดำเนินงาน มีจุดเด่นเป็นลักษณะเฉพาะแตกต่างจากสิ่งแวดล้อมโดยรอบ เป็นการนำเสนอเนื้อหาที่ตรงกับวัตถุประสงค์ สามารถกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สามารถจำแนกปัญหาและอุปสรรคได้ชัดเจน

ปัจจัยที่ทำให้เกิดความเป็นเอกภาพ แสดงออกให้เห็นรูปแบบต่างๆ ดังตัวอย่าง เช่น

- ความใกล้ชิด (proximity)
- การซ้ำ (repetition)
- ความต่อเนื่อง (continuation)
- ความหลากหลาย (variety)
- ความกลมกลืน (harmony)

(2) ความสมดุล

ความสมดุล (balance) เป็นลักษณะการจัดองค์ประกอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ เพื่อให้ผู้ชมคล้อยตามโดยไม่รู้ตัว ความสมดุลช่วยให้ผู้ชมรู้สึกสบายไม่อึดอัดในขณะที่เข้าชมนิทรรศการ เพราะความสมดุลจะทำให้เกิดความรู้สึกพอดีและเหมาะสมกับเนื้อหา ความสมดุลในการออกแบบสื่อทัศนศิลป์ในนิทรรศการจะเป็นการถ่วงดุลขององค์ประกอบต่างๆ ให้ความรู้สึกว่ามีปริมาณขนาดหรือน้ำหนักของแต่ละด้านเท่าเทียมกัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

- ความสมดุลแบบสมมาตร คือความสมดุลที่มีลักษณะซ้ายขวาเท่ากันได้ ซึ่งเกิดจากการจัดวางองค์ประกอบต่างๆ ให้มีปริมาณขนาดน้ำหนักเท่ากันทั้งซ้าย ทั้งขวา เมื่อแบ่งครึ่งด้วยเส้นแกนสมมุติแนวตั้ง ความสมดุลลักษณะนี้ให้ความรู้สึก นิ่งเฉย มั่นคง แน่นอน จริงจัง มีระเบียบ วินัย ดังนั้นจึงมักจะใช้กับเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานราชการ เรื่องราวทางศาสนา การเมือง เป็นต้น

- ความสมดุลแบบอสมมาตร คือความสมดุลที่มีการจัดองค์ประกอบซ้ายขวาไม่เท่ากัน ไม่คำนึงถึงความเท่าเทียมของขนาดและปริมาณ แต่คำนึงถึงน้ำหนักที่ถ่วงดุลกันเป็นสำคัญ ให้ความรู้สึกแบบอสมมาตรให้ความรู้สึกเคลื่อนไหว ไม่นิ่งเฉย ตื่นเต้น เนื้อหาที่มีลักษณะอิสระ เป็นกันเอง ยืดหยุ่นได้ ไม่เคร่งเครียดมากนัก สนุกสนาน ผ่อนคลาย ความสมดุลแบบอสมมาตรจึงค่อนข้างเป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง เพราะเป็นแสดงออกถึงความมีอิสระและท้าทายในการออกแบบ

- ความสมดุลของสี สีเป็นสิ่งเร้าที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้โดยตรง สามารถถ่วงน้ำหนักให้เกิดความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตรและแบบอสมมาตร

- ความสมดุลของรูปร่าง สิ่งเร้าที่มีรูปร่างต่างกันจะสามารถกระตุ้นให้รู้สึกถึงความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตรและอสมมาตร

- ความสมดุลของน้ำหนักหรือความเข้มของสี
- ความสมดุลของพื้นผิว พื้นผิวของวัตถุที่มีลักษณะแตกต่างกันจะสามารถก่อให้เกิดความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตรและแบบอสมมาตร

- ความสมดุลของตำแหน่งและทิศทาง การจัดวางองค์ประกอบที่เป็นจุดเด่นในตำแหน่งหรือทิศทางของสายตาจะสามารถถ่วงดุลกับส่วนประกอบอื่นๆ ที่มีปริมาณมากกว่าได้ และก่อให้เกิดความสมดุลได้ทั้งแบบสมมาตรและแบบอสมมาตร

(3) การเน้น

การเน้น (emphasis) เป็นการเลือกทำให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของสิ่งเร้าในนิทรรศการนั้นๆ มีความเข้มโดดเด่นกว่าองค์ประกอบอื่นๆ ช่วยกระตุ้นให้ผู้ชมเกิดการรับรู้ที่นิทรรศการได้มากกว่า สิ่งแวดล้อมทั่วไป ทำให้ให้ผู้ชมรับรู้จุดที่เน้นได้ชัดเจนกว่าส่วนอื่นที่มีลักษณะเป็นปกติธรรมดา ซึ่งการเน้นให้เกิดจุดเด่นอาจต้องอาศัยองค์ประกอบศิลปะหลายอย่าง ได้แก่ สี แสงเงา พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีวิธีเน้นได้หลายวิธี

- การเน้นด้วยการตัดกัน หมายถึง การจัดองค์ประกอบสำคัญของแต่ละส่วนให้มีความเข้มต่างกันไปในทิศทางตรงกันข้ามจะสามารถดึงดูดความสนใจได้ดีขึ้น

- การเน้นด้วยการแยกตัวออกไป หมายถึง การจัดองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งแยกตัวออกไปจากกลุ่มองค์ประกอบส่วนใหญ่ ซึ่งรวมตัวกันอยู่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน องค์ประกอบที่แยกตัวออกไปจะกลายเป็นจุดเด่น สามารถเน้นให้เกิดความสนใจได้มากขึ้นเนื่องจากการได้รับการสนับสนุนจากองค์ประกอบที่รวมตัวกัน

- การเน้นเนื้อหาโดยรวม การจัดนิทรรศการโดยเน้นเนื้อหาภาพรวมทั้งหมด ไม่มีการเน้นจุดใดจุดหนึ่งเป็นจุดสนใจโดยเฉพาะ เนื่องจากองค์ประกอบทุกอย่างถูกจัดให้มี

เอกสารเรียนเอกสารที่ส่งมาเพื่อใช้ในการเรียนการสอนให้แก่นักเรียน เมื่อผู้จัดทำเนื้อหาเป็นฉบับเป็นต้นฉบับการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

คุณค่าต่อการรับรู้และการเรียนรู้พอๆ กัน เป็นการสร้างความคิดรวบยอด (concept) ของนิทรรศการ ให้เด่นชัดครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด การเน้นลักษณะนี้จะช่วยให้เนื้อหาของนิทรรศการมีความเป็นอันหนึ่งเดียวกันหรือมีเอกภาพ ไม่มีส่วนใดแปลกแยกไปจากส่วนรวม

- การเน้นให้เกิดจังหวะ คำว่า “จังหวะ” หมายถึงตำแหน่งของสิ่งเร้าที่ถูกจัดวางเป็นระยะๆ อาจถี่หรือห่างมีทิศทางเดียวกันหรือหลายทิศทาง ขนาดเดียวกันหรือแตกต่างกันหลายขนาด เป็นต้น การจัดองค์ประกอบที่มีลักษณะเดียวกันให้อยู่ในแนวเดียวกันอย่างเป็นระเบียบ จะทำให้รู้สึกจริงจังเคร่งเครียดไม่เป็นกันเอง แต่ถ้ากำหนดให้องค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งให้มีลักษณะผิดปกติหรือแปลกไปจากส่วนอื่น โดยการเปลี่ยนแปลงสี ขนาด รูปร่าง ทิศทางหรือตำแหน่งพื้นผิว ก็จะทำให้ผลงานนั้นมีจังหวะที่น่าสนใจมากขึ้น

- การเน้นโดยการจัดวางตำแหน่ง การจัดองค์ประกอบให้อยู่ในตำแหน่งที่เหมาะสมและทำให้น่าสนใจด้วยเส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว เช่น การวางตำแหน่งให้มีทิศทางคล้ายตามกัน การวางตำแหน่งให้อยู่ตรงจุดรวมเส้นรัศมีโดยใช้เส้นนำสายตาไปยังส่วนสำคัญของภาพ

6.3 การจัดนิทรรศการ

6.3.1 ขั้นตอนการจัดนิทรรศการ

การวางแผนเป็นขั้นตอนแรกก่อนลงมือปฏิบัติงานทุกประเภท นับเป็นขั้นสำคัญที่สุดที่ส่งผลถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของแต่ละงานได้ การวางแผนที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีคำถามสำคัญที่ใช้ในการวางแผนทั่วไป 6 ประการ

(1) ประเภทและกิจกรรมของนิทรรศการ (what) คณะผู้ดำเนินงานต้องระบุชื่อหรือประเภทของกิจกรรมนั้นๆ ให้ชัดเจน เช่น การจัดนิทรรศการ การรณรงค์ การจัดมหกรรม ฯลฯ

(2) วัตถุประสงค์ของการจัดนิทรรศการ (why) เมื่อกำหนดว่าจะทำกิจกรรมอะไร ควรคำนึงถึงวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายในการจัดกิจกรรมนั้นเป็นสำคัญ เช่น การจัดจุดนิทรรศน์แสดงสินค้าเพื่อส่งเสริมการขาย การจัดนิทรรศการวันมาฆบูชาเพื่อการส่งเสริมพุทธศาสนา เป็นต้น

(3) สถานที่จัดนิทรรศการ (where) สถานที่หรือบริเวณอยู่ที่ไหน ห่างไกลจากชุมชน กลุ่มเป้าหมายหรือไม่ การคมนาคมสะดวกมากน้อยเพียงใด โดยทั่วไปสถานที่จัดนิทรรศการที่ได้รับความนิยมจากผู้ชมกลุ่มเป้าหมายมักอยู่ไม่ห่างไกลมากนัก เนื้อหาบางเรื่องหากสามารถจัดในแหล่งชุมชนหรือบริเวณที่เป็นสถานที่ตั้งขององค์ความรู้นั้นได้ก็จะช่วยส่งเสริมการรับรู้และเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น

(4) ระยะเวลาในการจัดนิทรรศการ (when) กิจกรรมนั้นจะจัดขึ้นเมื่อใด อาจเป็นวันหยุดสุดสัปดาห์ วันเปิดอาคารใหม่ วันต้อนรับอาคันตุกะที่สำคัญ หรือจัดระหว่างวันหยุดเทศกาลต่างๆ

(5) ผู้จัดและกลุ่มเป้าหมายของนิทรรศการ (who) ใครคือผู้จัดหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัด คณะผู้จัดมีความสามารถและศักยภาพในการจัดเพียงใด ผู้ชมหรือกลุ่มเป้าหมายเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดนิทรรศการ มีอิทธิพลต่อการกำหนดองค์ประกอบอื่นๆ แทบทุกด้าน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปเผยแพร่โดยไม่ได้รับอนุญาต

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(6) วิธีจัดนิทรรศการ (how) เป็นคำถามสุดท้ายที่สำคัญที่สุดซึ่งจะนำไปสู่การลงมือปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพ เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบในเชิงบูรณาการทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตั้งแต่ขั้นแรกถึงขั้นสุดท้ายของการดำเนินงาน คำตอบควรแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ สอดคล้องกันของภาพรวมหรือความคิดรวบยอดของนิทรรศการกับกระบวนการในการเชื่อมมาปะติดปะต่อองค์ประกอบต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ

6.3.2 การตั้งวัตถุประสงค์

แสดงถึงความตั้งใจหรือเจตนาที่จะให้ผู้ชมได้รับประโยชน์โดยการเรียนรู้จากการชมหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมนิทรรศการแต่ละครั้ง การตั้งวัตถุประสงค์แสดงถึงจุดยืนและความชัดเจนและความเหมาะสมกับองค์ประกอบอื่นๆ จะช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทางที่ไปในทิศทางเดียวกันได้

6.3.3 กลุ่มเป้าหมาย

เป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดวัตถุประสงค์และกิจกรรมให้สอดคล้องกับธรรมชาติของความสนใจความถนัดและความสามารถในการเรียนรู้ของแต่ละบุคคล สิ่งที่ควรพิจารณาเกี่ยวกับผู้ชมกลุ่มเป้าหมายคือ เพศ, วัย, ระดับการศึกษา, ฯลฯ

6.3.4 ระยะเวลา

การกำหนดระยะเวลาในการจัดนิทรรศการแต่ละครั้งขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น รูปแบบของนิทรรศการ ความสำคัญของเนื้อหา วัตถุประสงค์ ความสะดวกในการดำเนินงานของคณะผู้จัดทำหากเป็นการจัดนิทรรศการชั่วคราวที่ดำเนินการโดยหน่วยงานรัฐ หรือ หน่วยงานเอกชน โดยทั่วไปนิยมจัดภายใน 3-5 วัน แต่ถ้าหากเป็นนิทรรศการเคลื่อนที่มักจะจัดภายใน 1-2 วัน ส่วนนิทรรศการถาวรซึ่งโดยมากจะจัดอยู่ในรูปลักษณะของพิพิธภัณฑ์ อาจจะใช้เวลาในการจัดเป็นปี

6.3.5 สถานที่

สถานที่ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการที่ควรพิจารณามี 2 ประเด็น

(1) **ทำเลที่ตั้ง** ตำแหน่งที่ตั้งไม่ควรอยู่ห่างไกลจากแหล่งชุมชนหรือกลุ่มเป้าหมายมากเกินไปหรือที่ทางเดินทางสัญจรลำบาก เพราะ ระยะทางที่ไกลและลำบากเกินไปผู้เดินทางมาเข้าชมจะเกิดประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อนิทรรศการนั้นๆ

(2) **บริเวณและขอบเขต** ที่ใช้ในการจัดนิทรรศการนั้นมีขอบเขตกำหนดไว้ชัดเจน การกำหนดขอบเขตความกว้าง ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง สถานที่ จำนวนผู้เข้าชม เรื่องราวที่สื่อสาร และควรมีบริเวณสำหรับให้ผู้เข้าชมได้นั่งพัก เพื่อชมนิทรรศการแบบผ่อนคลายจากการเดินชม

6.3.6 หลักการจัดการข้อมูลบนกำแพง

ในการจัดงานนิทรรศการมักต้องมีส่วนของเนื้อหาข้อมูลที่พิมพ์หรือติดลงบนกำแพงเพื่อประหยัดพื้นที่หรือเพื่อความสวยงามการจัดการกำแพงนิทรรศการให้ดูสื่อสารได้และมีความสวยงามน่าสนใจควรค่าแก่การชมและศึกษา โดยตามหลักดังนี้

- (1) ตัวอักษรจะต้องสูงไม่เกิน 2 เมตร
- (2) ตัวอักษรต้องไม่ต่ำกว่า 1 เมตร 20
- (3) ตัวอักษรส่วนเนื้อหาต้องมีความอ่านง่ายและชัดเจน
- (4) ห้ามใช้รูปภาพประกอบกับตัวอักษรซ้อนทับกัน
- (5) ตัวอักษรให้เหมาะสมไม่ควรเล็กเกินไปเพราะจะทำให้ผู้ชมอ่านยาก
- (6) ตัวอักษรต้องใช้ในการสื่อสารที่เข้าใจง่าย ผ่านการกลั่นกรองเนื้อหามาแล้ว
- (7) ควรจัดเรียงอย่างสวยงามและเหมาะสมโดยไม่ทำให้อ่านยากหรือสับสน
- (8) การจัดเรียงไปตามทิศทางเดินจะช่วยให้ผู้ชมเรียนรู้ข้อมูลอย่างเป็นระบบ
- (9) มีสิ่งตกแต่ง หรือ จอภาพมาประกอบบนกำแพงได้ แต่ไม่รบกวนตัวอักษร
- (10) การใช้กราฟฟิก, สี และองค์ประกอบศิลปะจะช่วยให้กำแพงดูน่าสนใจขึ้น
- (11) ควรคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เข้าชมว่าการศึกษาเราเป็นไปในทิศทางไหน

6.3.7 การใช้สื่อในนิทรรศการ

สื่อมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อตัวงานนิทรรศการ โดยเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของงานนิทรรศการ คือ สิ่งที่มาสนับสนุนให้ผู้ชมมีส่วนร่วมในงานนิทรรศการด้วยไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางสิ่งพิมพ์ หรือสื่อโซเชียล ด้วยความต้องการที่ให้ผู้ชมได้รับรู้ถึงข้อมูลคร่าวๆ ในนิทรรศการและสนใจที่จะมางาน โดยประกอบด้วยสื่อต่อไปนี้

(1) แผ่นใบปลิว (leaflets) ในงานนิทรรศการใช้แผ่นปลิวได้หลายโอกาสเริ่มตั้งแต่การประชาสัมพันธ์งานนิทรรศการและให้ข้อมูลเนื้อหาสาระคร่าวๆ แก่ผู้สนใจ เหมาะสำหรับกลุ่มเป้าหมายจำนวนมากไม่เฉพาะเจาะจง

(2) โปสเตอร์ (poster) เป็นสื่อที่กระจายข่าวได้โดยการแจกหรือประกาศติดไว้ตามที่ต่างๆ เพื่อให้ผู้ที่พบทราบถึงการจัดงานของนิทรรศการนี้มีขนาดใหญ่กว่าใบปลิว และอยู่นานกว่า

(3) แผนภูมิ (charts) เป็นวัสดุกราฟฟิกที่มีองค์ประกอบเป็นสัญลักษณ์ รูปภาพ และตัวอักษรใช้ประกอบการบรรยายชี้แจงสรุปสาระสำคัญในนิทรรศการ สื่อแผนภูมิเหมาะกับเนื้อหาเกี่ยวกับขั้นตอนการเปรียบเทียบ กระบวนการการแสดงความสัมพันธ์ของข้อมูลข่าวสาร

(4) แผนภาพ (diagrams) เป็นทัศนวัสดุที่แสดงให้เห็นส่วนประกอบต่างๆ ของสิ่งของหรือของระบบงานด้วยภาพ เช่น การทำงานของลูกสูบรถยนต์ เป็นต้น

(5) แผนสถิติ (graphs) เป็นวัสดุที่เน้นการสื่อความหมายในเชิงปริมาณและตัวเลข แผนสถิติแต่ละเรื่องควรแจ้งที่มาของข้อมูลต่างๆ ให้ชัดเจนเพื่อสร้างความเชื่อถือ และเปิดโอกาสให้ศึกษาค้นคว้า ต่อไปได้ง่ายขึ้นด้วย เนื้อหาที่เหมาะสมกับสื่อแผนสถิติ ได้แก่ เนื้อหาที่เป็นข้อมูลเชิง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ปริมาณ การเปรียบเทียบข้อมูล ลักษณะต่าง ๆ การแสดงความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

(6) **หุ่นจำลอง (models)** เป็นทัศนวัสดุชนิดหนึ่งสร้างขึ้นเพื่อเลียนแบบของจริงมีลักษณะเป็น 3 มิติ แสดงสัดส่วนและสีสันทันเหมือนของจริงทุกประการ ใช้ในการถ่ายทอดความรู้ทดแทนของจริงในกรณีที่ของจริงมีข้อจำกัดไม่สามารถนำมาแสดงได้ เช่น การแสดงโครงสร้างลึกลับซับซ้อนภายใน ของบางอย่างมีขนาดเล็ก หรือใหญ่เกินไป บางอย่างมีอันตราย อยู่ไกลเกินไป บางอย่างสูญหายไปในอดีตสื่อหุ่นจำลองจึงมีประโยชน์ต่อ การเรียนรู้ของผู้ชมหลายประการ

(7) **ของจริง (real objects)** ได้แก่ สิ่งของที่มีสภาพเป็นของเดิมแท้ๆ ของสิ่งนั้น อาจเป็นสิ่งที่มืออยู่ตาม ธรรมชาติหรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น และอาจเป็นได้ทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิตผู้ชมสามารถรับรู้และเรียนรู้ของ จริงได้ด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ทำให้สามารถมองเห็น ได้ยิน ได้กลิ่น รส และได้สัมผัสกับบรรยากาศของจริงด้วยตนเอง

(8) **สื่อวัสดุอิเล็กทรอนิกส์ (electronics materials)** ได้แก่ สื่อที่ใช้กระแสไฟฟ้าในการทำงาน ส่วนใหญ่ใช้ประกอบกับเครื่องหรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ ตัวอย่างเช่น เทปวีดิทัศน์ เทปเสียง แผ่นซีดี เป็นต้น

6.4 การออกแบบกราฟิกสำหรับนิทรรศการ

6.4.1 สัญลักษณ์

ในเรื่องของการออกแบบสัญลักษณ์นั้น ผู้ออกแบบสามารถสร้างสรรค์รูปลักษณ์ขึ้นได้หลายระดับตามความสามารถของการรับรู้ทางสายตา และระดับสติปัญญาการเรียนรู้ของมนุษย์ ซึ่งผู้ออกแบบสามารถคิดทำให้ปรากฏออกมา และให้ผลต่อความรู้สึกต่อการรับรู้ในความหมายตั้งแต่วรรณ ถึงนามธรรมได้ แต่สัญลักษณ์ในนิทรรศการต้องคำนึงถึงหลักการต่อไปนี้

- (1) มีความเหมาะสมเข้ากับจุดประสงค์ของงาน
- (2) มีความเหมาะสมกับสิ่งที่เรานำเอาไปใช้
- (3) มีลักษณะพิเศษ ดึงดูด น่าสนใจ

6.4.2 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

โปสเตอร์เป็นสิ่งพิมพ์โฆษณาที่สื่อความหมายได้สะดวก และให้รายละเอียดได้ดีเหมาะสม ใช้พื้นที่ไม่มากในการโฆษณา โดยหลักการออกแบบโปสเตอร์ต้องคำนึงถึง

- (1) Concept ในการออกแบบโปสเตอร์
- (2) ใช้ถ้อยคำที่มีเนื้อหาชัดเจน เห็นได้ชัด
- (3) เสนอข่าวสารได้, คำพูดได้ใจความกระชับรัด และชัดเจน
- (4) เตือนใจลูกค้าเพื่อให้ทราบวัน เวลา สถานที่จัดงาน

- (5) ภาพประกอบที่ต้องการสื่อสาร, การจัดวางตัวอักษรที่สวยงามและเหมาะสม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้คัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.4.3 สัจฉิบัตร

สัจฉิบัตรคือ เอกสาร หรือหนังสือขนาดเล็กที่บอกถึงรายละเอียดต่างๆ ภายในงาน นิทรรศการประกอบด้วยเนื้อหา 3 ส่วน คือ

- (1) ส่วนต้น คือหน้าปก และ คำนำ หรือหน้าที่แนะนำ เกริ่นนำงานที่จัดขึ้น
- (2) ส่วนรายการ ที่จะบอกเกี่ยวกับรายละเอียดกิจกรรมภายในงาน
- (3) ส่วนท้ายเป็นส่วนที่นำส่วนประกอบอื่นๆ มาเพิ่มเติม เพื่อให้สมบูรณ์มากขึ้น

เช่น คำกล่าวของประธาน ความรู้ที่เกี่ยวข้อง หรือรายชื่อผู้จัดทำ เป็นต้น

6.5 ตัวอย่างนิทรรศการอ้างอิง

6.5.1 นิทรรศการ "I went to MoMA and..."

นิทรรศการ "I went to MoMA and..." ในนิวยอร์ก เป็นนิทรรศการที่เปิดโอกาสให้ผู้เข้าชมได้แบ่งปันเรื่องราวเกี่ยวกับวันของพวกเขาที่พิพิธภัณฑ์ MoMA โดยแผ่นข้อความนั้นจะถูกนำไปติดลงบนกำแพงเพื่อสร้างแรงบันดาลใจต่อไปจากข้อความนั้น

ภาพที่ 6.1 นิทรรศการ "I went to MoMA and..."

ที่มา : https://www.moma.org/explore/inside_out/2011/04/06/i-went-to-moma-and-a-collaboration/

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

6.5.2 นิทรรศการ "ชายหญิงสิ่งสมมุติ"

นิทรรศการ "ชายหญิงสิ่งสมมุติ" ณ มิวเซียมสยาม นิทรรศการที่ชวนทุกคนมาร่วมเปิดความคิด ร่วมเรียนรู้ว่าความหลากหลายทางเพศเป็นเรื่องของเราทุกคน ไม่จำกัดชั้นชน สีผิว ไม่ว่าจะเพศวิถีแบบไหน การได้เข้าใจ "ความหลากหลายทางเพศ" จะช่วยให้เราทบทวนและเท่าทันต่อความเป็นไปในชีวิตผู้คนร่วมสมัย เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างลอดอคติ ยอมรับและเคารพในเพศภาวะทั้งของตัวเอง และของคนอื่นมากขึ้น

ภาพที่ 6.2 นิทรรศการ "ชายหญิงสิ่งสมมุติ"

ที่มา : <https://www.dooddot.com/artrecap-gender-illumination-museum-siam/>

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 7

การวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น

7.1 แนวคิดของนิทรรศการ

จากการศึกษาข้อกฎหมายและสิทธิที่ถูกจำกัดของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย ทำให้ทราบถึงปัญหาความไม่เข้าใจและการเลือกปฏิบัติอันเกิดจากเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คือทัศนคติและค่านิยมที่ฝังรากลึกลงไปในสังคมมาอย่างยาวนาน ด้วยเหตุความไม่เท่ากันนี้ จึงเกิดเป็นแนวคิดในการออกแบบนิทรรศการสะท้อนความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย เพื่อต่อยอดถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์คนหนึ่งสมควรได้รับ อย่างไม่ต้องมีคำว่าเพศมาจำกัด

โดยนิทรรศการนี้จะนำเสนอถึงสิทธิทางกฎหมายที่มีต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ซึ่งไม่ได้รับสิทธิเท่าเทียมกับชายหญิง รวมทั้งการปลุกฝังเรื่องเพศและการเลือกปฏิบัติ ทั้งในสังคมการทำงานหรือแม้แต่ในสถาบันครอบครัวเองก็ตาม เพื่อแสดงให้เห็นว่าไม่มีความเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง

แนวคิด

Key word

limit (จำกัด)

นิทรรศการสะท้อนพื้นที่การมีอยู่ของกลุ่ม LGBT ในไทย
ซึ่งไม่ได้อิสระและเท่าเทียมอย่างที่ใครหลายคนคิด เพราะว่ามีข้อจำกัดอยู่

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.2 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายของนิทรรศการ คือ บุคคลทั่วไป อายุระหว่าง 15-60 ปี ไม่จำกัดเพศ เพราะต้องแสดงให้เห็นในสังคมเห็นว่า เรื่องนี้ไม่ใช่แค่เรื่องของคนที่ เป็น LGBT เท่านั้น แต่เป็นเรื่องที่ต้องเห็นใจและให้แรงสนับสนุนจากคนจำนวนมาก ซึ่งแรงสนับสนุนของคนที่ไม่ใช่ LGBT ก็สำคัญมากเหมือนกัน

กลุ่มพลังแรกคิดเป็น 30% คือพ่อแม่ที่อยู่ในช่วงอายุ 41-60 ปี ที่มีลูกเป็น LGBT เพราะว่าคนกลุ่มนี้จะเป็นพลังแรกๆ ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด และอาจเป็นแรงผลักดันเล็กๆ ที่ช่วยให้คนรุ่นใหม่หรือกลุ่มพลังหลัก ได้มีพลังใจและขับเคลื่อนสังคมไปในทิศทางที่ดีขึ้นได้

กลุ่มพลังหลัก คิดเป็น 70% อายุระหว่าง 15-40 ปี ที่ไม่ว่าจะเป็น LGBT เอง หรือคนที่มีเพื่อนเป็น LGBT ถ้าคนกลุ่มนี้มากพอจนพูดเป็นเสียงเดียวได้ว่า ถึงเวลาแล้วที่ประเทศต้องมีอะไรมาคุ้มครอง LGBT วันนั้นอาจเห็นการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ ที่ทำให้สังคมไทยเท่าเทียมได้อย่างแท้จริง

7.3 ขอบเขตของงาน

7.3.1 สัญลักษณ์ของนิทรรศการ

7.3.2 สื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์

- (1) โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์
- (2) คู่มือสำหรับเข้าชมงาน
- (3) บัตรสำหรับเข้าชมงาน
- (4) คลิปสัมภาษณ์

7.3.3 ภาพรวมแปลนนิทรรศการ

7.3.4 ภาพจำลองแสดงพื้นที่และการจัดวางข้อมูลในนิทรรศการ

7.3.5 ของที่ระลึก เสื้อ, หมวก, กระเป๋าผ้า

7.4 แนวทางการออกแบบ

แนวคิดหลักของการออกแบบนิทรรศการ เรื่อง การจำกัดสิทธิต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย มาจาก Key word ของคำว่า "จำกัด" โดยตีความเป็น Key visual ที่หลากหลายและแตกต่างกันทั้งหมด 3 แนวทาง โดยจะนำเสนอผ่านรูปภาพบรรยากาศ อารมณ์ หรือสไตล์ของแต่ละแนวทางนั้นๆ เพื่อแสดงให้เห็นและเข้าใจตรงกันว่างานออกแบบจะออกมาในแนวทางไหน ทั้งยังมีการคิดชื่อนิทรรศการที่แตกต่างในแต่ละแนวคิดย่อย ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.4.1 แนวทางที่ 1

(1) Mood board

เป็นการออกแบบจากแนวความคิดจำกัด โดยตีความเป็น Key visual ในลักษณะของการออกจากกรอบมาไม่หมด โดยในแนวทางนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถแสดงความเป็นตัวเองได้แล้ว แต่กลับถูกสังคมไทยตีกรอบจนออกมาได้ไม่หมด 100%

ภาพที่ 7.1 Mood board แนวทางที่ 1

ที่มา : www.pinterest.com

(2) ชื่อนิทรศการ | นอก[ก]รอบ

ชื่อนิทรศการจากแนวทางการออกแบบที่ 1 โดยตีความจาก Key visual ของการออกจากกรอบมาไม่หมด โดยชื่อนิทรศการนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศสามารถแสดงความเป็นตัวเองและออกจากกรอบของตัวเองมาแล้ว แต่กลับถูกสังคมไทยตีกรอบจนออกมาได้ไม่หมด โดยคำว่านอก[ก]รอบ มีวงเล็บในตัว ก หมายถึง การจำกัดความ เก่ง แกร่ง กล้า ของตัวผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศให้อยู่ในกรอบของสังคมนั่นเอง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.4.2 แนวทางที่ 2

(1) Mood board

เป็นการออกแบบจากแนวความคิดการจำกัด โดยตีความเป็น Key visual ในลักษณะของการมีเงื่อนไข โดยในแนวทางนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกสังคมตั้งเงื่อนไข, ข้อแม้, ข้อจำกัด ให้อยู่ในปทัสถานของสังคมจึงไม่ได้เป็นอิสระ 100%

ภาพที่ 7.2 Mood board แนวทางที่ 2

ที่มา : www.pinterest.com

(2) ชื่อนิทรศการ | เท่าเทียม

ชื่อนิทรศการจากแนวทางการออกแบบที่ 2 โดยตีความจาก Key visual ของการมีเงื่อนไข โดยชื่อนิทรศการนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกสังคมตั้งเงื่อนไข, ข้อแม้, ข้อจำกัด ให้อยู่ในปทัสถานของสังคมจึงไม่ได้เป็นอิสระและเท่าเทียมกับเพศชายหญิงอย่างแท้จริง โดยคำว่าเท่าเทียม ไม่ได้หมายถึงความเท่าเทียมจริงๆ แต่หมายถึง ความเท่าที่เป็นเพียงเรื่องเทียมเท่านั้น ซึ่งคำว่าเทียมยังสามารถอธิบายความมีตัวตนของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยได้ด้วย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

7.4.3 แนวทางที่ 3

(1) Mood board

เป็นการออกแบบจากแนวคิดการจำกัด โดยตีความเป็น Key visual ในลักษณะของ เขตกีดกัน โดยในแนวทางนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกสังคมนกีดกันให้อยู่ในพื้นที่ ที่เห็นว่าเหมาะสมตามเพศนั้นๆ จึงไม่ได้มีพื้นที่บนสังคม 100%

Mood Board

Danger
Prohibit
Confined
Can't touch

ภาพที่ 7.3 Mood board แนวทางที่ 3

ที่มา : www.pinterest.com

(2) ชื่อนิทรศการ | สมเพศ

ชื่อนิทรศการจากแนวทางการออกแบบที่ 3 โดยตีความจาก Key visual เขตกีดกัน โดยชื่อนิทรศการนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกสังคมนกีดกันให้อยู่ในพื้นที่ที่เห็นว่าเหมาะสมตามเพศนั้นๆ จึงไม่ได้มีพื้นที่บนสังคมอย่างแท้จริง โดยคำว่าสมเพศ มาจากการล้อเลียนเสียงของคำว่า สมเพศ ซึ่งเป็นการบวกรันของคำว่า เหมาะสม กับ เพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากแนวทางข้างต้น จึงสรุปได้ว่า แนวทางที่ 2 เป็นแนวทางที่สามารถนำเสนอแนวคิดการจำกัดเรื่องสิทธิทางกฎหมายต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศได้ดีที่สุด ทั้งยังมีความน่าสนใจด้วยตัวของ Key visual และแนวคิดย่อย จึงเลือกแนวทางนี้เพื่อนำไปพัฒนางานออกแบบต่อไป

7.5 เนื้อหาภายในนิทรรศการ

7.5.1 โซนที่ 1 | มีเสียงไม่มีสิทธิ์

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่แบ่งแยกเพศว่าเป็นเพศชาย เพศหญิง หรือผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ เพื่อให้ผู้ชมตระหนักถึงสิทธิของตัวเองและเคารพสิทธิของผู้อื่น แต่กระนั้น ในความเท่าเทียมทางเพศที่กฎหมายไทยได้ให้กับประชาชนกลับไม่ครอบคลุมถึงบุคคลทั้งหมด กฎหมายยังมีช่องว่างที่กีดกันกลุ่มคนบางพวกไม่ได้รับรับความเท่าเทียมในฐานะมนุษย์อย่างที่ควรจะเป็น โดยสรุปและแบ่งเนื้อหาดังนี้

(1) Timeline ความเท่าเทียมที่ปรากฏในกฎหมายไทย ส่วนนี้จะแสดงเส้นทางทางกฎหมายที่ให้สิทธิกับมนุษย์ทุกเพศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2450- ปัจจุบัน ซึ่งถ้าหากมองเพียงผิวเผินจะพบว่าเส้นทางนี้ให้ความเท่าเทียมกับทุกๆ คนแต่จะมีข้อขัดแย้งบางอย่างที่ซ่อนไว้โดยการกดปุ่ม “แต่” บน Interactive wall ก็จะทำให้เกิดความในสังคมจริงขึ้น

(2) สังคมไทยให้ความเท่าเทียมกับ LGBT หรือไม่ บทสัมภาษณ์ที่เชิญชวนให้คุณร่วมตั้งคำถามกับสังคมไทย โดยนำเสนอทัศนคติเกี่ยวกับความเท่าเทียมของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างตรงไปตรงมา สะท้อนคำถามตามชื่อนิทรรศการว่าจริงๆ แล้วสังคมเราให้ความเท่าหรือเทียม

(3) กำแพงเสียง คุณเป็นใครและมีสิทธิ์อะไรบ้างในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง กำแพงที่จะให้ผู้ชมได้เขียนระบายถึงสิทธิที่ตนสมควรได้รับแต่กลับไม่ได้ เพื่อสะท้อนว่าสังคมเราแม้มีกฎหมาย แต่ก็ยังกีดกันด้วยตัวของบุคคลเอง

7.5.2 โซนที่ 2 | เพศศึกษาไม่ศึกษาเพศ

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงเรื่องเพศในการศึกษาไทย เพื่อเป็นตัวสะท้อนความเข้าใจของคนไทยที่มีต่อมนุษย์ทุกเพศ รวมทั้งเรื่องของสิทธิและการเปลี่ยนแปลง โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนของผู้เรียน, ผู้สอน และตำรา ซึ่งจะช่วยให้ผู้เข้าชมฉุกคิดถึงกรอบความคิดแคบๆ ที่การศึกษาไทยได้สร้างภาพจำไว้ เพื่อให้เป็นไปตามบรรทัดฐานที่สังคมกำหนด โดยที่ถ้าใครไม่เป็นไปตามนั้นก็จะเป็นถือว่าผิดปกติและถูกจำแนก แบ่งแยก แยกต่างไปในทันที โดยสรุปและแบ่งเนื้อหา ดังนี้

(1) วิวัฒนาการของผู้เรียน มนุษย์เรารู้สึกถึงการเปลี่ยนแปลงภายในร่างกายและจิตใจอยู่ตลอดเวลา ดังนั้น คำว่าเพศจึงไม่เคยหยุดนิ่ง โดยในส่วนนี้จะนำเสนอถึงวิวัฒนาการเรื่องการแสดงออกในแต่ละช่วงวัย รวมทั้งพฤติกรรมบางอย่างที่ต้องคอยแอบซ่อนในตัวของผู้เรียน สิทธิในการใช้ชีวิตที่ต้องหลีกเลี่ยงหรือเป็นข้อห้าม ด้วยภาพจำของคำว่าเพศหญิงและชายในสังคมไทย

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า

ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(2) **ตอบคำถามตามตำราเรื่องเพศ** ส่วนนี้เป็นส่วนที่ให้ผู้เข้าชมได้ลองตอบคำถามตามความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศในสังคมไทย โดยตอบตามทัศนคติของแต่ละคนลงบนแผ่นกระดาน ซึ่งเมื่อเดินไปทางด้านหลังก็จะพบกับเฉลยที่ถอดข้อความจากบทเรียนมาให้ เพื่อตรวจคำตอบว่าจริงๆ แล้วทัศนคติของเราตรงกับตำราเรียน หรือตำราเรียนขัดแย้งเรื่องเพศกันแน่

(3) **ครูผู้สอนให้รู้ว่กะเทยเป็นครูไม่ได้** ในส่วนนี้จะแสดงคลิปเสียงของอาจารย์วิชาจิตวิทยาท่านหนึ่ง ซึ่งเคยเป็นประเด็นในโลกออนไลน์เมื่อช่วงต้นปี 2019 โดยคลิปเสียงนั้นแสดงถึงทัศนคติเรื่องเพศของอาจารย์ ว่กะเทยไม่สามารถเป็นครูได้ โดยมีกรณำบทสัมภาษณ์ของคุณครูที่เป็นบุคคลข้ามเพศมาย้ำคลิปเสียงอีกทีว่า กะเทยก็สามารถเป็นครูที่ดีได้เหมือนกัน

7.5.3 โชนที่ 3 | สร้างจุดยืนไม่มีที่ยืน

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงความเท่าเทียมในสังคมการทำงาน ทั้งปัญหาการถูกเลือกปฏิบัติในกลุ่มคนข้ามเพศ การรับสมัครบุคคลอื่นเกิดจากเพศ หรือใบสมัครที่โดนปฏิเสธด้วยเหตุแห่งการมีอัตลักษณ์เป็นบุคคลที่มีหลากหลายทางเพศ ซึ่งข้อค้นพบในลักษณะนี้ส่วนทางกับความก้าวหน้าของประเทศไทยที่ได้พัฒนากฎหมายเพื่อยุติการเลือกปฏิบัติ โดยนิทรรศการส่วนนี้จะชี้ให้เห็นตั้งแต่การประกาศการรับสมัครงาน การยื่นใบสมัคร และการสัมภาษณ์พิจารณาว่ามีความเท่าเทียมกับทุกเพศหรือไม่ ทั้งยังนำเสนอการกีดกันทางอาชีพ โดยสรุปและแบ่งเนื้อหาดังนี้

(1) **จุดยืนการทำงาน** สามจุดที่เราต้องผ่านก่อนการทำงาน ถูกจำลองลงมาในรูปแบบของจุดยืนแคบๆ เพื่อตอกย้ำถึงพื้นที่อันน้อยนิดของกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยที่ต้องเผชิญความไม่เท่าเทียมในสังคมการทำงานอย่างไม่รู้จบ

(2) **โอกาสในกรอบ interactive wall** นำเสนอภาพบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย แบ่งสัดส่วนตามโอกาสอาชีพที่เหมาะสมกับเพศ ตั้งแต่อาชีพที่มีโอกาสมากถึงน้อยโดยในแต่ละส่วนจะสามารถคลิกดูข้อความที่ซ่อนอยู่หลังภาพ ถึงเหตุผลเบื้องหลังในอาชีพนั้นๆ ที่แม้แต่อาชีพที่มีโอกาสมากก็ยังมี ความเหลื่อมล้ำทางเพศเหมือนกัน

7.5.4 โชนที่ 4 | คู่ชีวิตไม่มีสิทธิ์คู่กัน

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงนิยามใหม่ของคำว่า ครอบครัว โดยที่ไม่ได้ประกอบไปด้วยพ่อ-แม่-ลูก เพราะการมีครอบครัวไม่ได้จำกัดเฉพาะผู้หญิงกับผู้ชายเท่านั้น แต่ระหว่างชายกับชาย หรือหญิงกับหญิง ก็สามารถเป็นครอบครัวได้เหมือนกัน ซึ่งความแตกต่างอยู่ที่คู่รักชายหญิงมีทางเลือกว่าจะใช้ชีวิตแบบจดทะเบียนสมรส ในขณะที่คนรักเพศเดียวกันไม่มีโอกาสเลือกส่งผลให้คนรักเพศเดียวกันขาดสิทธิหลายอย่างที่พึงมีในฐานะคนครอบครัวเดียวกันไป โดยส่วนนี้จะพูดถึง พรบ. คู่ชีวิต ซึ่งจะเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างการจดทะเบียนสมรส สิทธิทางกฎหมายที่ได้และขาดหายไปอันก่อให้เกิดความไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งทำให้คู่ชีวิตเพศเดียวกันไม่มีสถานะใดๆ และไม่ได้รับความเป็นธรรมตามกฎหมาย โดยสรุปและแบ่งเนื้อหา ดังนี้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

(1) วงกตแห่งเพศ เส้นทางเขาวงกตที่เข้าได้ตามเพศกำเนิดเท่านั้น โดยกำแพงจะถูกเขียนถึงบทบาท หน้าที่ สถานะที่ถูกกำหนดด้วยเพศว่าควรเป็นอย่างไรจึงจะถูกต้องตามบรรทัดฐานที่สังคมได้กำหนดไว้ให้ โดยในเขาวงกตนั้นจะมีทางแยกทั้งหมด 2 ทางคือการแต่งงานเพศเดียวกันและเพศตรงข้าม ซึ่งทางออกของเขาวงกตนี้มีเพียงเส้นทางเดียวเท่านั้น คือ การแต่งงานกับเพศตรงข้าม

(2) สิทธิที่ไม่ควรคู่กัน ส่วนนี้จะเปรียบเทียบข้อแตกต่างระหว่างสิทธิจากการจดทะเบียนสมรสและสิทธิจากร่างพระราชบัญญัติชีวิต ที่ให้สิทธิไม่เท่าเทียมกัน ซึ่งสิทธิที่ยังไม่ได้รับนั้นสำคัญสำหรับการใช้ชีวิตคู่มากที่สุด

(3) แต่งงานเพศเดียวกันถูกกฎหมายในต่างประเทศ ในส่วนนี้จะรวมรายชื่อ 29 ประเทศที่คนรักเพศเดียวกันสามารถแต่งงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย เพื่อให้เกิดการตั้งคำถามว่าแล้วประเทศไทยจะเป็นหนึ่งในประเทศเหล่านั้นเมื่อไหร่

(4) ความรักในรูปสื่อ นำเสนอสื่อภาพยนตร์ ละคร ซีรีส์ที่กล่าวถึงความรักของผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงความเปิดกว้างเรื่องเพศในสังคม แต่ในความเป็นจริงมันไม่สวยงามเช่นนั้นด้วยเรื่องสิทธิและกฎหมายที่ไม่รองรับในปัจจุบัน

7.5.5 โชนที่ 5 | เปิดตัวไม่เปิดใจ

นิทรรศการส่วนนี้ได้นำเสนอเสียงของคนในสังคมมาร้อยเรียงให้ผู้เข้าชมได้อ่านและเกิดการขบคิดภายในใจ โดยนำเอาทัศนคติทั้งด้านบวกและด้านลบ ซึ่งอ้างอิงจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่ลงสำรวจมาโดยส่วนนี้ต้องการให้ผู้เข้าชมได้เข้าใจมุมมองของคนส่วนใหญ่ว่ามีความคิดเห็นต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างไร ทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้ชมได้ร่วมกันออกความคิดเห็นหรือฝากความรู้สึกติดค้างถึงผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอีกด้วย โดยสรุปและแบ่งเนื้อหาดังนี้

(1) เปิดตัว กำแพงส่วนนี้จะรายล้อมไปด้วยข้อความตัวอักษรที่เป็นทัศนคติบางส่วนจากคนในสังคมเพื่อให้ผู้ชมได้เข้าใจมุมมอง ความคิดเห็น และเกิดการตั้งคำถามว่าข้อความนั้นเป็นจริงอย่างที่ตนรู้สึกหรือไม่ หรือแท้จริงแล้วทัศนคติเราอาจไม่ตรงกัน จึงเกิดการแลกเปลี่ยน

(2) เปิดใจ ส่วนนี้จะเป็นส่วนที่รับบริจาคความคิดเห็นในรูปแบบของการอัดเสียง โดยจะแบ่งเป็นห้อง ให้ผู้เข้าชมได้ระบายสิ่งที่อัดอัน แบ่งปันประสบการณ์ หรือเปิดมุมมองทัศนคติใหม่ๆ ต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ ในประเด็นเรื่องความเท่าเทียมในสังคมไทย โดยจำกัดคนละ 3-5 นาที เพื่อให้ได้ใจความสำคัญและเป็นประโยชน์ในการต่อยอดต่อไป

(3) เท่าหรือเทียม ส่วนนี้เป็นทางออกของนิทรรศการ โดยให้ผู้เข้าชมได้ร่วมแสดงความคิดเห็นจากคำถาม "คุณคิดว่าในอนาคต สังคมไทยจะให้ความเท่าเทียมต่อกลุ่มผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริงหรือไม่" โดยให้ผู้ชมติดสติ๊กเกอร์ระหว่างคำตอบ "เท่า" หรือ "เทียม"

บทที่ 8

การออกแบบและพัฒนาแบบร่าง

8.1 การออกแบบ Corporate identity ของนิทรรศการ

8.1.1 การออกแบบสัญลักษณ์ของนิทรรศการ

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเบื้องต้น สรุปได้ว่า จะใช้แนวทางการออกแบบที่ 2 คือ การออกแบบนิทรรศโดยตีความจาก Key visual ของการมีเงื่อนไข โดยในแนวทางนี้ต้องการสื่อว่า ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศถูกสังคมตั้งเงื่อนไข, ข้อแม้, ข้อจำกัด ให้อยู่ในทัศนคติของสังคมจึงไม่ได้เป็นอิสระ 100% โดยในแนวทางนี้มีชื่อนิทรรศการว่า "เท่าเทียม" ซึ่งสามารถออกแบบสัญลักษณ์ย่อยได้อีก 3 แนวทางดังนี้

แนวทางที่ 1

การออกแบบสัญลักษณ์ "เท่าเทียม" ที่นำเอาลักษณะของชั้นบันไดมาผสมผสานกับเครื่องหมายเท่ากับ (=) เพื่อสื่อว่า ความเท่าเทียมมีระดับของมันเหมือนชั้นบันได ซึ่งเรื่องเพศเหมือนกับบันไดคนละชั้น สิทธิไม่เคยเท่าเทียมกัน เพราะไม่มีบันไดที่เท่ากันจริงๆ

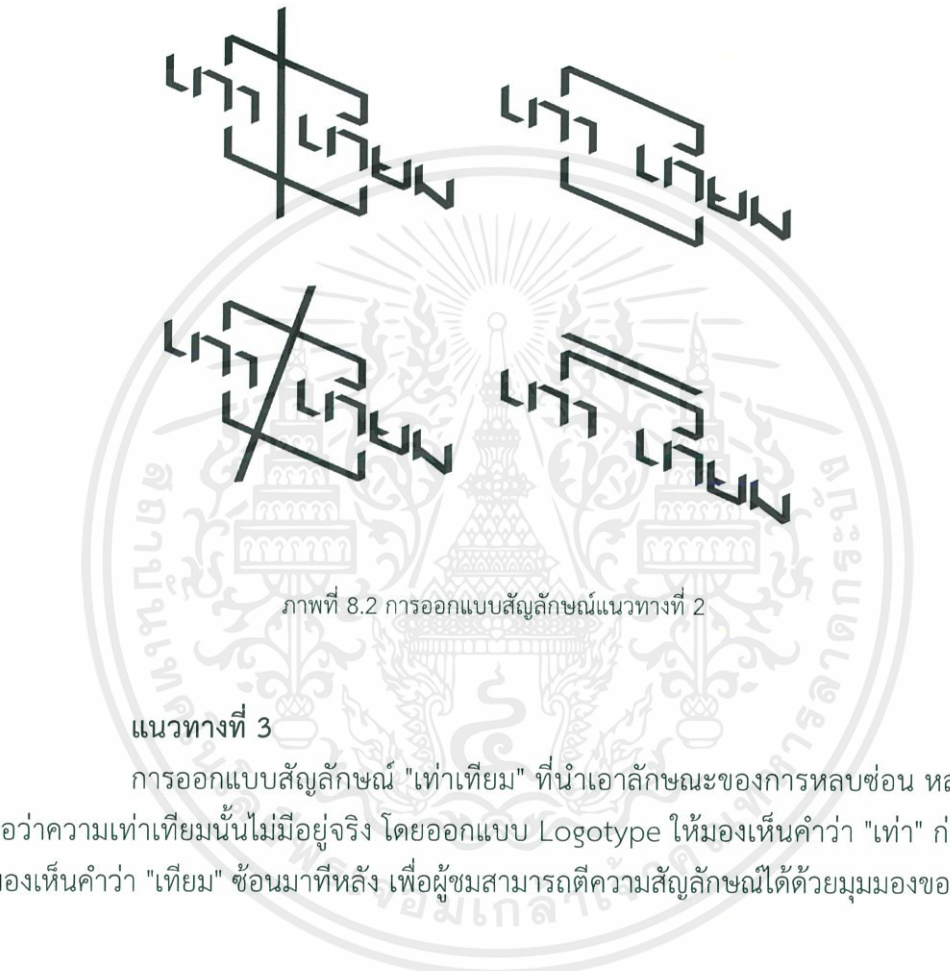

ภาพที่ 8.1 การออกแบบสัญลักษณ์แนวทางที่ 1

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

แนวทางที่ 2

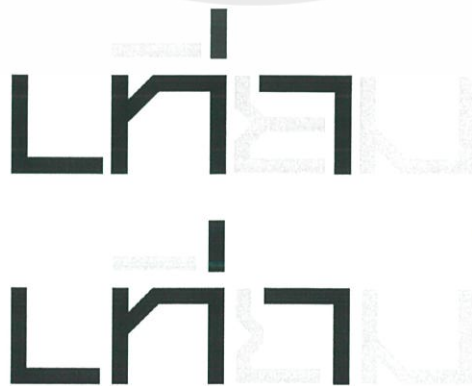
การออกแบบสัญลักษณ์ "เท่าเทียม" ที่นำเอาลักษณะความถ่วงกันของคันชั่งซึ่งเป็นสัญลักษณ์ของกฎหมายมาออกแบบ เพื่อสื่อว่า กฎหมายไม่ได้ให้ความเท่าเทียมกับชายหญิงและผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริง ด้วยลักษณะของสัญลักษณ์ที่ถ่วงกันเหมือนคันชั่งที่ไม่สมดุล

ภาพที่ 8.2 การออกแบบสัญลักษณ์แนวทางที่ 2

แนวทางที่ 3

การออกแบบสัญลักษณ์ "เท่าเทียม" ที่นำเอาลักษณะของการหลบซ่อน หลอกตา เพื่อสื่อว่าความเท่าเทียมนั้นไม่มีอยู่จริง โดยออกแบบ Logotype ให้มองเห็นคำว่า "เท่า" ก่อนแล้วค่อยมองเห็นคำว่า "เทียม" ซ้อนมาทีหลัง เพื่อผู้ชมสามารถตีความสัญลักษณ์ได้ด้วยมุมมองของตัวเอง

ภาพที่ 8.3 การออกแบบสัญลักษณ์แนวทางที่ 3

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

จากการออกแบบสัญลักษณ์ทั้ง 3 แนวทาง พบว่า การออกแบบสัญลักษณ์ในแนวทางที่ 1 และ 2 มีข้อผิดพลาดในเรื่องพื้นที่และรูปทรงของตัว Logotype ไม่ได้เท่าที่ควร ทั้งยังมีสัญลักษณ์อื่นนอกเหนือจากชื่อนิทรศการมารวมด้วย ทำให้ยากต่อการสื่อสารเพราะอ่านยากเกินไป จึงเลือกนำสัญลักษณ์แนวทางที่ 3 มาพัฒนาต่อ เพราะมีความน่าสนใจกว่าและยังสามารถนำไปต่อยอดให้กลายเป็นระบบของกราฟิกในนิทรศการต่อไปได้

โดยนำสัญลักษณ์ด้านล่างของภาพที่ 8.3 มากำหนดสีและรูปแบบการใช้ ซึ่งในคำว่า "เทียม" จะเลือกใช้สีเทาหรือสีรุ้งที่มีการไล่สีในลักษณะของโฮโลแกรมเท่านั้น เพราะทำให้เกิด reflect ของความเป็น LGBT ได้ด้วยการสะท้อนแสงสีรุ้งนั่นเอง

ส่วนการออกแบบตัวอักษรมีการจัดวางในระบบกริดสี่เหลี่ยม ซึ่งสามารถนำรูปทรงสี่เหลี่ยมนั้นไปต่อยอดในการใช้ Corporate identity ต่อไปได้ เพราะสื่อถึงแนวความคิดการจำกัด

ภาพที่ 8.4 สัญลักษณ์ที่ถูกใช้งานจริงในนิทรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.1.2 การออกแบบชื่อและกราฟิกในส่วนของเนื้อหาบทบรรณาธิการ

จากการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลของแนวทางการออกแบบที่ 2 ในบทที่ 7.4.2 จึงได้นำคำว่า "เงื่อนไข" มาหาแนวทางการออกแบบกราฟิก เพื่อความเป็นอัตลักษณ์เดียวกันของนิทรรศการทั้งหมด โดย Graphic element นั้นถูกออกแบบให้มีความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาและชื่อโซน ซึ่งได้นำมาจากเครื่องหมายวรรคตอน ซึ่งเป็นเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ที่เขียนขึ้นเพื่อใช้ประกอบการเขียนอักษรในภาษาหนึ่งๆ มีกฎเกณฑ์การใช้ เหมาะสมกับรูปแบบของนิทรรศการเท่าเทียมที่นำเสนอเนื้อหาทางด้านกฎหมายและเน้น Typography เป็นหลัก โดยสรุปการใช้ได้ดังนี้

โซนที่ 1 | มีเสียงไม่มีสิทธิ์

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงด้านกฎหมายเป็นหลัก ทั้งยังมีส่วนของคลิปบทสัมภาษณ์ที่ใช้เสียงและคำพูดในการสื่อสาร การออกแบบ Graphic element ในส่วนนี้จึงเลือกใช้เครื่องหมายอัฒประกาศ หรือเครื่องหมายคำพูด ซึ่งใช้เขียนสก๊าดข้างหน้าและข้างหลังของ ตัวอักษร คำ วลี หรือประโยคที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ ให้ดูแตกต่างจากข้อความที่อยู่รอบข้าง

“ มีเสียงไม่มีสิทธิ์ ”

ภาพที่ 8.5 สัญลักษณ์ชื่อโซนมีเสียงไม่มีสิทธิ์

โซนที่ 2 | เพศศึกษาไม่ศึกษาเพศ

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงเรื่องเพศศึกษาในการศึกษาไทย โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนของผู้เรียน, ผู้สอน และตำรา การออกแบบ Graphic element ในส่วนนี้จึงใช้เครื่องหมายสัญลักษณ์ ซึ่งเป็นการขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญหรือข้อความที่ควรสังเกตเป็นพิเศษ

เพศศึกษาไม่ศึกษาเพศ

ภาพที่ 8.6 สัญลักษณ์ชื่อโซนเพศศึกษาไม่ศึกษาเพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

โซนที่ 3 | สร้างจุดยืนไม่มีที่ยืน

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงความเท่าเทียมในสังคมการทำงาน ซึ่งเปรียบเสมือนจุดยืนในการใช้ชีวิตที่ต้องมีอาชีพในการตั้งตัว การออกแบบ Graphic element ในส่วนนี้จึงใช้เครื่องหมาย นขลิขิต หรือ วงเล็บ ใช้สำหรับคลุมข้อความที่ต้องการขยายหรืออธิบายจากข้อความอื่น ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองในวิชาชีพที่มักจะต้องมีคำอธิบายหรือเหตุผลในการมีอยู่ของ LGBT เสมอ

สร้างจุดยืน (ไม่มีที่ยืน)

ภาพที่ 8.7 สัญลักษณ์ชื่อโซนสร้างจุดยืนไม่มีที่ยืน

โซนที่ 4 | คู่ชีวิตไม่มีสิทธิ์คู่กัน

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงสถาบันครอบครัวที่ถูกต้องและเป็นไปตามบรรทัดฐานของสังคมไทย คือ ผู้ชายต้องแต่งงานกับผู้หญิงเท่านั้น การออกแบบ Graphic element ในส่วนนี้จึงเลือกใช้เครื่องหมายดอกจัน ซึ่งใช้สำหรับเน้นส่วนที่สำคัญหรือใช้อธิบายข้อความเชิงอรรถ เพราะมีเงื่อนไขการแต่งงานเพศเดียวกันก็มีเงื่อนไขในเรื่องของสิทธิที่ไม่ได้รับเช่นเดียวกัน

คู่ชีวิต* ไม่มีสิทธิ์คู่กัน

ภาพที่ 8.8 สัญลักษณ์ชื่อโซนคู่ชีวิตไม่มีสิทธิ์คู่กัน

โซนที่ 5 | เปิดตัวไม่เปิดใจ

นิทรรศการส่วนนี้กล่าวถึงทัศนคติของคนในสังคม โดยเปิดพื้นที่เล็กๆ ให้ผู้เข้าชมได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสิทธิความเท่าเทียมในปัจจุบัน การออกแบบ Graphic element ในส่วนนี้จึงเลือกใช้เครื่องหมายปรัศนี หรือเครื่องหมายคำถาม เพื่อให้เกิดการขบคิดและตั้งคำถามในใจ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เปิดตัวไม่เปิดใจ

ภาพที่ 8.9 สัญลักษณ์ชื่อโซนเปิดตัวไม่เปิดใจ

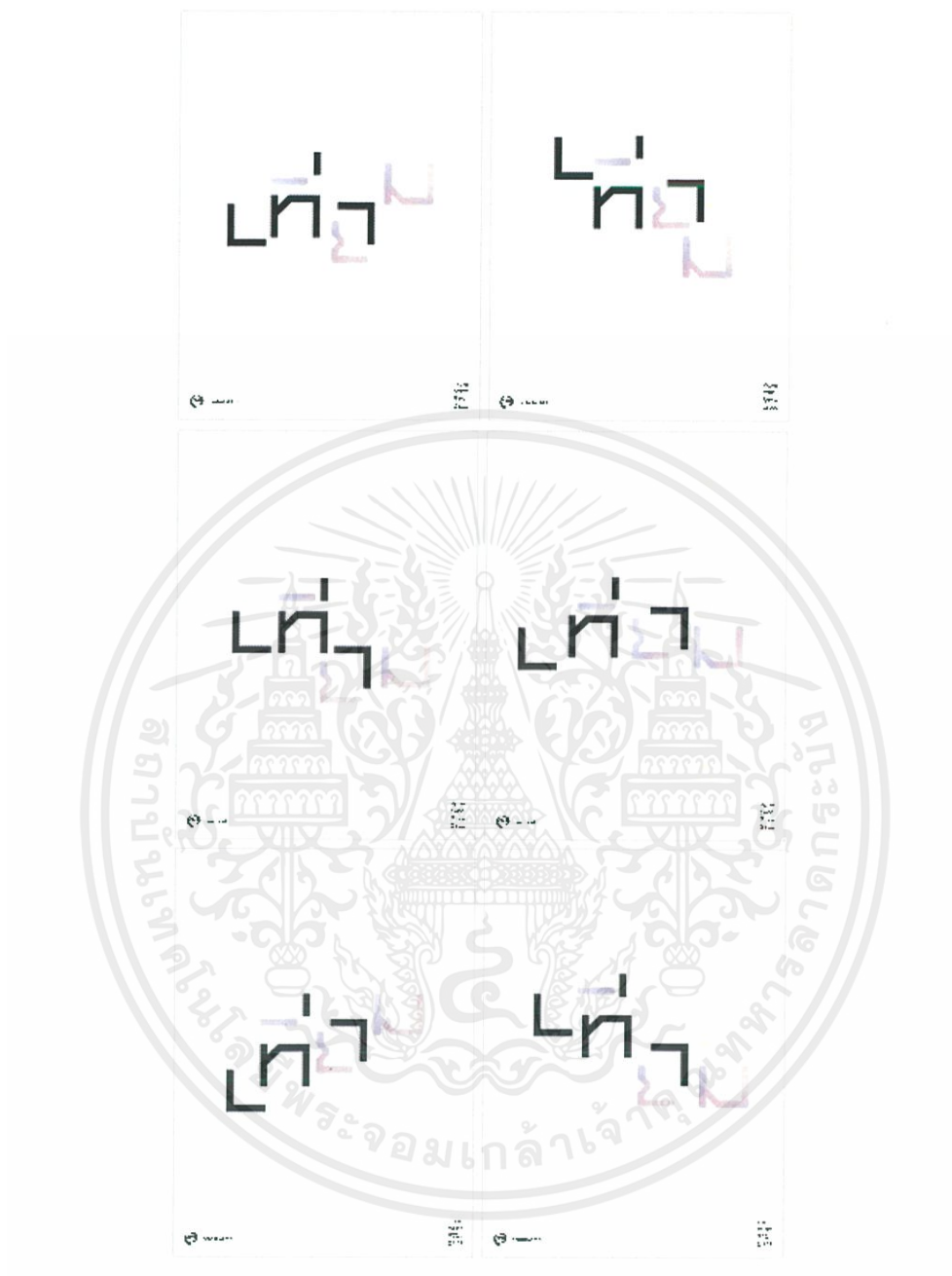
8.1.3 การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

ด้วยรูปแบบ Corporate identity ของนิทรรศการที่เน้นใช้ตัวอักษรเป็นหลักในการสื่อสาร การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์จึงมุ่งเน้นที่การจัดวางสัญลักษณ์นิทรรศการให้ลงตัวและเหมาะสม เพราะว่าตัวสัญลักษณ์นั้นมีความหมายแฝงและสามารถเล่นกับการสะท้อนของสีโฮโลแกรมได้อยู่แล้ว จึงต้องการให้โปสเตอร์มีพื้นที่ว่างมากที่สุดเพื่อให้ผู้ชมพุ่งจุดสนใจไปที่สัญลักษณ์โดยตรง

ภาพที่ 8.10 การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 1

จากการออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 1 มีข้อบกพร่อง คือ องค์ประกอบที่โล่งจนเกินไป เพราะการเว้นพื้นที่ว่างอย่างไม่มี ความหมาย การจัดวางที่เหมือนปกหนังสือมากกว่าโปสเตอร์ทำให้ขาดความน่าสนใจเวลาพิมพ์ตามขนาดจริง (50cm x 70cm) จึงได้มีการปรับเปลี่ยนพัฒนาแบบร่างของโปสเตอร์ตามข้อบกพร่อง นำไปสู่การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 2 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.11 การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 2

จากการออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 2 มีข้อบกพร่อง คือ องค์ประกอบที่โล่งจนเกินไป ไม่มีรายละเอียดของงาน วัน เวลา สถานที่ ทำให้ไม่ครบองค์ประกอบที่ควรจะเป็นสำหรับการออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ อีกทั้งการปรับเปลี่ยนสัญลักษณ์นิตยสารทำให้ความไม่เท่ากันเป็นเช่นนั้น เหมาะสำหรับการออกแบบภาพเคลื่อนไหวมากกว่าการนำมาใช้ในสื่อสิ่งพิมพ์ จึงได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาแบบร่างตามข้อบกพร่อง นำไปสู่การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 3 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.12 การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 3

จากการออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 3 มีข้อบกพร่อง คือ การใส่เนื้อหาของนิทรรศการที่มากเกินไป ทำให้ผู้เห็นทราบข้อมูลของนิทรรศการทั้งหมดจนเกิดความไม่น่าติดตาม และใช้เครื่องหมายไม่เท่ากับ (\neq) ผิดตามหลักการเขียน จึงได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนาแบบร่างตามข้อบกพร่อง นำไปสู่การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 4 ซึ่งถือเป็นครั้งสมบูรณ์

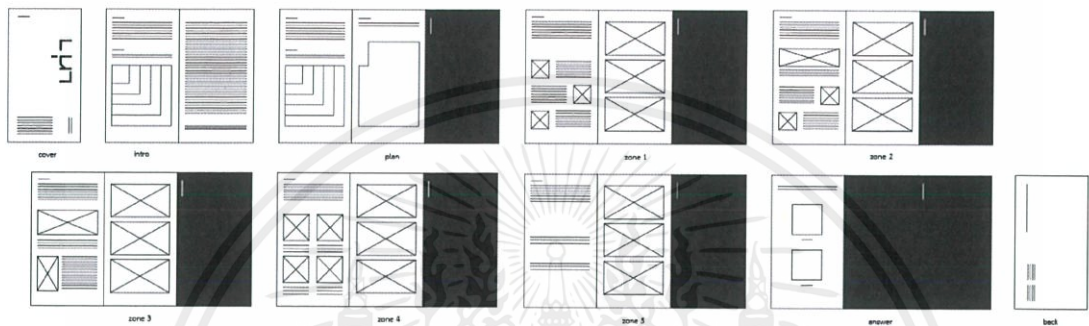

ภาพที่ 8.13 การออกแบบโปสเตอร์ประชาสัมพันธ์ครั้งที่ 4

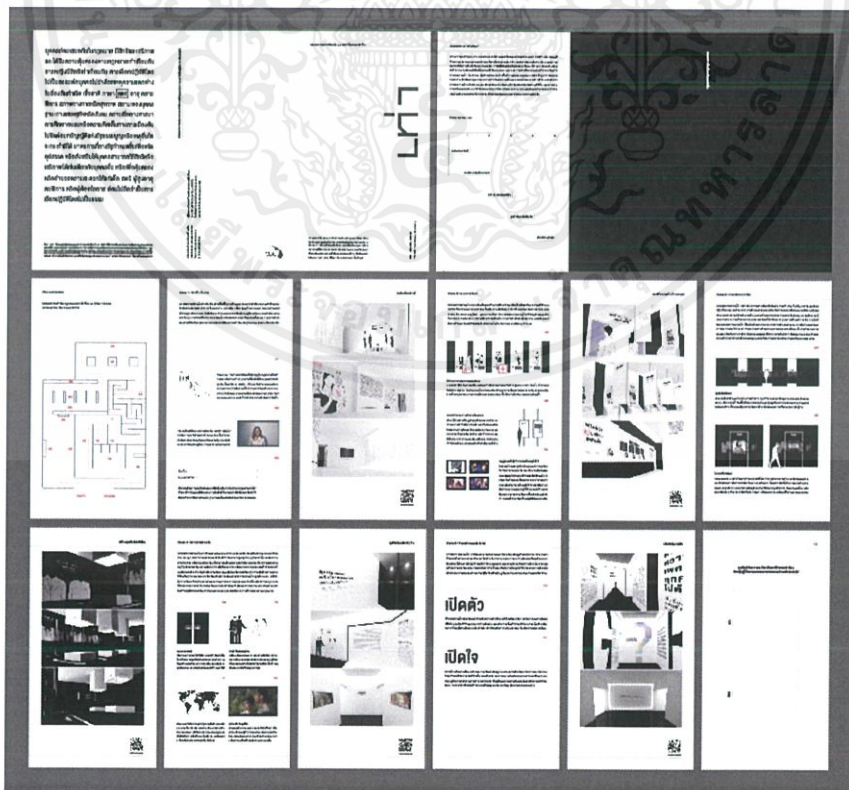
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.1.4 การออกแบบคู่มือสำหรับเข้าชมงาน

จากการรวบรวมเนื้อหาภายในนิทรรศการและการกำหนดวิธีการนำเสนอเบื้องต้นสรุปได้ว่า นิทรรศการเท่าเทียมแบ่งเนื้อหาออกเป็นทั้งหมด 5 ส่วน จึงได้มีการกำหนดจำนวนหน้าของคู่มือสำหรับเข้าชมงานให้สอดคล้องกับเนื้อหาโดยรวม และมีการ Sketch layout เพื่อดูทิศทางการออกแบบให้อยู่ในระบบกริดเดียวกันและสามารถสื่อสารเข้าใจง่าย โดยคู่มือมีขนาด 11cm x 20cm

ภาพที่ 8.14 การกำหนดจำนวนหน้าและ Sketch layout คู่มือสำหรับเข้าชมงาน

ภาพที่ 8.15 Layout จริงของคู่มือสำหรับเข้าชมงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.1.5 การออกแบบบัตรสำหรับเข้าชมงาน

บัตรสำหรับเข้าชมงานใช้เป็นเครื่องวัดจำนวนคนเข้าชมงาน โดยในบัตรแต่ละใบจะมีตัวเลขกำกับเพื่อสรุยอดของผู้เข้าร่วมทั้งหมด การออกแบบต้องคำนึงถึงความสวยงามและเป็นไปตามรูปแบบของ Corporate identity คือมีความน่าสนใจในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และน่าเก็บสะสม โดยการออกแบบนั้นเริ่มจากเลือกใช้วัสดุที่สอดคล้องกับสื่ออื่นๆ คือเลือกพิมพ์ลงบนกระดาษการ์ด อิงค์เจ็ทเมทัลลิกไฮโลกราฟิค 225 แกรม ซึ่งขนาดของนามบัตรจริงคือ 14cm x 6cm

ภาพที่ 8.16 กระดาษการ์ดอิงค์เจ็ทเมทัลลิกไฮโลกราฟิค 225 แกรม

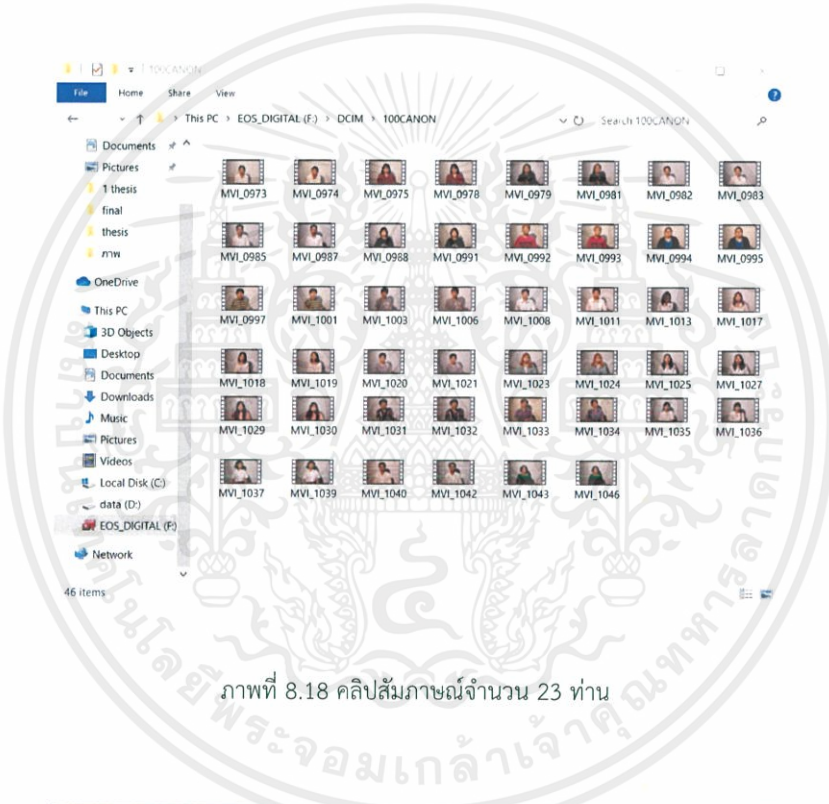

ภาพที่ 8.17 การออกแบบบัตรสำหรับเข้าชมงาน

จากแนวทางการออกแบบบัตรสำหรับเข้าชมงานข้างต้น สรุไปได้ว่า แนวทางที่ 2 หรือภาพทางมุมขวาด้านบนของภาพที่ 8.17 สามารถตอบโจทย์ทั้งเรื่องขององค์ประกอบและการนำเสนอได้ดีที่สุด จึงเลือกใช้แนวทางนี้มาพิมพ์บัตรสำหรับเข้าชมงานจริง เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.1.6 การถ่ายทำและตัดต่อคลิปสัมภาษณ์

คลิปสัมภาษณ์นี้มีวัตถุประสงค์ คือ เพื่อใช้ประชาสัมพันธ์และประกอบเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งในนิตยสาร โดยเนื้อหาส่วนนั้นจะอยู่ในบทที่ 7.5.1 ส่วนที่ (2) ซึ่งจะเชิญชวนให้ผู้เข้าชมมาร่วมตั้งคำถามเกี่ยวกับความเท่าเทียมต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย และเพื่อให้ได้เสียงจากสังคมรวมทั้งมุมมองที่หลากหลาย กลุ่มตัวอย่างที่เชิญมาร่วมสัมภาษณ์จึงเป็นอาสาสมัครที่อยากมาแลกเปลี่ยนและบอกเล่าทัศนคติของตนเอง โดยเป็นเพียงประชาชนคนธรรมดาทั่วไปและไม่จำกัดเพศของผู้ที่มาร่วมสัมภาษณ์ ซึ่งมีการถ่ายทำทั้งสิ้นจำนวน 23 ท่าน ก่อนนำมาคัดเลือกใหม่ในภายหลังเพื่อให้เหมาะสมกับเวลา 5-7 นาทีในคลิปสัมภาษณ์

ภาพที่ 8.18 คลิปสัมภาษณ์จำนวน 23 ท่าน

ภาพที่ 8.19 ตัวอย่างคลิปสัมภาษณ์จริง

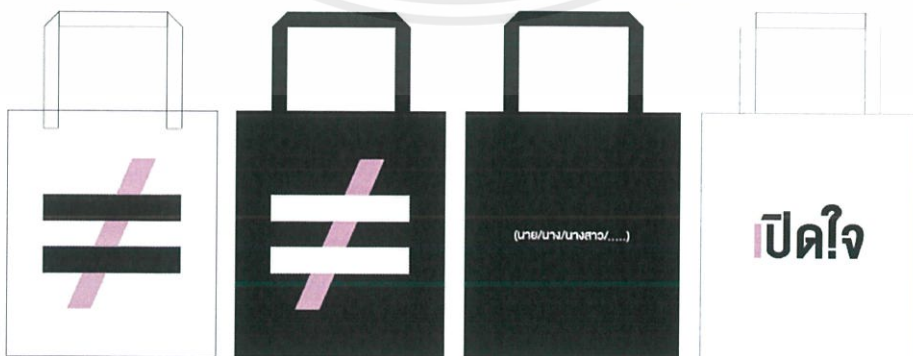
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

8.1.7 การออกแบบของที่ระลึก

ของที่ระลึกสำหรับใช้เป็นสื่อแฝงเพื่อรณรงค์สิทธิความเท่าเทียมทางเพศในสังคมไทย ประกอบไปด้วยเสื้อยืด, กระเป๋าผ้า และหมวกที่มีความเป็น Unisex โดยจะสกรีน/ปัก สัญลักษณ์ของ นิทรรศการ รวมทั้งในรูปของประโยค วลี และคำพูดที่ทำให้เกิดการสะกิดใจในประเด็นเรื่องเพศ ซึ่งจะ เริ่มจากการคิดคำและออกแบบลายที่มีการช่อนัยยะตามรูปแบบ Corporate identity จากนั้นจึงส่ง ร้านสกรีนด้วยเทคนิคและฟิล์มโฮโลแกรมพิเศษ

ภาพที่ 8.20 การออกแบบเสื้อยืดที่ระลึก

ภาพที่ 8.21 การออกแบบกระเป๋าผ้าที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไมออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เท่าเทียมแต่ไม่เท่ากัน

ความเท่าเทียมเรื่องเทียมเท่านั้น

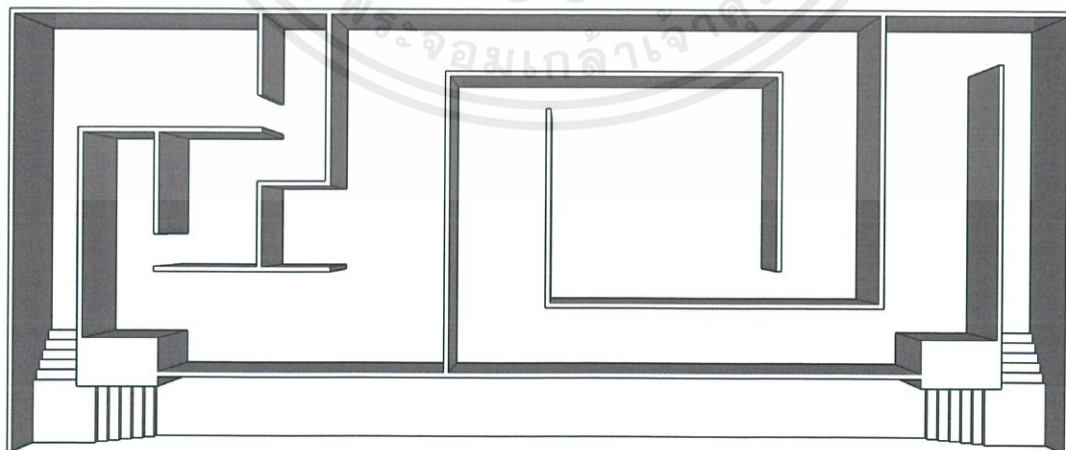

ภาพที่ 8.22 การออกแบบหมวกที่ระลึก

8.2 การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการและการจัดวางเนื้อหา

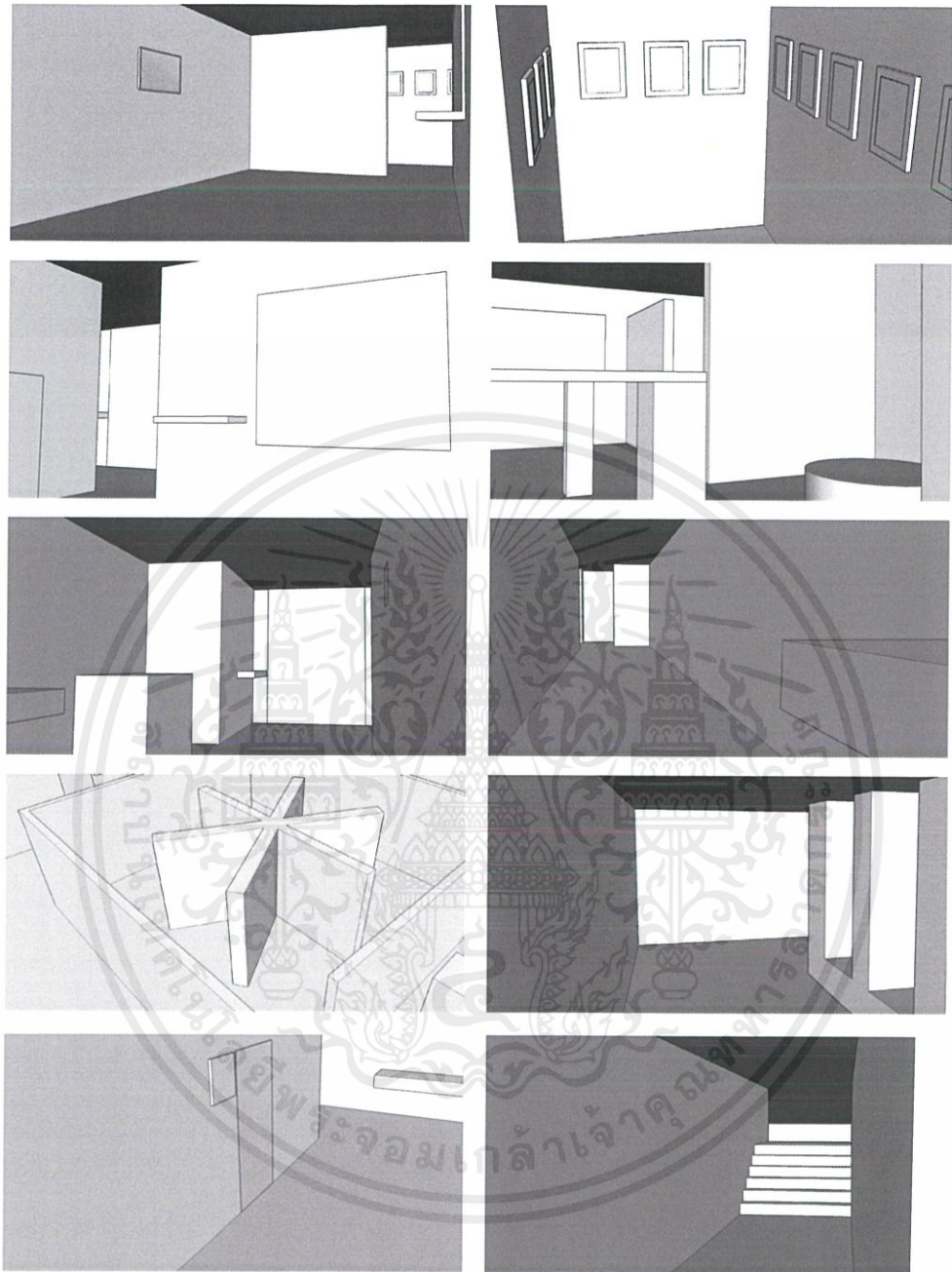
8.2.1 การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการ

นิทรรศการเท่าเทียมจัดอยู่ในประเภทของนิทรรศการชั่วคราว โดยกำหนดสถานที่จัดงานคือศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ (TCDC) ซึ่งการออกแบบพื้นที่ในแต่ละส่วนจะใช้เป็นรูปทรงสี่เหลี่ยมแคบๆ เพื่อนำเสนอแนวคิดของงานคือการถูก "จำกัด"

ภาพที่ 8.23 การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 1

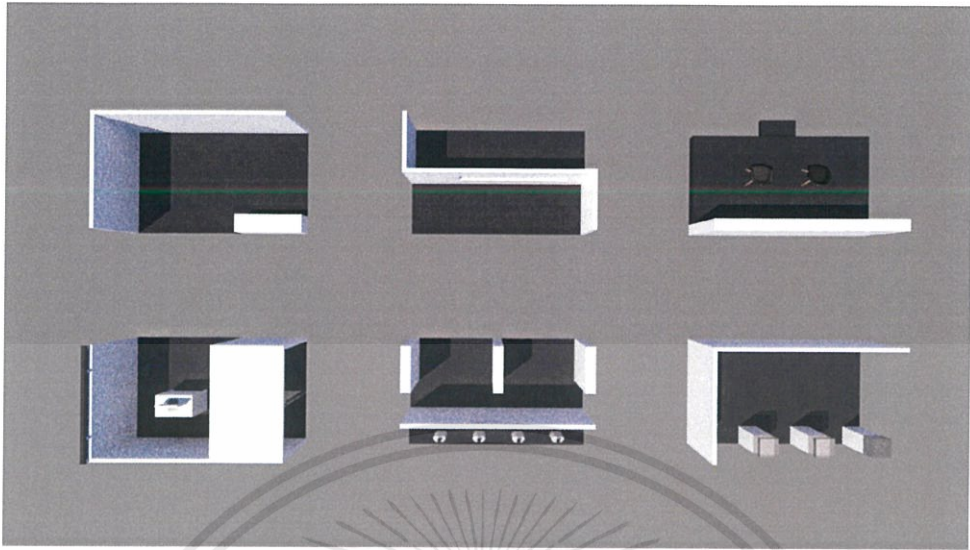
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

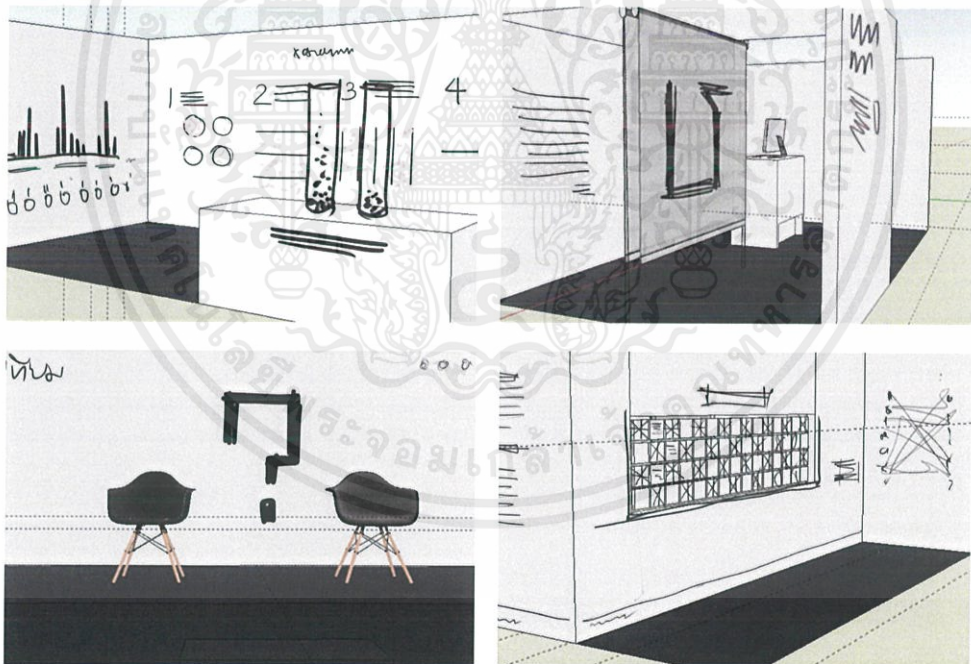
ภาพที่ 8.24 การออกแบบโครงสร้างภายในนิทรรศการครั้งที่ 1

จากการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 1 มีข้อบกพร่อง คือ เนื้อที่นิทรรศการ มีขนาดใหญ่เกินไป ทำให้ไม่สอดคล้องกับแนวคิดการถูกจำกัดที่กำหนดมาในตอนแรก อีกทั้งลักษณะ การเดินยังมีความสับสน ทำให้ผู้เข้าชมอาจรู้สึกเบื่อหน่ายและอยากออกจากนิทรรศการได้ตลอดเวลา จึงได้มีการเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ตามข้อบกพร่อง นำไปสู่การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 2

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

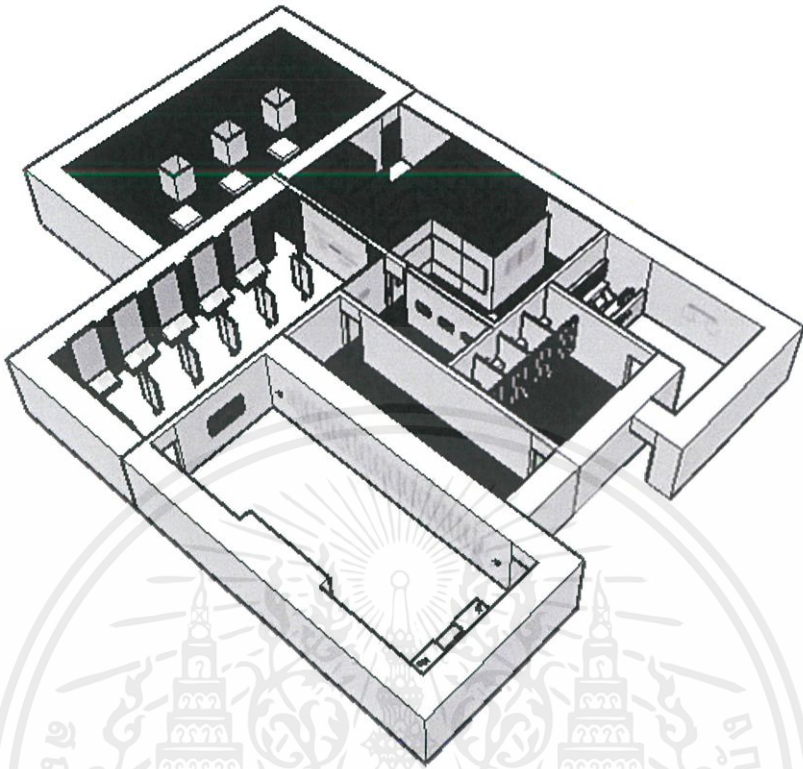

ภาพที่ 8.25 การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 2

ภาพที่ 8.26 การออกแบบโครงสร้างภายในนิทรรศการครั้งที่ 2

จากการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 2 มีข้อบกพร่อง คือ การเปิดพื้นที่โล่ง ในรูปแบบ Booth design ทำให้ผู้เข้าชมไม่สามารถกำหนดทิศทางการเดินได้ จนเกิดความสะเปะสะปะ จึงได้มีการเปลี่ยนโครงสร้างใหม่ตามข้อบกพร่อง นำไปสู่การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 3 เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.27 การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 3

จากการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 3 สรุปได้ว่า มีการแบ่งสัดส่วนพื้นที่ของห้องแต่ละโซนได้อย่างชัดเจนและลงตัว การใช้พื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับแนวคิดของนิทรรศการซึ่งเป็นไปตามรูปแบบของ Corporate identity อีกทั้งยังมีการเรียงลำดับทางเดินในแต่ละโซนได้อย่างเข้าใจง่ายและมีความน่าสนใจว่าการออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 1 กับ 2

ดังนั้น การออกแบบโครงสร้างนิทรรศการครั้งที่ 3 จึงเลือกเป็นแบบที่ถูกใช้งานจริงในนิทรรศการเท่าเทียม ก่อนจะนำไปต่อยอดการออกแบบกราฟิกและการจัดวางเนื้อหาต่อไป

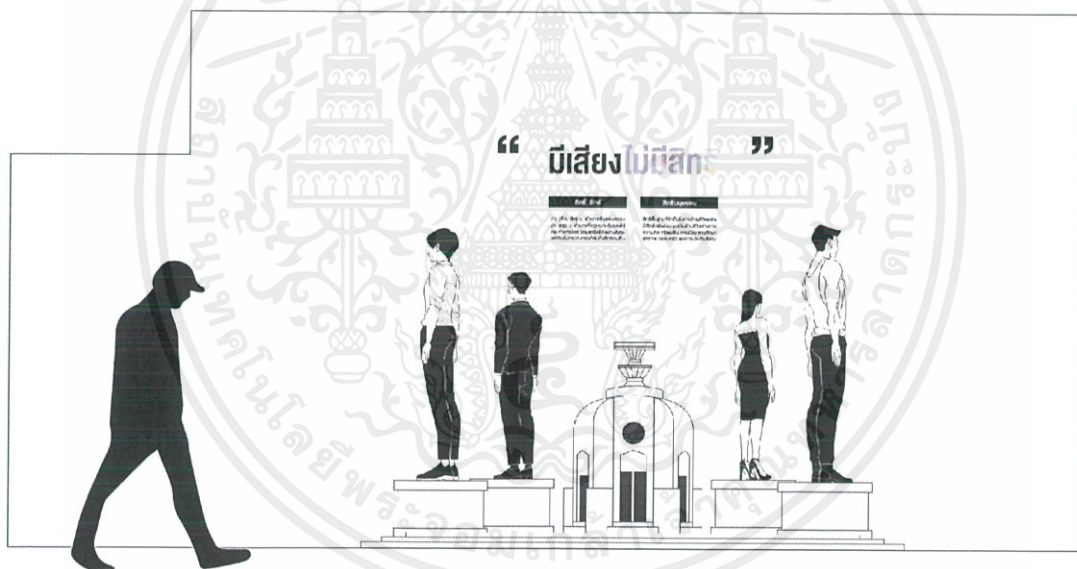
8.2.2 การออกแบบกราฟิกและการจัดวางเนื้อหา

ในส่วนของการจัดวางเนื้อหาจะนำเสนอความไม่เท่าเทียมในรูปแบบของความเท่ากัน ทั้งในระบบการจัดวางกริดให้อยู่ในกรอบสี่เหลี่ยม และมีการชอนนัยยะแฝงด้วยไฮโลแกรมตามรูปแบบของ Corporate identity นิทรรศการ มีการใช้ Graphic element เฉพาะในแต่ละโซนอย่างลงตัว โดยทางเข้าในแต่ละโซนจะมีชื่อโซน ภาพประกอบ คำ และความหมายที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในส่วนนั้น เพื่อให้ผู้เข้าชมได้รู้ว่าตัวเองเดินมาถึงส่วนไหนของนิทรรศการ ทั้งยังง่ายต่อการทำความเข้าใจอีกด้วย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

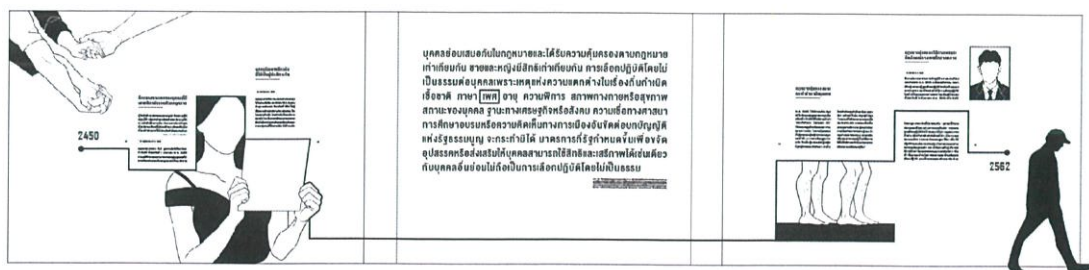
การจัดวางเนื้อหาในโซนที่ 1 ซึ่งกล่าวถึงสิทธิขั้นพื้นฐานที่มนุษย์ทุกคนควรได้รับอย่างเท่าเทียมกัน มีการใช้ Graphic element เป็นเครื่องหมายอัญประกาศ หรือเครื่องหมายคำพูด ซึ่งใช้เขียนสกัดข้างหน้าและข้างหลังของ ตัวอักษร คำ วลี หรือประโยคที่ต้องการเน้นเป็นพิเศษ ให้แตกต่างจากข้อความที่อยู่รอบข้าง โดยในนิทรรศการโซนนี้ได้ออกแบบภาพประกอบทางเข้าเป็นภาพคนยืนหันหลังให้กับรัฐธรรมนูญ แสดงถึงสิทธิที่ไม่ได้รับความเท่าเทียมอย่างแท้จริง (ภาพที่ 8.28)

การออกแบบกำแพง Timeline ความเท่าเทียมที่ปรากฏในกฎหมายไทย (ภาพที่ 8.29) มีการเล่าถึงข้อกฎหมายที่ทำให้ความเท่าเทียมทางเพศ โดยมีการซ่อนเนื้อหาเป็น Interactive wall คือ เมื่อกดปุ่มคำว่า "แต่" จะปรากฏภาพข้อขัดแย้งในกฎหมายไทย (ภาพที่ 8.30)

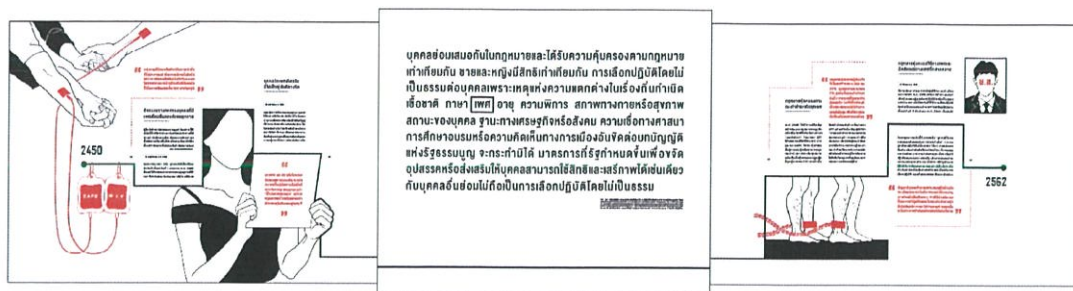
การออกแบบกำแพง "สังคมไทยให้ความเท่าเทียมกับ LGBT หรือไม่" (ภาพที่ 8.31) มีการเล่าทัศนคติผ่านบทสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นจึงให้ผู้เข้าชมได้เขียนถึงสิทธิของตัวเอง ลงบนกำแพงเสียงที่มีการออกแบบไว้ (ภาพที่ 8.32)

ภาพที่ 8.28 การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 1

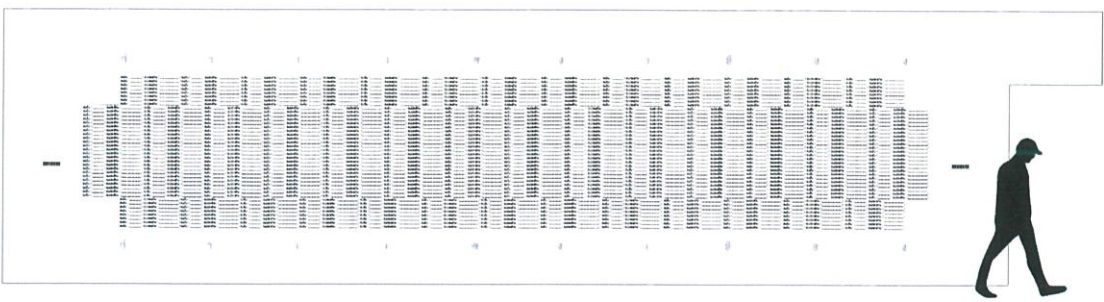
ภาพที่ 8.29 การออกแบบกราฟิก Timeline ความเท่าเทียมที่ปรากฏในกฎหมายไทย เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.30 การออกแบบกราฟิก Interactive wall ข้อขัดแย้งในกฎหมายไทย

ภาพที่ 8.31 การออกแบบกราฟิก สังคมไทยให้ความเท่าเทียมกับ LGBT หรือไม่

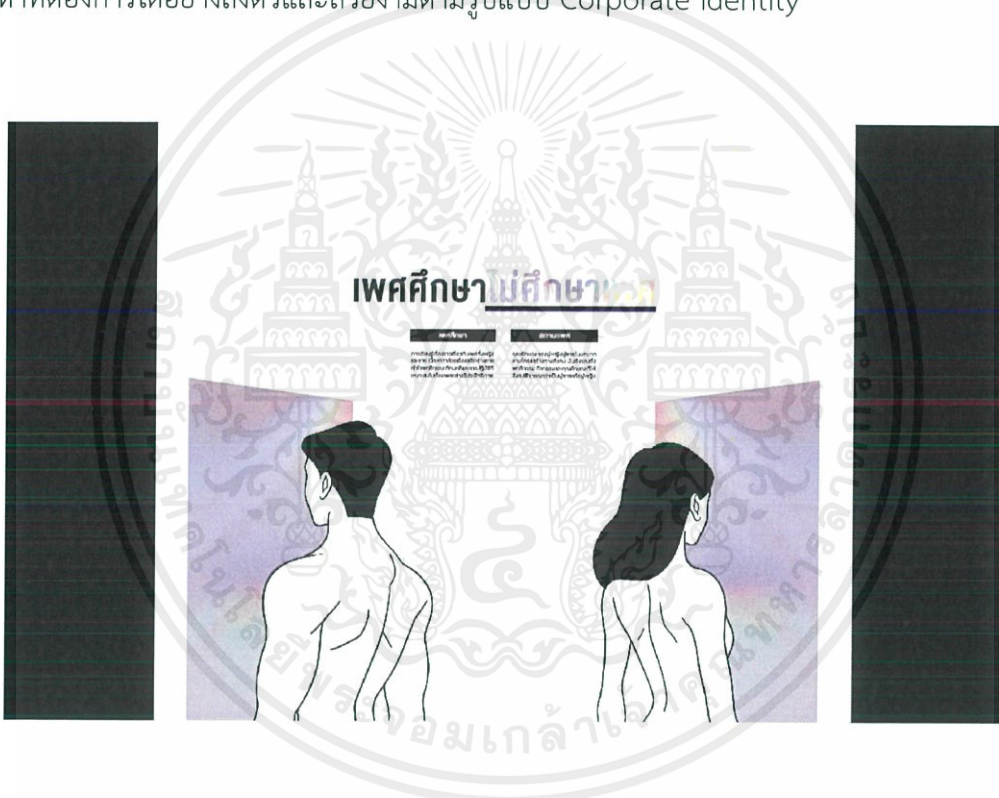

ภาพที่ 8.32 การออกแบบกราฟิก กำแพงเสียง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น มิอนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
 ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดวางเนื้อหาในโซนที่ 2 ซึ่งกล่าวถึงเรื่องเพศในการศึกษาไทย มีการใช้ Graphic element เป็นเครื่องหมายสัญลักษณ์ประกาศ คือการขีดเส้นใต้ข้อความสำคัญหรือข้อความที่ควรสังเกตเป็นพิเศษ สอดคล้องกับเนื้อหาที่เกี่ยวกับการปลูกฝังจิตสำนึกทางเพศในสังคมไทย โดยทางเข้าโซนที่ 2 นั้น ได้ออกแบบภาพประกอบเป็นภาพผู้ชายและผู้หญิงหันหน้าเขากันรอบช่องโฮโลแกรม แสดงถึงเรื่องเพศในการศึกษาไทยที่ถูกแบ่งออกเพียง 2 เพศเท่านั้น (ภาพที่ 8.33)

เนื้อหาภายในนิทรรศการส่วนนี้ถูกแบ่งออกเป็นทั้งหมด 3 ส่วน คือส่วนของผู้เรียน (ภาพที่ 8.34) ส่วนของตำราเรียนแบ่งออกเป็นการเรียนเรื่องเพศในประเทศไทย (ภาพที่ 8.35) และการศึกษาเรื่องเพศในต่างประเทศ (ภาพที่ 8.36) ส่วนของผู้สอน (ภาพที่ 8.37) ซึ่งสามารถสื่อสารถึงเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างลงตัวและสวยงามตามรูปแบบ Corporate identity

ภาพที่ 8.33 การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 2

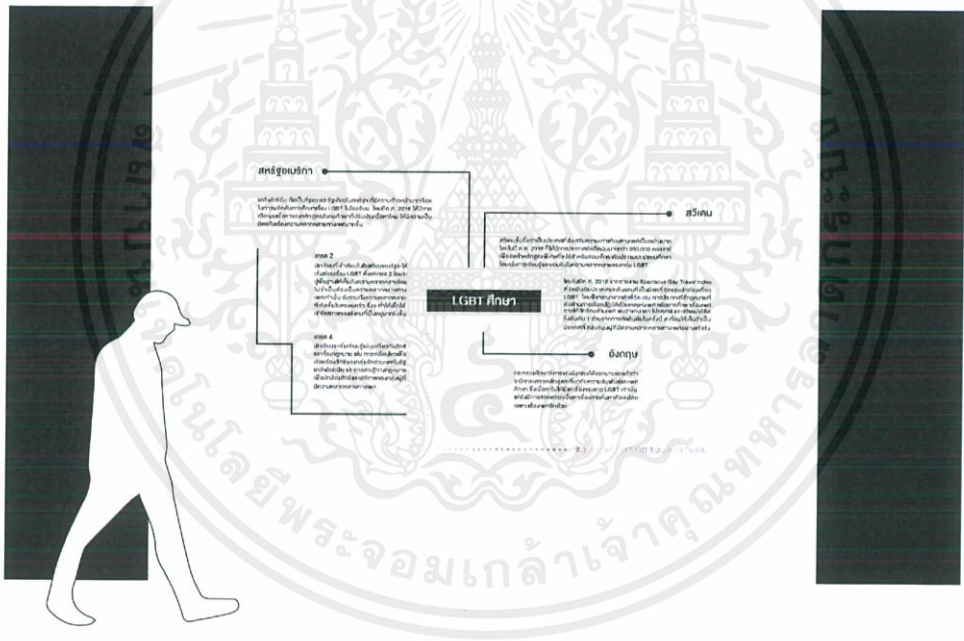

ภาพที่ 8.34 การออกแบบกราฟิก วิวัฒนาการของผู้เรียน

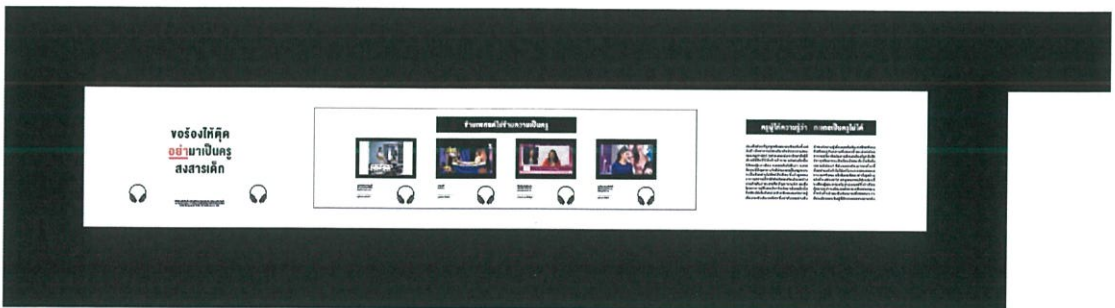
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.35 การออกแบบกราฟิก ตอบคำถามตามตำราเรื่องเพศ

ภาพที่ 8.36 การออกแบบกราฟิก LGBT ศึกษา

ภาพที่ 8.37 การออกแบบกราฟิก ครูผู้สอนให้รู้ว่าจะเหยเป็นครูไม่ได้

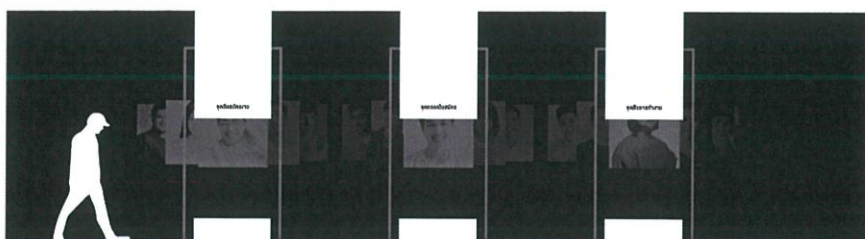
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดวางเนื้อหาในโซนที่ 3 ซึ่งกล่าวถึงความเท่าเทียมในสังคมการทำงาน มีการใช้ Graphic element เป็นเครื่องหมายลิขสิทธิ์ หรือ วงเล็บ ใช้สำหรับคลุมข้อความที่ต้องการขยายหรืออธิบายจากข้อความอื่น ซึ่งสะท้อนถึงมุมมองในวิชาชีพที่มักจะต้องมีคำอธิบายหรือเหตุผลในการมีอยู่ของ LGBT เสมอ โดยทางเข้าโซนที่ 3 ได้ออกแบบภาพประกอบเป็นภาพเครื่องแต่งกายสำหรับสวมใส่เป็นชุดยูนิฟอร์มช้อนสีโฮโลแกรมในบางส่วน แสดงถึงกฎเกณฑ์และกฎระเบียบที่ปิดกั้นเรื่องอัตลักษณ์ทางเพศในสังคมการทำงาน ต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย (ภาพที่ 8.38)

เนื้อหาภายในนิทรรศการส่วนนี้ชี้ให้เห็นถึงจุดยืนการทำงาน (ภาพที่ 8.39) นำเสนอตั้งแต่ขั้นตอนการประกาศการรับสมัคร การยื่นใบสมัคร และการสัมภาษณ์พิจารณา (ภาพที่ 8.41) ว่ามีความเท่าเทียมกับทุกเพศหรือไม่ ซึ่งข้อสรุปคือ ไม่เท่าเทียม บ่งชี้ให้เห็นว่าความเป็นจริงแล้วคนเลือกงานมันไม่แย่งเท่ากับงานที่เลือกเพศเองเสียอีก (ภาพที่ 8.42) แต่ผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศก็สามารถทำงานได้ โดยในนิทรรศการเท่าเทียมได้จัดอันดับสายงานตามโอกาสมาก-น้อยให้กับผู้ชมได้ลองเลื่อนภาพอ่านความในใจจากบุคคลจากสายงานนั้นๆ (ภาพที่ 8.43) ซึ่งการออกแบบกราฟิกสามารถสื่อสารถึงเนื้อหาที่ต้องการได้อย่างลงตัวและสวยงามตามรูปแบบ Corporate identity

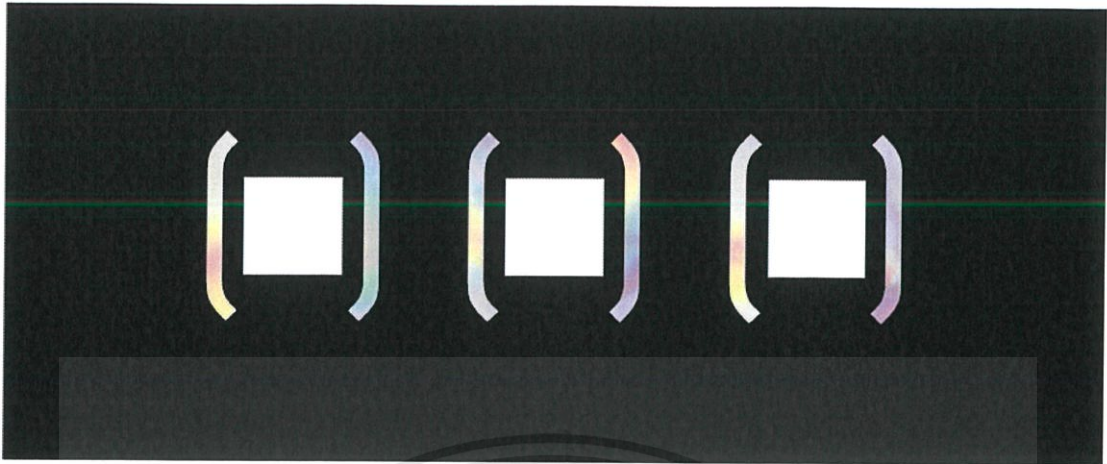

ภาพที่ 8.38 การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 3

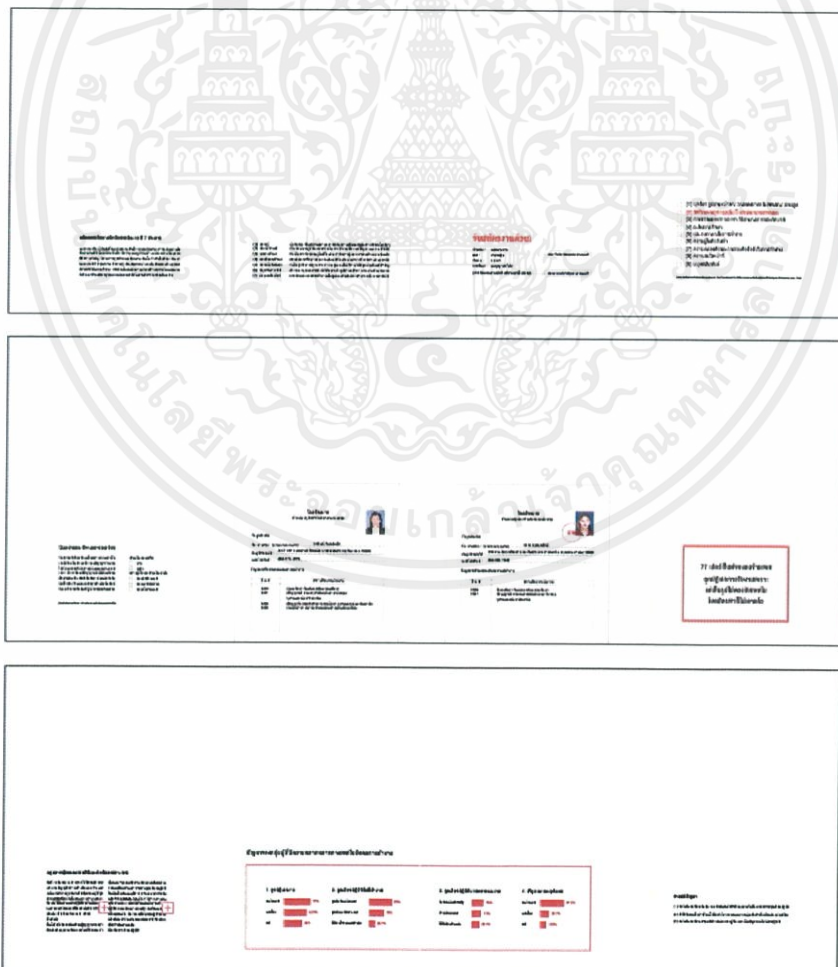

ภาพที่ 8.39 การออกแบบกราฟิก จุดยืนการทำงาน (ด้านนอก)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาค้นคว้าเท่านั้น เมื่อนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.40 การออกแบบกราฟิก จุดยืนการทำงาน (พื้น)

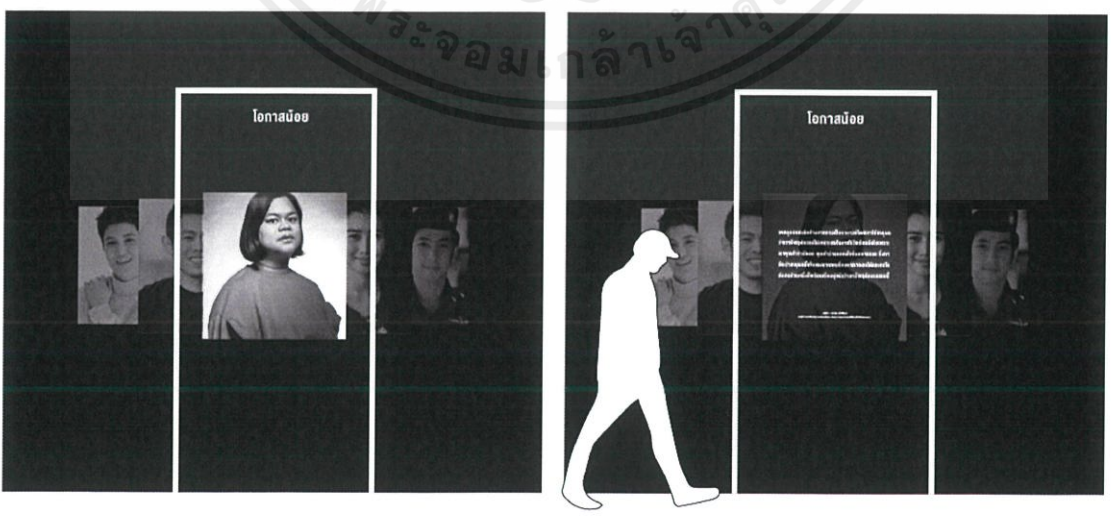
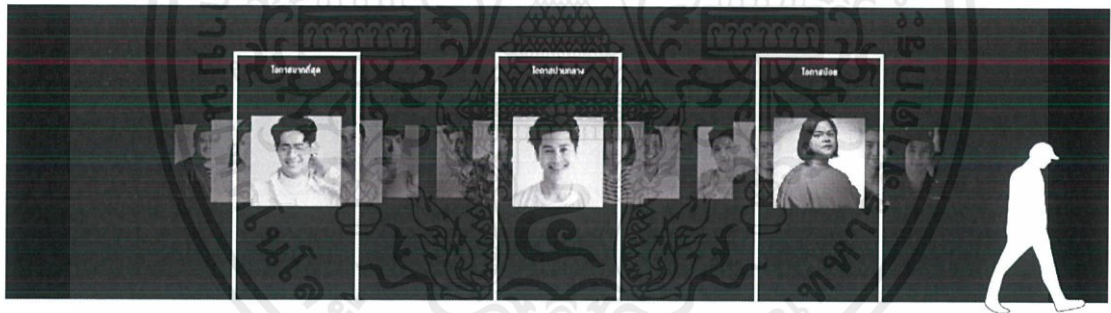

ภาพที่ 8.41 การออกแบบกราฟิก จุดยืนการทำงาน (ด้านใน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

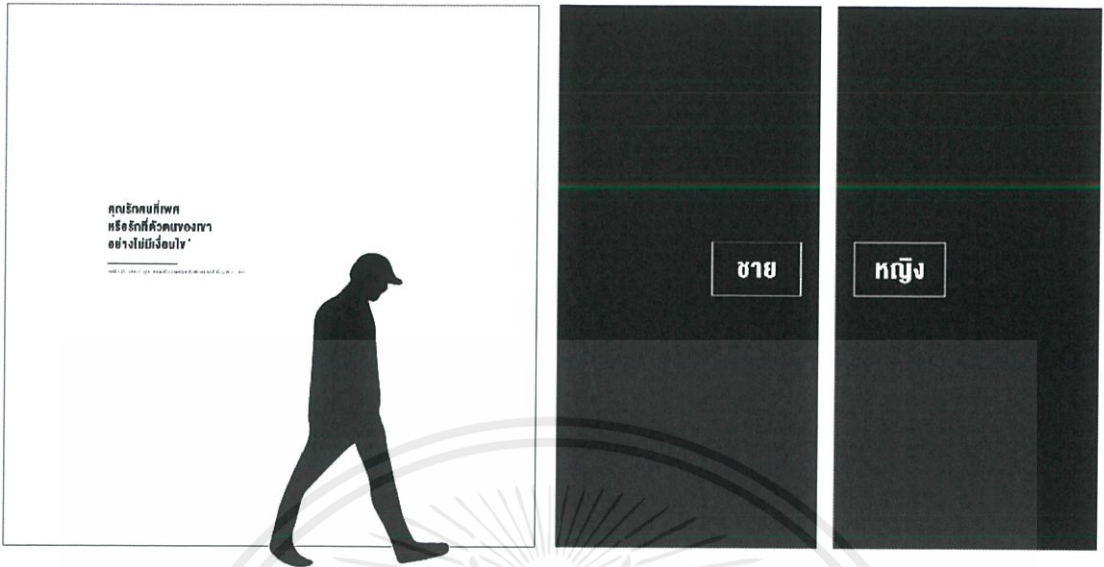

ภาพที่ 8.42 การออกแบบกราฟิก คนเลือกงานไม่เท่ากับงานเลือกเพศ

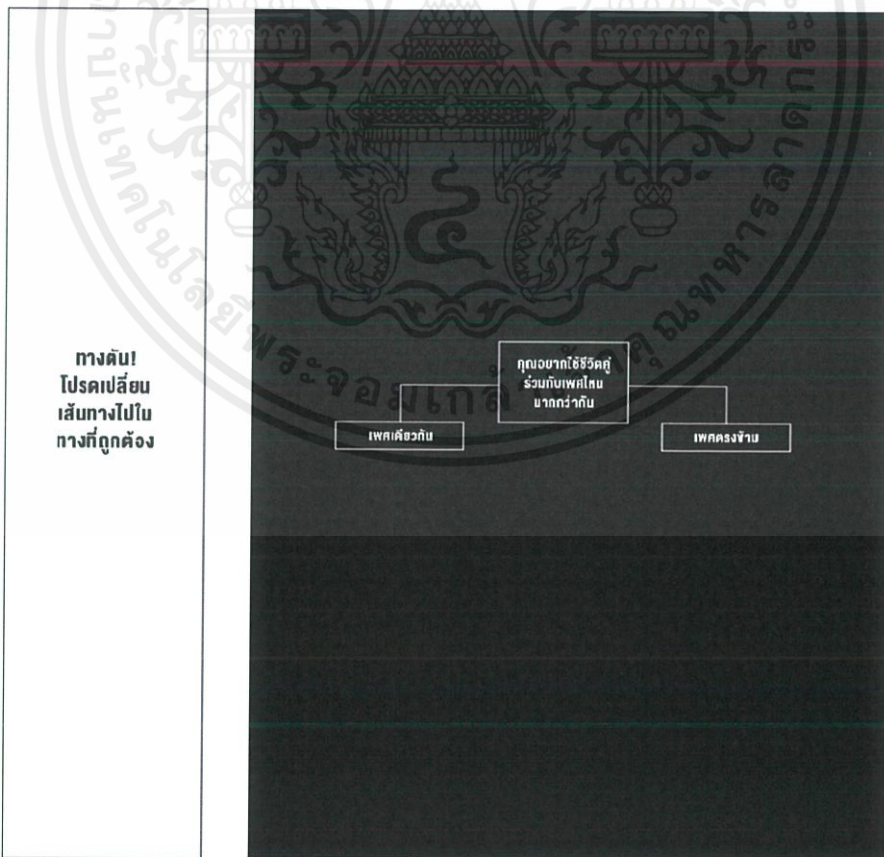

ภาพที่ 8.43 การออกแบบกราฟิก โอกาสในกรอบ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.45 การออกแบบกราฟิก วงกตแห่งเพศ (ทางเข้า)

ภาพที่ 8.46 การออกแบบกราฟิก วงกตแห่งเพศ (ด้านใน)

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่นิยมนำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

การจัดวางเนื้อหาในโซนที่ 5 ซึ่งกล่าวถึงทัศนคติของคนในสังคมไทยเกี่ยวกับเรื่องสิทธิ ความเท่าเทียมต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศ มีการใช้ Graphic element เป็นเครื่องหมายปริศนึ หรือเครื่องหมายคำถาม เพื่อให้เกิดการขบคิดและตั้งคำถามในใจว่าสังคมไทยให้ความเท่าเทียมหรือไม่ โดยทางเข้าโซนที่ 5 นั้นได้ออกแบบภาพประกอบเป็นประตูไฮโลแกรมที่ถูกปิดกั้น แสดงถึงเรื่องเพศใน สังคมไทยที่ยังไม่ได้รับการยอมรับและเท่าเทียมกันอย่างแท้จริง (ภาพที่ 8.51)

เนื้อหาภายในนิทรรศการส่วนนี้ถูกแบ่งออกเป็นทั้งหมด 2 ส่วน คือส่วนเปิดตัวหรือ ส่วนที่นำคำพูดจากแบบสำรวจในบทที่ 5.4 มาเรียบเรียงให้ผู้เข้าชมได้อ่าน (ภาพที่ 8.52) และมีการ สอดแทรกคำถามว่าจริงๆ แล้วกฎหมายบังคับอะไรกันแน่ (ภาพที่ 8.53) อีกส่วนคือเปิดใจ ลักษณะ เป็นห้องรับบริจาคเสียงของผู้ชม (ภาพที่ 8.54) โดยแยกเป็นพื้นที่เปิดใจจำนวน 4 ห้อง (ภาพที่ 8.55) เพื่อให้ผู้เข้าร่วมงานได้แสดงทัศนคติผ่านเสียง โดยเสียงนั้นอาจนำไปต่อยอดได้ในอนาคต สุดท้ายคือ ส่วนทางออกของนิทรรศการ ที่ให้ผู้เข้าชมได้ร่วมแปะสติ๊กเกอร์เพื่อสำรวจความคิดเห็น ว่าในอนาคต สังคมไทยจะให้ความเท่าเทียมต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศอย่างแท้จริงหรือไม่ (ภาพที่ 8.56)

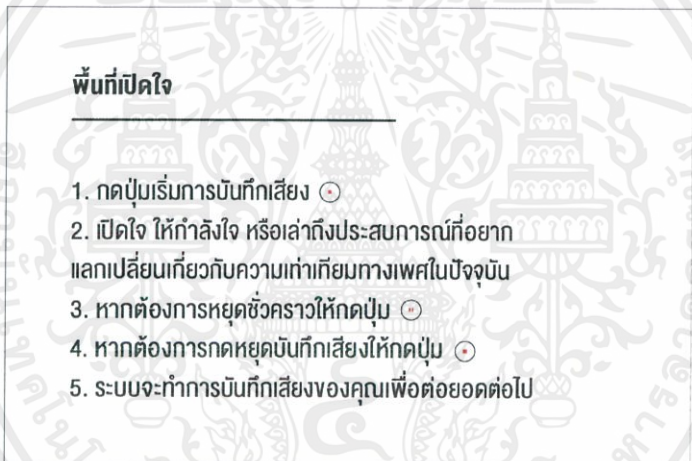

ภาพที่ 8.51 การออกแบบกราฟิก ทางเข้าโซนที่ 5

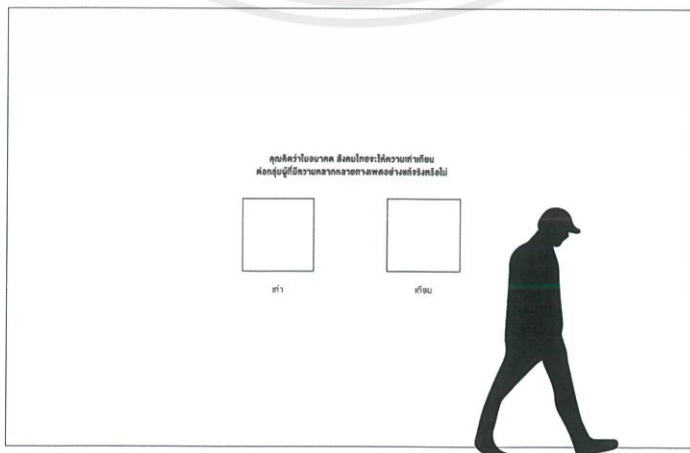
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ภาพที่ 8.54 การออกแบบกราฟิก ร่วมเป็นอีกเสียงเพื่อความเท่าเทียมในอนาคต

ภาพที่ 8.55 การออกแบบกราฟิก พื้นที่เปิดใจ

ภาพที่ 8.56 การออกแบบกราฟิก เท่าหรือเทียม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษานี้เท่านั้น เมื่ออนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 9

ผลงานสำเร็จ

9.1 สัญลักษณ์นิทรรศการ

9.1.1 สัญลักษณ์นิทรรศการเท่าเทียม

เท่าเทียม

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น เมื่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.1.2 สัญลักษณ์นิตรรคการเท่าเทียมบนสื่อสิ่งพิมพ์

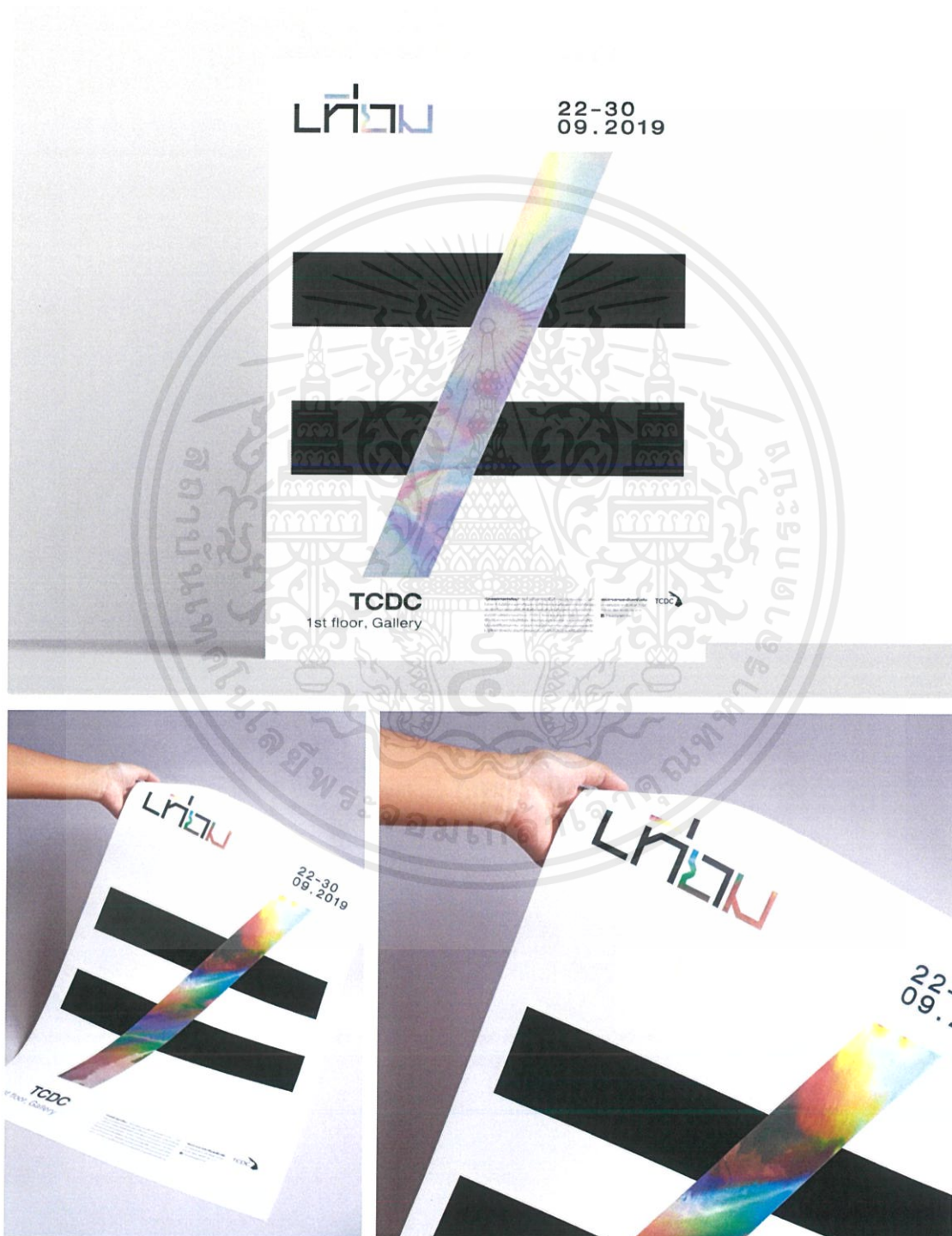

ภาพที่ 9.2 สัญลักษณ์นิตรรคการเท่าเทียมบนสิ่งพิมพ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2 สื่อประชาสัมพันธ์นิทรรศการ

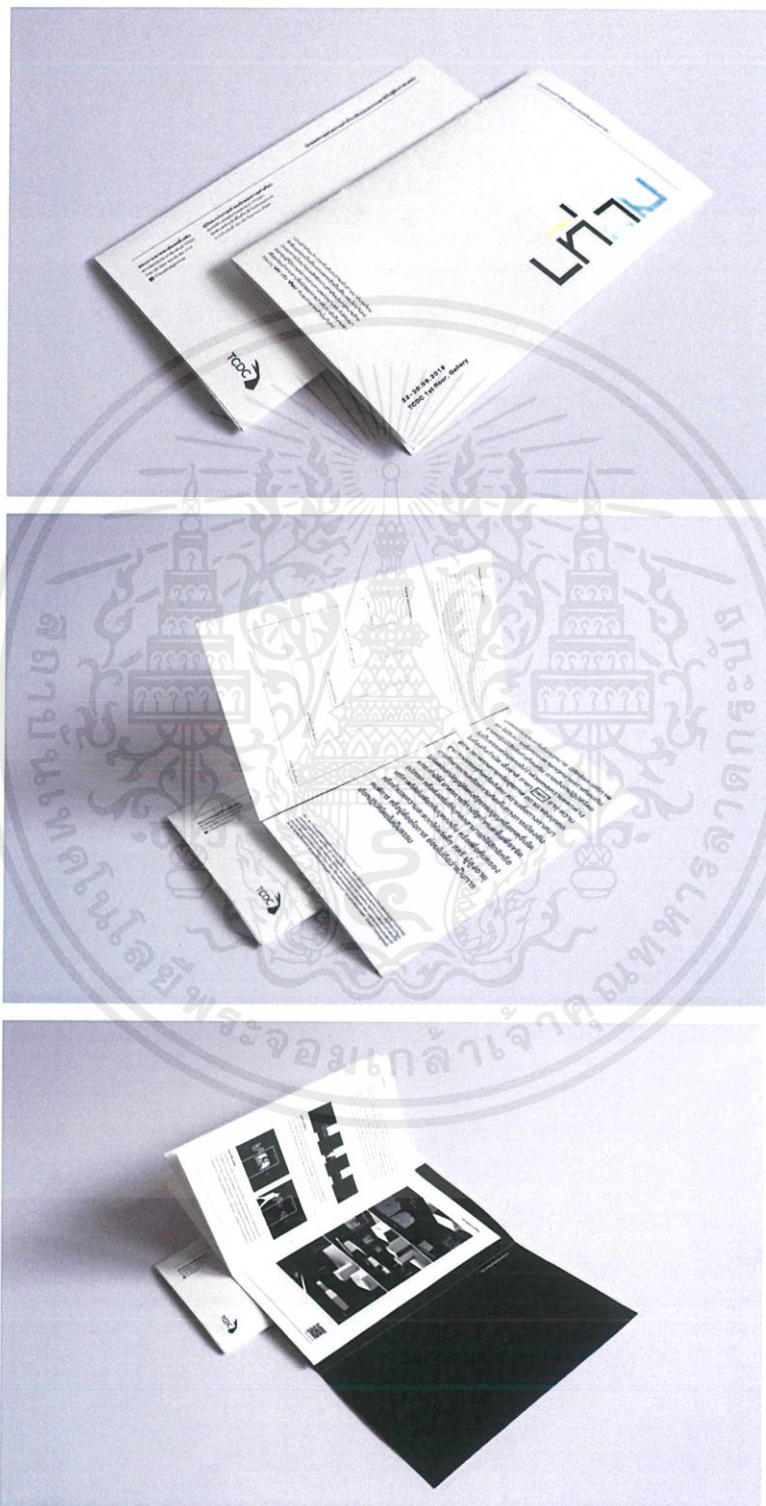
9.2.1 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

ภาพที่ 9.3 โปสเตอร์ประชาสัมพันธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2.2 คู่มือสำหรับช่างงาน

ภาพที่ 9.4 คู่มือสำหรับช่างงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2.3 บัตรสำหรับเข้าชมงาน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการแข่งขันเพื่อสิทธิ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ด้านการค้า ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2.4 คลิปสัมภาษณ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้ภายในเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.2.5 ของที่ระลึก เสื้อ, หมวก, กระเป๋าผ้า

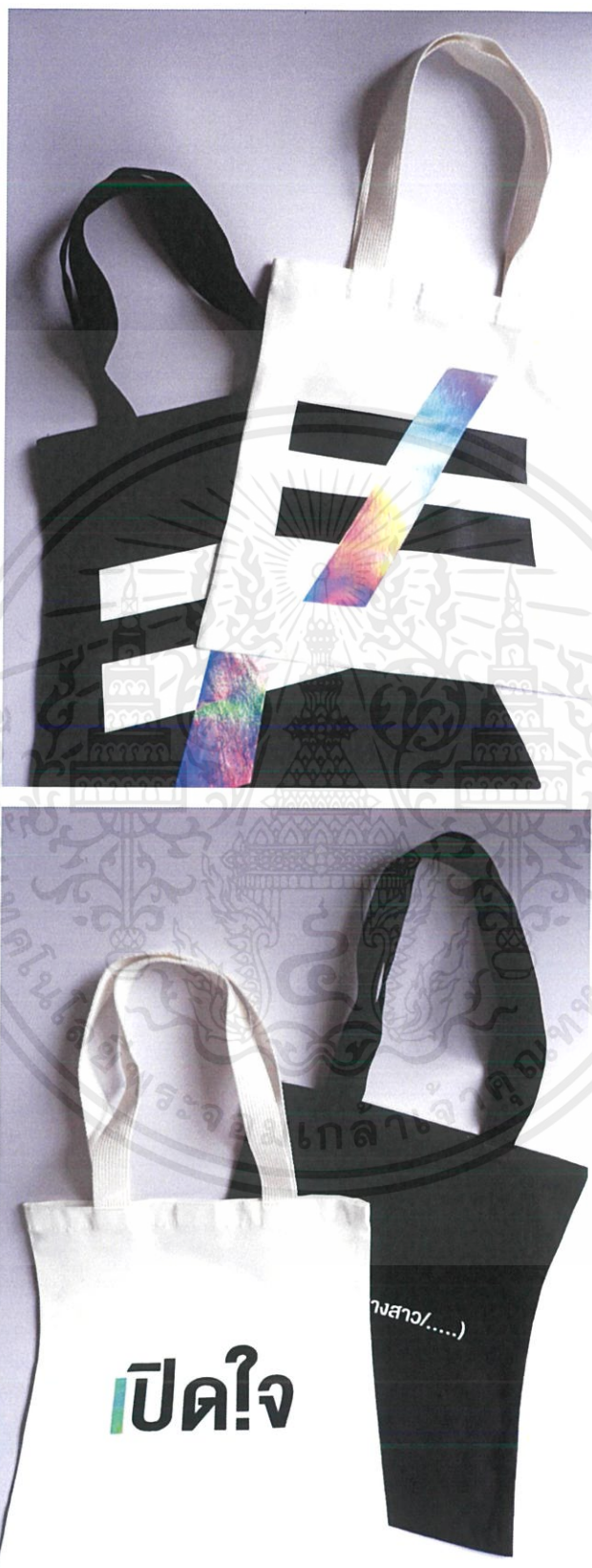

ภาพที่ 9.7 เสื้อยืดที่ระลึก

ภาพที่ 9.8 หมวกที่ระลึก

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3 ภาพจำลองนิทรรศการ

9.3.1 ภาพรวมโครงสร้างนิทรรศการ

ภาพที่ 9.10 ภาพรวมโครงสร้างนิทรรศการ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3.2 โซนที่ 1 | มีเสียงไม่มีสิทธิ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิงวิชาการเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3.3 โซนที่ 2 | เพศศึกษาไม่ศึกษาเพศ

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้าไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

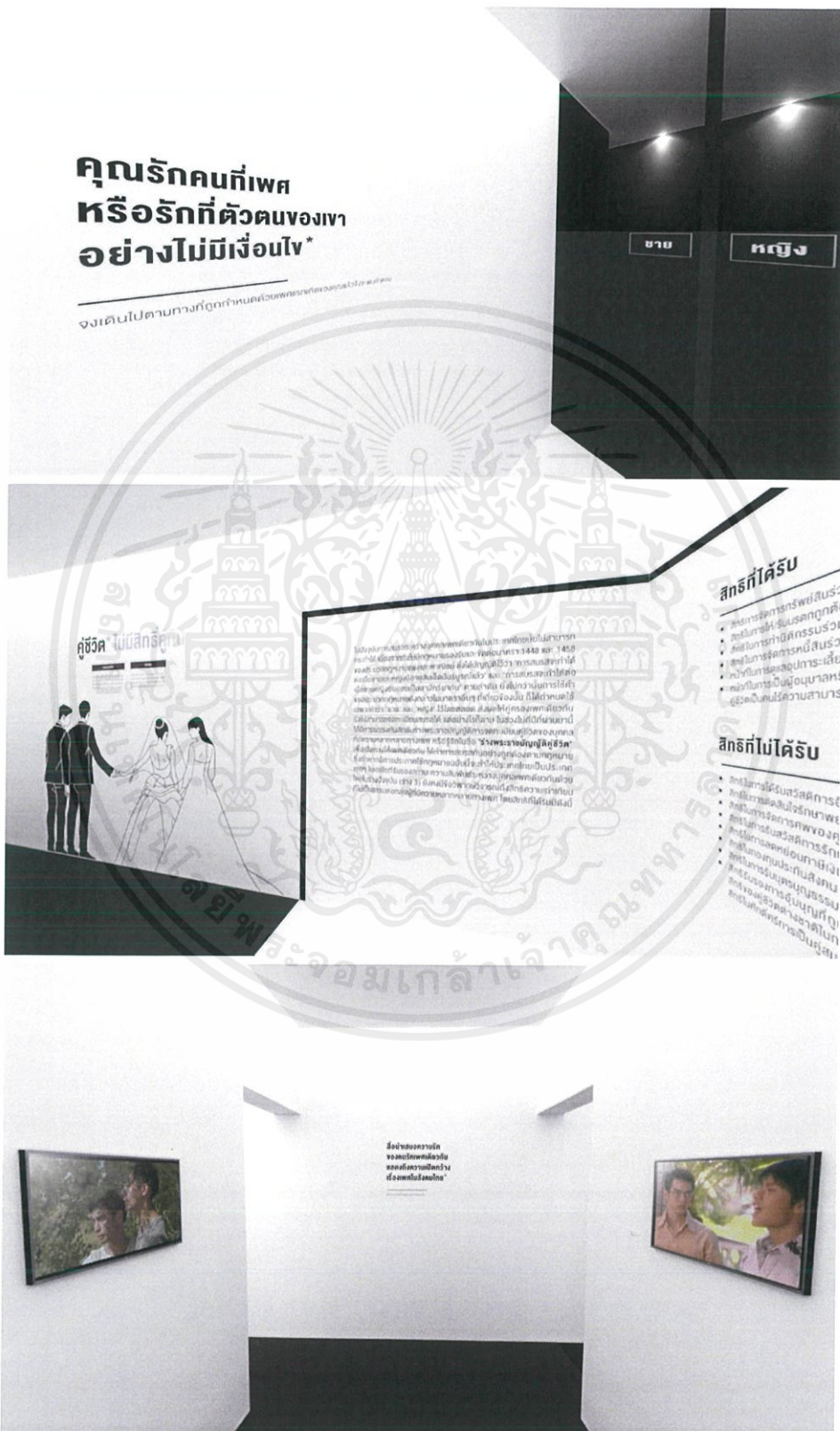
9.3.4 โซนที่ 3 | สร้างจุดยืนไม่มีที่ยืน

ภาพที่ 9.13 จำลองนิทรรศการโซนที่ 3

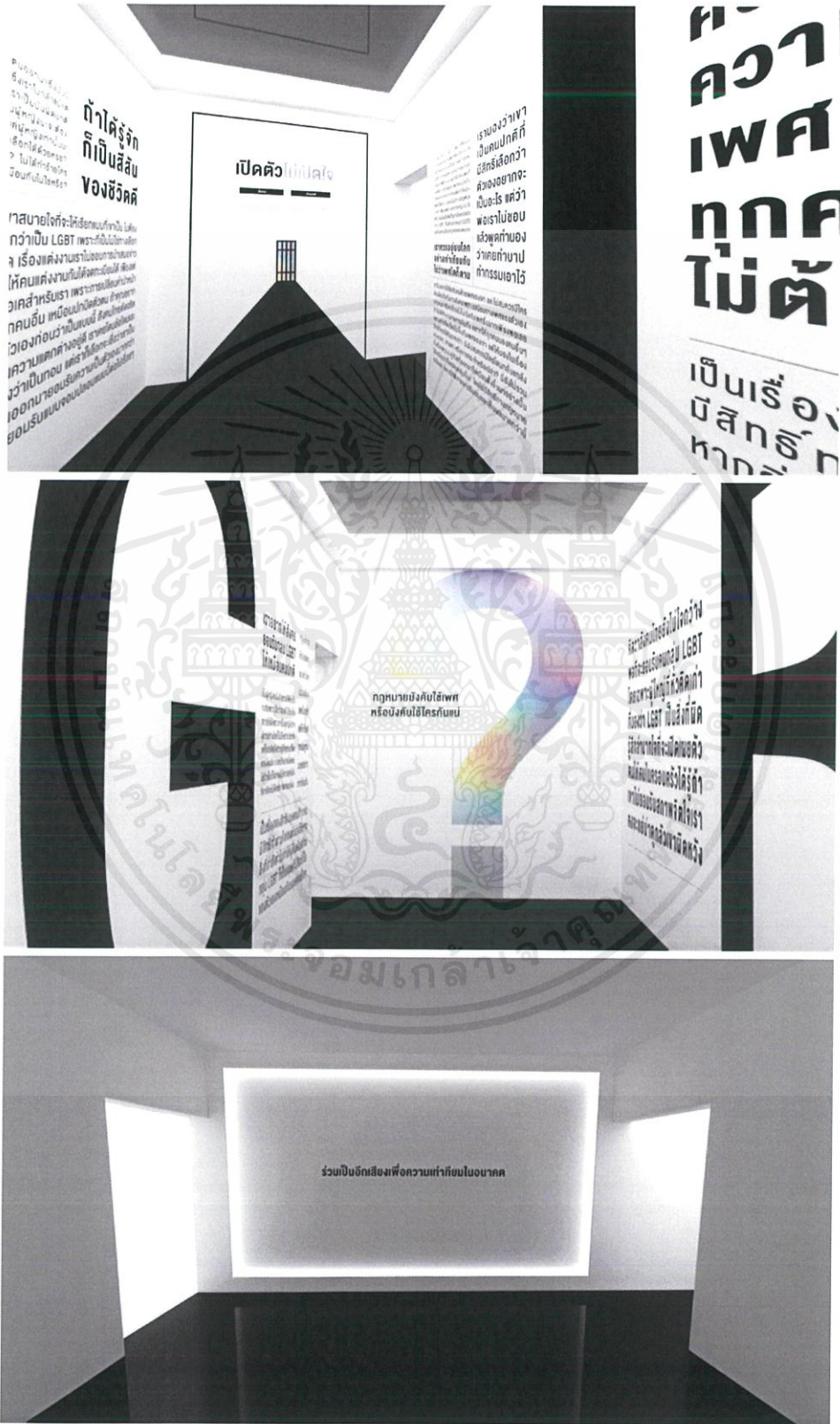
เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3.5 โชนที่ 4 | คู่ชีวิตไม่มีสิทธิ์คู่กัน

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับบริการเชิงนโยบายเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3.6 โซนที่ 5 | เปิดตัวไม่เปิดใจ

ภาพที่ 9.15 จำลองนิทรรศการโซนที่ 5

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

9.3.7 จำลองนิทรรศการในงานแสดงศิลปนิพนธ์

ภาพที่ 9.16 จำลองนิทรรศการในงานแสดงศิลปนิพนธ์

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า ไม่ว่าจะกรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

บทที่ 10

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

การดำเนินการออกแบบนิทรรศการ เรื่อง การจำกัดสิทธิต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทย (Exhibition design on limited rights of LGBT community's in thailand) ภายใต้ชื่อนิทรรศการ "เท่าเทียม" มีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาระหว่างการดำเนินงานดังนี้

ในช่วงของการ Research ข้อมูลได้ประสบปัญหาความล่าช้า ด้วยเนื้อหาทางด้านสิทธิหลายด้านซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องกฎหมาย การศึกษา และการเลือกปฏิบัติที่มากเกินระยะเวลาที่ตั้งไว้ ส่งผลให้ตารางเวลารวนจนไปเบียดเบียนเวลาของขั้นตอนการออกแบบ จึงแก้ปัญหาด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ออกมาอย่างถี่ถ้วน โดยคำนึงถึงการนำไปใช้อย่างสร้างสรรค์และเนื้อหาครบที่สุด พอดำเนินมาถึงขั้นตอนการออกแบบจึงเน้นใช้ Key visual ที่สามารถทำได้อย่างรวดเร็ว แต่สอดคล้องไปด้วยไอเดียที่คิดแล้วความยากในส่วนนี้อยู่ที่การออกแบบเนื้อหาที่ต้องสามารถทำความเข้าใจได้ง่าย แม้ว่าเนื้อหาที่มีนั้นจะค่อนข้างน่าเบื่อด้วยบริบทของเรื่องสิทธิ และกฎหมายที่มีตัวอักษรยาวเป็นกำแพง จึงต้องใช้เวลาคิดถึงวิธีการออกแบบเพื่อให้ผู้เข้าชมรับรู้ถึงข้อความที่ต้องการจะสื่อสารด้วยความรู้สึกที่ไม่บังคับผู้เข้าชมมากจนเกินไป อีกเรื่องคือในส่วนของการหาวัสดุที่เป็นพื้นผิวไฮโลแกรม ในประเทศไทยมีวัสดุน้อยและราคาสูงเกินกำลัง ทำให้ต้องจัดสรรส่วนที่ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

โดยสรุปแล้ว การดำเนินการออกแบบนิทรรศการ เรื่อง การจำกัดสิทธิต่อผู้ที่มีความหลากหลายทางเพศในสังคมไทยในชื่อนิทรรศการ "เท่าเทียม" สามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ อาจจะมีบางส่วนของผิดพลาดเล็กน้อยระหว่างดำเนินงาน แต่ได้ผลไปตามที่ผู้จัดทำคาดหวังไว้

บรรณานุกรม

สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย. วิกิพีเดีย. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://th.wikipedia.org/wiki/สิทธิของกลุ่มบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศในประเทศไทย> สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2562

กฎหมายไทยกับความเท่าเทียมทางเพศ. BLT Bangkok. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bltbangkok.com/News/กฎหมายไทยกับความเท่าเทียมทางเพศ> สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2562

เรื่อง ‘เพศ’ ในหนังสือเรียน : ปัญหาที่ไทยและต่างประเทศกำลังเผชิญ. Suphanut Aneknumwong [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://elsiam.org/gender-in-textbooks/> สืบค้นเมื่อวันที่ 16 มีนาคม 2562

เมืองไทยกับความข้อนแย้งเรื่องเพศวิถี ในต้นปี 2019. ณัฐ วิไลลักษณ์. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://themomentum.co/thailand-gender-sexuality-understanding/> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562

“แค่เห็นรูปไม่ตรงกับเพศในใบสมัคร...ก็ไม่เอาแล้ว” เสียงจาก ‘เคท ครั่งพิบูลย์’ สู้เพื่อสิทธิ LGBT. วิไลรัตน์ เอมเอี่ยม . [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://thestandard.co/lgbt-right/> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562

คุกไทยไม่ได้มีแค่ชาย-หญิง ‘LGBT’ อคติและการเลือกปฏิบัติหลังลูกกรง. กฤษฎา ศุภวรรธนะกุล. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://prachatai.com/journal/2018/10/78971> สืบค้นเมื่อวันที่ 18 มีนาคม 2562

พ.ร.บ. คู่ชีวิต ร่างที่ 3 ความเสมอภาคที่ไม่มีอยู่จริงของ LGBTI ไทย. ขวีนโรจน์ ธีรพัชรพร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : <https://thestandard.co/civil-partnership-bill-draft-3/> สืบค้นเมื่อวันที่ 20 มีนาคม 2562

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ตัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล อัครเดช ยอดสุวรรณ
วัน เดือน ปี เกิด 30 สิงหาคม 2540
ที่อยู่ปัจจุบัน 214 หมู่ที่ 6 ซอยทานสัมพันธ์ 18/5 ถนนติวานนท์ 38
ตำบลท่าทราย อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี 11000
การติดต่อ E-mail : ddingdongj@gmail.com
เบอร์โทรศัพท์ : 062-425-1428

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2551 โรงเรียนอนุราชประสิทธิ์
พ.ศ. 2557 โรงเรียนเบญจมราชานุสรณ์
พ.ศ. 2561 สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

เอกสารนี้เป็นเอกสารที่สงวนไว้สำหรับการใช้งานเพื่อการศึกษาเท่านั้น ไม่อนุญาตให้นำไปใช้ประโยชน์ด้านการค้า
ไม่ว่ากรณีใดๆ ทั้งสิ้น อีกทั้งห้ามมิให้ดัดแปลงเนื้อหาและต้องอ้างอิงถึงเจ้าของเอกสารทุกครั้งที่มีการนำไปใช้